

Vážení čtenáři,

na stránkách tohoto čísla Dingiru se setkáte opět s několika novými autory: s absolventem Husitské teologické fakulty UK Ladislavem Hajnalem, publicistkou Věrou Noskovou, hudební pedagožkou a magistrou náboženských věd Martinou Hoškovou a Zdeňkem Bauerem, který se věnuje dokumentaci holocaustu. K tomuto seznamu můžeme přidat ještě jméno arabisty a islamisty Luboše Kropáčka, který sice kdysi na stránkách Dingiru již publikoval, ale jednalo se pouze o odpověď na čtenářskou otázku. - Všem děkujeme za rozvíjející se spolupráci.

V zahraniční rubrice se představuje i českým čtenářům klinický psycho-terapeut Colin Goldner, který vede mnichovskou společnost „Forum kritické psychologie“. Článek z časopisu Berliner Dialog 1/98 přeložila a zkrátila Zuzana Froňková.

Redakční tým našeho časopisu není velký, a tak příprava dalšího čísla Dingiru teď bude na několik měsíců přerušena kvůli mé studijní cestě do zahraničí. Prosím tedy o pochopení, že nový Dingir nevyjde dříve než v samém závěru tohoto kalendářního roku. Zpoždění se pokusíme v dalším ročníku vyrovnat.

Zdeněk Vojtíšek

OBSAH

Jiný rytmus (Zdeněk Vojtíšek)	1
Co je a co není šarí'a (Luboš Kropáček)	2
Základy haitského voodoo (Ladislav Hajnal)	5
Z domova	
Až do poslední kapky (Petr Velechovský, Zdeněk Vojtíšek)	8
Rozdělení dokonáno (Zdeněk Vojtíšek)	11
Kladivo na léčitele (Věra Nosková)	13
Zahraničí	
Krásný nový svět (Colin Goldner)	14
Téma	
Náboženské komunity (Eva Fišerová, Martin Fojtíšek, Jiří Koubek, Miloš Mrázek a Zdeněk Vojtíšek)	16
Komunity v církvi (Ivan O. Štampach)	20
Ostrov i slepá ramena (Aleš Opatrný)	22
Komunita bratří v Taizé (Martina Hošková)	25
Rozhovor	
Komunita se může stát vězením bez mříží - rozhovor s Kundalí-dásem (Zdeněk Vojtíšek)	26
Info-servis	
28	
Recenze	
Peck v rytmu komunity (Prokop Remeš)	30
Reflexe	
Multikulturní sňatky (Zdeňka Vasiljevová)	31
Hnutí Pozdního deště a William Branham II. (Aleš Franc a Vladimír Bíba)	32
Ad: Fialové trojúhelníky (Zdeněk Bauer)	34
Dopisy	
36	

Komunita přináší nový rozměr

JINÝ RYTMUS

Zdeněk Vojtíšek

Náboženská komunita je jedním z pojmů, které vzbuzují opačné reakce. Představa společného bydlení, společného režimu dne, společného jídla „z jednoho kastrůlku“ (řečeno slovy mesiáše Jana Dvorského) či například společných hygienických zařízení může být pro někoho zcela odpuzující a nepřijatelná. Jiný naopak bez mrknutí oka překoná všechny možné obtíže společného života pro výsadu intenzivního duchovního růstu, pro možnost poznání sebe samého, kvůli spojení a znásobení potenciálu jednotlivců a v neposlední řadě jistě i pro zážitek lidské pospolitosti a vzájemnosti. Tyto přínosy komunity mohou být pro někoho natolik lákavé, že s komunitou (bez ohledu na její ideovou motivaci) spojuje i ty nejhlubší naděje: „V komunitě a skrze komunitu lze dojít ke spáse světa,“¹ říká v Úvodu k jedné ze svých knih psychiatr a známý autor Scott Peck a podle všeho toto tvrzení myslí opravdu vážně.

Velká touha a velké naděje znamenají i velkou ochotu k sebeoběti. Komunita od jednotlivce totiž bezpochyby vyžaduje vzdát se nemála ze sebe samého v její prospěch. A sebeobětování pro ideu je jednou z největších hodnot. Velká hodnota pochopitelně láká k velkému zneužití. Ten, kdo nežije v iluzi o vlastní síle, se pokouší zneužití hodnot v komunitě zabránit. Ne vždy se to ovšem podaří - zvláště v těch náboženských komunitách, které jsou silně zaujaty apokalyptickými myšlenkami nebo přesvědčením o vlastní důležitosti, prostě není na vytváření obranných mechanismů čas.

Náboženských komunit ani dnes neubývá – možná bychom naopak mohli spolu s Peckem spíše očekávat jejich vzrůstající počet vzhledem k (snad) narůstajícímu pocitu osamělosti a vykořeněnosti v západním světě. Jistě se komunity (jako i jiné společenské jevy) v posledních desetiletích vyskytují ve výrazně pestřejším spektru. Např. vedle tradičních mužských a ženských řeholí se v římskokatolické církvi objevují i smíšená a rodinná společenství, některá vedená i laiky. Mimo tuto církev se stala pojmem posledních let² duchovní centra - malé komunity, které si přejí být náboženským servisem pro ty, kdo se pro komunitní způsob života nemohou nebo ani nechtějí rozhodnout. Některé projekty naopak jakoby časem trochu vyčpěly - např. Auroville, duchovní město budoucnosti, nedosáhlo ani počtu obyvatel ani toho významu, jaký si před třiceti lety jeho tvůrci slibovali. Stále ale - stejně jako např. ještě starší komunita ve skotském Findhornu - jsou atraktivními cíli návštěvníků a pro mnohé z nich opravdovou „laboratoří nového způsobu života“³.

Poznámky

- 1 Peck, M. Scott: V jiném rytmu. Vytváření komunit. Přeložili Tomáš Zábranský a David Záleský, Votobia, Olomouc 1995, str. 11.
- 2 O některých zahraničních komunitách hnutí Nového věku viz: Marek, Vlastimil: Prototypy společenství zítřka, Mana, léto 1996
- 3 Tato slova použila jako název svého článku o Findhornu Miluše Kubíčková, Gemma 5/1991

Muslimové se o ni přou, Západ se mračí

CO JE A CO NENÍ ŠARÍ'A

Luboš Kropáček

Slovo šarí'a patří v dnešním islámském světě a ve světových médiích, která o něm referují, jistě k nejužívanějším. Označovaný pojem však rozhodně není chápán jednoznačně z hlediska věcného obsahu, a ještě více se rozcházejí emocionální asociace, které vzbuzuje. Zkrátka, problémů na krátký článek víc než dost.

Problém češtinářský

Třetím konsonantem arabského slova šarí'a je stará semitská ostrá hrdelnice ^c*aj*n, kterou čeština nezná. Při zvážení všech prostředků našeho fonetického inventáře se jí nejvíce přiblížíme prostým hlasovým odsazením; na jejím místě tedy vyslovíme ráz, jakým Čech bezděčně od sebe odděluje dvě samohlásky (např. na / okně). V písmu to můžeme vyznačit apostrofem: šarí'a. S vědomím správné výslovnosti je možné psát také šaría, nevhodně zavádějící je však psaní typu šaríja, jaké v českém tisku rovněž najdeme. Slovo nám ovšem dělá potíže také při skloňování. Doporučuji je skloňovat podle vzoru „žena“ a vyhybat se užití ve 3. a v 6. pádě.

Je třeba ještě dodat, že v arabštině ke slově ženského rodu této formy přistupuje v některých kontextech koncovka s konsonantem -t-. Proto hovoříme o „šarí'atském právu“, „šarí'atských soudech“ apod. V ruštině slovo zdomácnělo na tomto základě v mužském rodě, takže Rusové šarí'u nazývají šariatem.

Výchozí pojetí a rozpracování

Předislámští Arabové označovali slovem šarí'a známou, bezpečnou cestu, vedoucí například pouští k vodnímu zdroji. Tento význam doznívá ještě v Koránu, kde je plnění Boží vůle zjevované člověku přirovnáno právě k takovéto osvědčené, vyšlapané cestě. V plně náboženském smyslu tu jde o cestu Zákona, po níž věřící bezpečně dojde k žádoucímu eschatologickému horizontu, jak mu přislíbil Pán. Pojetí Zákona jako vyznačené cesty nalezneme ostatně i v jiných náboženských systémech. Islámské pojetí připomíná svým názvem i dalším podrobným rozpracováním zvláště židovskou talmudickou halachu.

Konkrétní pokyny, použitelné bezprostředně k formulacím právních norem, vyslovuje Korán zvláště v súrách z medínské doby, kdy Muhammadova obec začínala žít podle zásad nové víry. Zvláště zřetelné pokyny se týkají manželství, dědictví a některých pravidel obchodu. Na některých místech se hovoří také o přísných trestech, jaké si zaslouží provinilci při určitých činech. Celkově však zákonodárné verše tvoří jen poměrně nevelkou část koránského textu (asi 80 z celkových více než 6200 veršů) a samy by nestačily k vybudování komplexního právního systému.

Muslimská společnost rané doby se proto řídila do značné míry postupně upravovaným zvykovým právem. Důležitou roli při islamizaci práva hrála tradice, odvolávající se na Muhammadovy výroky a osobní příklad. Tato tradice - sunna - se stala po Koránu druhým zdrojem při formulaci šarí'y jako hypostáze Bohem určeného řádu. Sbírání a kritické přezkoumávání hadisů, tj. jednotlivých tradic, vyvrcholilo až ve 2.-3. století po hidžře, tedy v 8.-9. století křesťanského

letopočtu. Šlo ruku v ruce s ustavováním právních škol (mazhabů), budujících ucelené systémy. Některé později zanikly, čtyři nejvýznamnější se uchovaly do dnešní doby.

V sunnitském, tj. většinovém islámu má tedy šarí'atské právo čtyři v drobnostech se lišící verze. Všechny se navzájem uznávají jako pravověrné, jejich vliv se liší podle oblastí. V Turecku, na Balkáně, ve Střední Asii a Pákistánu převládá směr hanafijský, v zemích Maghribu a v subsaharské Africe přísnější směr málikovský, v Indonésii směr šáfi'ovský a v Saúdské Arábii nejpřísnější směr hanbalovský. - Šíité* mají své vlastní tradice a vlastní právo, označované někdy jako dža'farovské.

Metodiku nalézání Božího práva, tj. šarí'y, propracoval počátkem 9. století jeden ze zakladatelů mazhabů imám aš-Šáfi'í.

Podle jeho obecně přijatého výkladu se právní věda (fiqh) opírá o 4 základy: Korán, tradici (sunna), analogii (qijás) a konsenzus (idžmá'). Metoda bádání se musí řídit pevnými pravidly vylučujícími vlastní nahodilé názory. Analogie a konsenzus nastupují teprve tehdy, pokud se základní zdroje k některé otázce přímo nevyslovují. Například drogy se přísně zakazují, protože analogicky k alkoholu zbavují člověka střízlivého uvažování. Princip konsenzu se zakládá na tradici, podle níž Bůh své obci přislíbil, že se nikdy nesjednotí na omylu.

Šarí'a svým záběrem široce překračuje naše pojetí zákona a práva. Zahrnuje totiž jak povinnosti člověka k Bohu (tj. pět pilířů: vyznání víry, modlitbu v náležitém stavu čistoty, půst, charitativní daň zakát a pouť do Mekky), tak úpravu vzájemných vztahů mezi lidmi (mu'ámalát) a pokyny k oblě-

* Šíité - vedle početnějších sunnitů druhá hlavní větev islámu.

Islám je jednotou víry, práva i kultury

„Islámský právní systém je jedním z nejpropracovanějších právních systémů na světě a má pro všechny oblasti a záležitosti zákony a předpisy. Žádnou důležitou otázku života od narození až po smrt člověka Islám neopouští bez zákonné úpravy. Islám se snaží vychovat člověka, který by měl zákony naplňovat dobrovolně a samostatně. Islámská práva se nazývají Šarí'a, Šar'a, ztělesňují souhrn islámského právního řádu, neměnný morální zákon. Šarí'a je stejně jako Korán chápán jako věčný, nestvořený. Zákonodárce (Šarí') je v islámském náboženství sám Bůh (Alláh). Islám je jednotné dogma ('Aqída)*, právo (Šarí'a) a kultura (Hadára). To znamená, že islámský právní systém upravuje a reguluje i oblast víry ('aqída - 'akída).“

* Prvními pěti z hlavních pilířů víry ('Akídy) jsou: 1 - kelimah šahádah (vyznání víry), 2 - salát (modlitba), 3 - zakát (náboženská daň), sawm (půst), 5 - hadždž (pouť do Mekky). Tento tematický okruh, vztahy člověka k Bohu, se nazývá 'Tbádát, který patří do oblasti 'akídy. Okruh vzájemných vztahů člověka k druhému člověku se nazývá Mu'ámalát.

z článku Mgr. Salahuddina Sayediho „Právní systém islámu“,
Hlas muslimských náboženských obcí a organizací v ČR, říjen 1994,
titulek doplněn v redakci Dingiru

kání, hygieně apod. V rozpracování islámských právníků od středověku do dnešní doby šari'a nabyla povahy systému (byť v nejednotných verzích), který člověku jako jednotlivci, členu rodiny a členu společnosti vyznačuje cestu životem skutečně ve všech myslitelných situacích.

Právní realita v průběhu staletí

Při vši své šíři, komplexnosti a promyšlení všemožných detailů se šari'a nikdy nestala jediným právním systémem muslimských společností. Vedle ní se v různé míře uplatňovalo také místní zvykové právo ('urf, adat) a zákony a nařízení vydávané vladaři (qánún, nizám). Jako právo náboženské se šari'a vztahovala jen na muslimy. Jinověrcům byla přiznána právní autonomie podle stanovených pravidel. Křesťané a židé se tedy ve svém rodinném a náboženském životě uvnitř své komunity řídili podle vlastních zásad. Početné intelektuální a duchovní proudy abbásovského věku a navazujících období nevnímaly šari'u jako nejzávažnější jádro islámu. Filozofové ji přijímali jako určitý samozřejmý základ, od něhož je potřeba kráčet dál k hlubšímu poznání a internalizaci ušlechtilých hodnot, třeba na základě aristotelské etiky (Miskawajh) nebo snahy přiblížit se k univerzálnímu aktivnímu rozumu. Šari'a nestačila ani zaníceným mystikům, súfijům, kteří rovněž usilovali dospět dál od jejich studených závazných formálních norem k živé zkušenosti Boha.

Ve 13.-14. století se islámská společnost setkala poprvé s dosud neznámým jevem: po mongolském vpádu do východních částí říše se některé oblasti ocitly pod nadvládou nemuslimů. I poté, co mongolští vládci postupně přijali islám, se při výkonu moci řídili i nadále svým středoasijským zvykovým právem (jásá), které se v mnoha ohledech značně rozcházelo s blízkovýchodními zvyklostmi a zvláště se šari'ou. Teologické a právní reflexi tohoto stavu se nejdůležitěji věnoval Ahmad Ibn Tajmíja (1263-1328). Vyzdvihl důsledné dodržování šari'y jako zásadní kritérium islámu, a to jak z hlediska jednotlivce, tak způsobu vlády. Stoupenci tohoto názoru opřeli své přesvědčení o koránský verš (5.44): *Ti pak, kdož nevládnou (lam jahkum) podle toho, co seslal Bůh, jsou nevěřící*. Dnes, na konci 20. století, se Ibn Tajmíja stal nejcitovanějším autorem radikálních fundamentalistických proudů politizujícího islámu.

Islámský svět před prahem naší doby propadl na několik generací stagnaci, zeslábl a stal se z velké části kořistí dravých

imperiálních záměrů dynamických evropských mocností. Muslimské společnosti se snažily stagnaci překonat a dostat se znovu do popředí ve světě, který se tolik změnil a vzdálil od jejich tradic. V širokém spektru hledaných řešení nalezneme dva rozdílné akcenty: více se přizpůsobit, nebo prohloubit vlastní základ. Oba se bytostně dotýkají postavení šari'y.

Dvě cesty k dnešku

V 19. století se muslimské společnosti postupně vydávaly cestou modernizačních reforem právních systémů. Reformy měly společnost posílit tváří v tvář koloniální hrozbě, tak tomu bylo například v Osmanské říši. Někdy však probíhaly již přímo pod koloniální nadvládou, například v britské Indii nebo ve francouzském Alžírsku. Prostor uplatnění šari'y se většinou zúžil jenom na pět pilířových povinností k Bohu a na oblast nazvanou „personální statut“, tj. na právo rodinné a dědické. Na tomto poli se islámské právo opírá o jednoznačné podrobné pokyny Koránu, takže jakákoliv reforma je myslitelná jenom při nové interpretaci svatého textu. Na poli trestního práva téměř všechny muslimské státy upravily svou praxi podle evropských vzorů. V hospodářském životě k tradiční koexistenci šari'y se zvyklostmi a vladařskými příkazy přistoupily navíc ještě britské, francouzské i jiné modely, takže v praxi se mohly prolínat třeba 3-4 různé systémy pravidel.

Moderní muslimské státy usilují většinou o sjednocení právních norem. Při tom postupují ovšem různě, jak ukazuje nejlépe místo šari'y v národních legislativách. Turecko ji za kemalistické revoluce ve 20. letech zcela odložilo a nahradilo občanským zákoníkem podle švýcarského vzoru. Tunis-

Pro člověka zvyklého na západní pojetí lidských práv je často nepřijatelné postavení muslimských žen. Na snímku malajská muslimka. Foto: archiv

ko při své nezávislosti (1956) rovněž přijalo moderní občanský zákoník, který mimo jiné zakazuje polygamii. Tuto úpravu ospravedlnili muslimští liberální právníci důrazem na pasáž koránského textu, kde se říká, že požadavek spravedlivého přístupu k vícerým ženám je pro muže vlastně nesplnitelný. Jinde se šari'atské právo uplatňuje v rodinných a dědických otázkách, zpravidla s různými drobnými modifikacemi. Ve většině muslimských států, které mají ústavu, bývá v její preambuli definováno, že zákony respektují šari'u. Ta je podle stupně sekularizace uváděna buď jako hlavní zdroj, nebo jako jeden ze zdrojů legislativy. Nejvolnější formulace může znít, že zákony nesmějí být v rozporu se šari'ou. Zajímavý je vývoj novelizační ústavy v Egyptě, který svědčí o stoupajícím vlivu islámu. Podle poslední novely z roku 1980 bylo označení šari'y za hlavní zdroj zákonodárství opatřeno určitým členem (al-masdar ar-ra'ísi), což ukazuje, alespoň rétoricky, na její zcela výsadní postavení.

Druhou cestu klesí ti, kdo argumentují, že islámský svět propadl stagnaci proto, že nežil podle zásad své víry, a tedy především proto, že neprosadil způsob vlády podle šari'ý. Cestu k nápravě - a zároveň k vybědnutí ze současné těžké situace některých vrstev i celých společností - vidí v plošném uplatnění šari'ý ve všech oblastech života, tedy nejenom v otázkách osobního statutu, ale i v trestním právu, hospodářském životě, způsobu odívání, způsobech zábavy atd. Významně se rozvíjí myšlenka i praxe islámského bankovníctví, které respektuje šari'atský zákaz úroku a uplatňuje různé formy bezúročných finančních operací. Prosazovatelé plošného zavádění šari'ý cestou státního zákonodárství (ať již bezděčně nebo cílevědomě) přitom mění její charakter zákona určeného pouze věřícím muslimům. Pojetí zákona platného pro všechny obyvatele územně vymezeného státu je tu inovací, jež se nepříznavě inspiruje legislativními modely západních zemí.

Vzhledem k aktuálnímu vývoji v Nigérii* je ovšem na místě dodat, že plošné zavádění šari'ý státní mocí má některé historické precedenty. Na samém počátku 19. století zvítězil v severní Nigérii džihád**, který vedl fulbský duchovní Usuman dan Fodio proti vládcům hauských městských států. Obvinil je, že eklekticky spojují prvky islámu s africkými pohanskými zvyklostmi, a jeho stoupenci vítěznými taženými ustavili na severu Nigérie a v jejím sousedství soustavu emirátů, završených chalífátem v Sokotu, které měly být realizací právního státu ve smyslu vlády šari'ý administrované náboženskými soudy. Velká část

* Zprávu z Nigérie, jejíž jeden stát (Zamfara) zavedl šari'ý a potrestal podle ní prvního zločince useknutím ruky, přinesl Dingir 2/2000 na str. 27.

** džihád - úsilí pro islám; v některých případech násilné šíření islámu

Svatyně Kaaba v Mekce.

Foto: Vladimír Sánka

emirátů přežívá dodnes, dějinný vývoj jim však vtiskl jinou podobu, než zamýšlel asketický dan Fodio, jehož boj za čistotu šari'ý proti pohanským příměsím připomíná někdejší étos odporu Ibn Tadjmíji proti monogskému právu.

Zápas idejí a praxe

Heslo prosadit šari'ý se stalo jádrem dnešních více nebo méně militantních snah o ustavení nejednotně chápaného islámského státu nebo islámského řádu. Odpůrci těchto proudů poukazují na chybná chápání šari'ý. Samy klíčové koránské verše 5:44-45 měly zřejmě původně jiný význam: *man lam jahkum* znamená primárně „kdož nesoudí“ a nikoli „kdož nevládnou“ a ukazuje na původní záměr úpravy pouze některých mezilidských vztahů. Egypťan Ašmáwí zdůrazňuje, že Bůh chtěl, aby islám byl náboženstvím, a lidé ho chybně přetvářejí na politiku. Syřan Ghaljún zase ukazuje, že vnucovat šari'ý jako státní pozitivní právo - jakým byl v dějinách vždy jen zákon (qánun) dekretovaný vládci - jde nejenom

proti historické tradici, ale znamená fakticky degradaci náboženského niterného základu islámu faktickou sekularizací norem určených pečlivému svědomí věřících.

V tomto duchu liberální muslimové interpretují také přísné tělesné tresty, o jakých Korán hovoří v souvislosti s některými činy. Jde o mravní názor, co si provinilec zaslouží, bude-li společnost dokonalá. V některých státech (např. Spojené arabské emiráty) se proto koránské tresty soudně deklarují, ale vlastní trest se vykoná jinak. Některé státy v současných vlnách islamizace zavedly šari'atské tresty zákonem: Írán, Súdán, zčásti Pákistán a v další vlně afghánští Tálibáni, Čečensko, Somaliland, a k těmto cíli směřují některé svazové státy v severní Nigérii. Někde se již tradičně uplatňují bez zvláštního zákona přímou aplikací šari'ý (Saúdská Arábie, Mauritánie). Představa, že přísné šari'atské tresty pomohou obrodit společnost, připomíná typově mentalitu těch, kdo třeba u nás volají po obnově trestu smrti.

Spor o šari'ý se citelně dotýká významného tématu dnešního světa: lidských práv. Některé šari'atské normy jsou při fundamentalistické interpretaci v rozporu s univerzálním pojetím lidských práv. Jde zvláště o některé stránky náboženské svobody a rovnoprávnosti žen a o tělesné tresty. Podrobnější rozbor těchto otázek by si vyžádal rozsáhlejší zvláštní studii. Obecně lze říci, že na tomto poli probíhá dnes úporný zápas rozdílných pojetí. Poměrně silný myšlenkový proud hájí názor, že lidská práva lze spojit s náboženským jádrem a pozitivními rysy islámské kultury v ústrojně synéze svobody a mravního řádu. Rozložení sil a názorů se liší podle jednotlivých zemí i oblastí. ■

Islámské centrum v Praze.

Foto: Vladimír Sánka

Štyristo rokov staré karibské synkretické náboženstvo zostáva tajomné (a lákavé) dodnes

ZÁKLADY HAITSKÉHO VOODOO

Ladislav Hajnal

Voodoo (vaudou, wodu): Synkrézia náboženstiev a rituálov afrického pôvodu, ktorá v spojení s niektorými katolíckymi obradmi tvorí najrozšírenejšiu formu náboženstva na Haiti. Keď sa opýtame, čo od neho veriaci očakávajú a čo pre nich znamená, dostávame prekvapivo jednoduchú odpoveď: liek na nešťastia, uspokojenie potrieb a nádej pre život. Voodoo je náboženstvom protestu a zmeny, bojom proti útlaku a snahou o rovnosť. To však v konečnom dôsledku je i väčšina ostatných náboženstiev.¹

Korene haitského voodoo

Dejiny voodoo začínajú v druhej polovici 16. storočia príchodom prvých kontingentov otrokov na ostrov, ktorý bol nazývaný Hispaniola, Santo Domingo alebo Haiti. Väčšiu časť ostrova dnes zaberá Dominikánska republika, na druhej polovici sa rozprestiera Haitská republika. Väčšina afrických otrokov privezených na Haiti pochádzala z oblasti Beninského zálivu², ktorý sa od istého času nazýval pobrežím otrokov.³ Rozdiely medzi jednotlivými čiernymi národmi už nie sú na Haiti rozoznatelne.

Rôzne etnické skupiny Beninského zálivu, ich jazykové rozdiely ale aj hlboké antagonizmy vytvárali už na pôvodnom kontinente veľmi zaujímavé kultúrne zmesi. Časté obchodné styky, vojny a vzájomné zotročovanie vytvorili zárodok spoločnej kultúry, ktorá sa Haiti pod vplyvom spoločnej poroby mohla pretaviť do podoby nového typu synkretického náboženstva.

Africké korene je možné rozpoznať aj na samom termíne *voodoo*. Niektorí vedci v snahe vyvodzovať kult voodoo z beloškých koreňov vysvetľovali pôvod tohto slova z termínu *Vaudois*, podľa hnutia založeného v 12. storočí Pierrom Valdésom. Toto je však zjavná dezinterpretácia. Národy Dahomeje a Toga, jazyk ktorých tvorí jednoznačne významnú súčasť kreolštiny, patria do jazykovej skupiny Fónov, kde *vodu* je boh, duch, manifestácia, skrátka to všetko, čo etnológia nazýva fetišom či tabu. *Vodu* sú vyznavačmi oslavované objekty úcty, zároveň sa však cez svojich veriacich zjavujú a pomáhajú im. Každé *vodu* má svojich verných, ktorí mu slúžia. Veriaci tančia pre svoje *vodu*, sú ním navštevovaní, starajú sa o obetisť a prinášajú mu dary.⁴

Je pravdou, že kreolský slovník vychádza v podstate z francúzštiny, spolu s malou

prímesou anglických a španielskych výrazov. Nemôžeme však opomenúť veľké množstvo pôvodných afrických názvov a mnohé gramatické javy, ktoré ukazujú na úzku spätosť kreolštiny s pôvodným jazykom dahomejských Fónov. Služobnícky božstiev sa napríklad nazývajú *houns* (v jazyku fon je *hu* božstvo a *si* manželka), kňaz je *houngan*, to znamená „ten, ktorý privoláva bohov“ či „ten, ktorý je strážcom“. Dahomejský pôvod má i množstvo iných kultových výrazov: *gôvi* (trúbka), *zê* (hrniec), *asô* (posvätné strapce), *azê* (sväté znaky), *hûntó* (bubon).⁵

Ak sa pozrieme na slovník liturgie či na zoznam duchov a božstiev voodoo, musíme konštatovať, že dôsledne vychádza z jazyka a panteónu Jorubov.⁶ Hait'ania a africkí Jorubovia udržiujú medzi sebou spojenie už dve storočia, i keď vzdialenosť, ktorá ich delí, by predpokladala vymiznutie akýchkoľvek vzájomných kontaktov. Pre Hait'any je Afrika (*Lau Guinen*) autochtónnou mýtickou krajinou. Jorubská kultúra sa zachovala jak v oblasti náboženskej, kde si našla svojský výrazový jazyk, tak i v umení. I keď na Haiti je veľký počet iných afrických národov, ich vplyv sa takmer úplne rozplynul v množstve Jorubov. Ale i tieto africké národy obohatili panteón voodoo niekoľkými svojimi bohmi, mnohými liturgickými prvkami, rôznymi tancami a hudobnými výrazmi im vlastnými. Toto všetko však nemalo významnejší vplyv na fakt, že voodoo vo svojej štruktúre a duchu zostalo typicky jorubské.⁷

Pôvodné africké náboženské prvky a africké náboženské systémy nemôžeme kvalifikovať ako primitívne. Podľa niektorých teórií mnohé z nich vychádzajú zo starých náboženstiev klasického Orientu a egejského regiónu, majú teda viac než

hlboké korene a mimoriadne rozvinutú históriu.⁸

Z mnohých zdrojov

Čo teda nájdeme dnes na Haiti? Chrámy, organizovaných laikov, profesionálne kňazstvo, komplikované rituály, posvätné tance, charakteristickú kultúru a svojbytný slovník. Napriek drastickému prenasledovaniu a veľmi zlým spoločenským podmienkam boli čierni otroci schopní v zemi exilu znovu postaviť oporné stĺpy náboženstva, v ktorom boli vychovaní.

Bocorovia a *vodu-no*⁹ odovzdávali z generácie na generáciu mená bohov, ich okruh pôsobenia a príslušné rituály, učili svojich potomkov správne uctievanie a primeraným obetiam. Jednou zo zvláštností náboženstiev západnej Afriky je ich domáci charakter. Len mimoriadne veľké sviatky sa musia sláviť v chrámoch a na obetisťiach. Väčšina rituálov môže byť praktikovaná doma. Tento fakt bezpochyby prispel vo významnej miere k prežitiu a rozvinutiu rituálneho života.

Náboženský vplyv pôvodných obyvateľov Santo Domingo (tainských Indiánov) či moslimských černochovo na kult voodoo je zanedbateľný. Stopy týchto náboženstiev a etník môžeme vidieť len v nemnohých výrazoch, ako *alahim* – *kalabudu* či *salama salay gebo*.¹⁰

Všetci veriaci černosi boli oficiálne kresťania. Policajné nariadenie vydané roku 1664 generálporučikom de Tracym, kráľovským zmocnencom pre francúzske ostrovy v Amerike, zavazovalo všetkých majiteľov k pokrsteniu otrokov. Článok 2 *Code noir* uvádza: „Všetci otroci, ktorý sú v našich kolóniách, budú pokrstení a privedení do lona rímskokatolíckej apoštolskej cirkve. Prikazujeme všetkým obyva-

teľom, ktorý kupujú nových černochoch, aby o tom upovedomili najneskôr do týždňa správcov a poručníkov zmienených ostrovov, ktorí vykonajú nutné opatrenia, aby mohli černochoch poučiť a pokrstiť v primeranom čase.“¹¹

Kráľovská moc pripisovala veľkú dôležitosť týmto opatreniam, nakoľko pokrstenie čierneho obyvateľstva bolo jediným morálnym ospravedlnením otroctva. Ale skutočnosť bola úplne iná. Obrad krstu – väčšinou vykonávaný hromadne – znamenal pre černochoch len vstup do otroctva. Po tomto obrade bol majiteľ o mnoho dôležitejší než Boh či kráľ. Na otrokov sa nevzťahovali žiadne náboženské nariadenia a nebolo im poskytnuté ani duchovné vedenie. Veľmi málo plantážnikov sa staralo o praktikovanie náboženstva u svojich otrokov. Ba čo viac, strachovali sa revolučných myšlienok, ktoré boli obsiahnuté v názoroch kresťanských kazateľov. Majitelia teda nevyvodzovali žiadne dôsledky z toho, že ich otroci neplnili náboženské úlohy. Pre veľkú časť z nich neznamenalo oficiálne náboženstvo nič viac, než relikv starých časov. Kolónie sa dokonca domáhali od kráľa vyžiadania dekrétu od pápežskej stolice, ktorý by znižoval počet záväzných cirkevných sviatkov na desať. Ešte iní hľadeli veľmi odmietavo na účasť černochoch na náboženských sviatkoch, pretože v nich videli len dôvod k prerušeniu práce a zmenšeniu ziskov.¹²

V týchto podmienkach bolo viac ako jasné, že pôvodné africké kultúry, ktoré boli

jediným stabilným záchytným bodom v živote otrokov, mali medzi černochochmi vynikajúcu živnú pôdu. Katolícke rituály, ktoré boli bezpochyby fascinujúce, našli svoj odraz v rituáloch voodoo a stali sa organickou súčasťou náboženského života haitských černochoch. Jediní černosí, ktorí mali skutočnú možnosť zažiť kresťanský náboženský život, boli tí otroci, ktorí slúžili v domoch bielych dôstojníkov a iných hodnostárov, doprevádzali ich na omše a účastnili sa ráno a večer sviatosti prijímania. Černosí ochotne prijímali vonkajšie známky kresťanskej religiozity, ale naplňovali ich duchom afrických rituálov.¹³

Bohovia a duchovia haitského voodoo

Nadprirodzený svet haitského voodoo je veľmi zložitý a rozmanitý. Okrem pôvodných jorubských bohov tu nájdeme i transformovaný panteón kresťanský. Kresťanskí svätí sú mnohokrát stotožňovaní s božstvami voodoo. Nápadnosť a pestrosť katolíckeho rituálu sa mnohokrát spája s pôvodnými africkými extatickými obradmi. Nadprirodzené bytosti v kulte voodoo sú nazývané *loa* (tajomstvo, svätosť). Výraz *loa* je obyčajne prekladaný ako boh, ale výraz duch či génius sa približuje omnoho viac skutočnej podobe týchto nadprirodzených bytostí.

Počet týchto duchov je neznámy, líšia sa od miesta k miestu. Duchovia, ktorí nie sú schopní preukazovať žiadané dobrodenia, upadnú do zabudnutia a strácajú ctiťov. Toto sa samozrejme netýka hlavných

postáv kultu voodoo. Popri uctievaní nadprirodzených duchov vystupuje i uctievanie predkov, úcta k mŕtvym a udobrovanie si prírodných síl.

V klasickom voodoo je neznámy pojem jedného všemocného Boha, ktorý je bezvýhradne dobrý. Výraz Boh tu znamená *deus otiosus*, nečinného Boha. Nevyvoláva žiadnu konkrétnu predstavu a je príliš ďaleko, než aby sa na neho mohlo obracať s modlitbami a prosbami.¹⁴ Súhlasí s našim pojatím osudu či prírody. Jednoduché choroby, ktoré sú príliš obecné, než aby boli dielom konkrétneho zlého ducha či čarodjníka, sú na Haiti nazvané *maladies du Bon Dieu*. Meteorologické fenomény či katastrofy, ktoré sa prejavujú bez znateľného vplyvu konkrétneho *loa*, sú tiež Božím dielom.

Voči tomuto neosobnému pojatiu Boha je úplne opačné pojatie *loa*. *Loa* sú duchovia, ktorí ukazujú cestu. Sú ako rodičia, ktorí dozerajú na svoje deti, trestajú a odmeňujú, ale zároveň ich potrebujú k životu. Každý *loa* sa môže prejaviť pozitívne i negatívne. Pravdou ale je, že niektorí duchovia sú vo svojej podstate dobrí, iní zlí. V tradičnom voodoo neexistuje ani pojem diabla ako obecného zla.

Pretože sa voodooistické a katolícke náboženské predstavy do značnej miery mňajú, neprekvapí, že mnohí vyznavači voodoo sa zároveň považujú za dobrých katolíkov a nevidia žiaden problém v účasti na oboch rituáloch.

Medzi miestnymi duchmi (*loa*) je bezpochyby veľké množstvo *hounganov* a *mambo*, ktorí sa po svojej smrti stali *loa*. Panteón voodoo sa nebráni obohateniu o nových členov. Tak, ako sú niektorí duchovia zabúdaní, niekoľko veriacich stačí na to, aby ustanovili nové, neznáme božstvo. Toto nové božstvo sa môže zjaviť vo sne, môže posadnúť vyvoleného človeka či sa prejaviť náhlou pomocou na významnom mieste. Pokiaľ sa nejaký slávny *houngan* rozhodne propagovať nové *loa*, stačí mu predložiť ako dôkaz veštecký sen či zázrak. Ale udržať veriacich pri uctievaní nového *loa* je o mnoho ťažšie. Určitý menší *loa* sa viažu aj niektorým fetišom a talizmanom.¹⁵

Teológia voodoo rozdeľuje *loa* do skupín a podskupín, na nešťastie však tento systém zďaleka nie je jednotný. Neexistujú ani dva zoznamy *loa*, ktoré by boli úplne identické. Zaradenie *loa* sa líši podľa regiónu ale i podľa obdobia, kedy sa výskum konal. Je pravdou, že väčšina veľkých

Jorubská polievková misa (Egbado, Nigéria). Podľa jorubských tradícií polievková misa naplnená riečnymi kameňmi a vodou zapepečuje dlhý život. Táto tradícia je živá v celej oblasti Veľkých Antíl a na Kube.

Foto z knihy „Isetenek arca“, Néprajzi Múzeum, Budapest 1999.

Vnútrna časť skriňového oltára, zvaného *canastillero*. Na spodných policiach sú umiestnené rôzne drevené a keramické nádoby, predstavujúce jednotlivé božstvá v poradí z ľava: Ogun, Agwé, Xango, Inle a Yemanyá.
Foto z knihy „Isetenek arca“, Néprajzi Múzeum, Budapest 1999.

loa má stálu a neoddiskutovateľnú pozíciu, na druhej strane sú však raz zaradený do jednej skupiny, inokedy do druhej. Tam, kde je voodoo na ústupe, prejavuje sa tendencia k zjednodušovaniu.

Rozdelenie a rozšírenie haitského voodoo

Keby sme slovo „voodoo“ prekladali presne a dôsledne, došli by sme k výrazu „byť všemohúci a nadprirodzený“. *Vodu* predvádza svoju moc a vyjavuje svoju vôľu väčšinou prostredníctvom kňaza a kňažky, ktorí sú zosobnením kráľa a kráľovny, učiteľa a učiteľky, otca a matky. Tieto osobnosti, ktoré sú na Haiti nazývané *houngan* a *mambo*, sú čelnými predstaviteľmi veľkej rodiny voodoo a majú právo na bezmedzný rešpekt a úctu. Sú to oni, ktorí prijímajú alebo odmietajú kandidátov na zasvätenie, ktorí určujú pravidlá, rozdeľujú úlohy, a v konečnom dôsledku sú zodpovední za vykladanie vôle a privolanie priazne bohov. V prípade potreby si musia viesť bohov udobriť správnymi obeťami, aby tak odvrátili veľké nešťastia.¹⁶

Voodooistické rituály sa delia do dvoch veľkých skupín: *rada* a *petro*. Pôvod slova *rada* je jasný: jedná sa o skrátenú formu názvu dahomejského mesta Arada. *Petro* sa odvodzuje od Dona alebo Joana Pedra, španielskeho čierneho otroka, ktorý obrady *petro* vymyslel ako pomstu zotročovateľom. Liturgia *petro* je ale natoľko zložitá a prepracovaná, že nemôže byť dielom jedného človeka. Zvyky, rituály a hudba *pet-*

ro - i keď nie sú výhradne dahomejské - nemôžu poprieť africký pôvod. V súčasnom voodoo je *Dompédre* mocným bohom, ktorý je uctievaný na celom Haiti. Je možné, že tento boh skutočne pochádza zo zbožšteného Dona Pedra, ktorého vplyv pretrval až dodnes.¹⁷

V rámci týchto dvoch skupín nájdeme početné podskupiny duchov, ktorí nesú názvy pôvodných afrických miest (Ibo, Nago, Bambara, Anmine), alebo afrických oblastí.¹⁸ Z toho dôvodu sú tieto skupiny nazývané *nanchon*, čo je pokleslá forma francúzskeho *nations*. Termín *nanchon* sa zároveň aplikuje i na celú skupinu náboženských charakterov, ktoré združujú jednu skupinu veriacich. Nakoniec je *nanchon* i skupina ľudí, patriaca k jednému *hounganovi* (napr. *nanchon Dodo*).

Voodooistické zhromaždenia sa väčšinou konajú tajne v noci na území, ktoré je dôkladne oddelené od všetkých svetských vplyvov. V určených rituáloch hrajú hlavnú úlohu kňaz a kňažka, ale i všetci ostatní veriaci presne poznajú svoju úlohu. Zúčastnení vyjadrujú svoje túžby a snažia sa o naklonenie si bohov, prípadne odvracajú ich hnev, alebo im ďakujú za priazeň. Po obetných rituáloch často upadajú veriaci do extázy a tančia rituálne tance. Voodooistické rituály sú dokázateľné už od konca 18. st. a ich podoba sa nijak významne nezmenila. Autorita kňazov, ich oblečenie, dôležitosť tranzu, spôsoby obetovania či sakrálné obrazce zostali prakticky tie isté.¹⁹

Podľa neoficiálnych správ patrí v súčasnej dobe k prívržencom niektorého z mnohých voodooistických kultov asi 90% obyvateľstva Haiti. Napriek tomu, že politická a hospodárska situácia v tejto republike je katastrofálna (cca 95% obyvateľstva žije pod hranicou absolútnej biedy), zvedavosť turistov zo Západu ustala len mierne. Haiti navštevujú dobrodruhovia, politický pozorovatelia, rôzne misie OSN, novinári, ale i niektoré charitatívne organizácie. Vďaka mimoriadnemu záujmu Západu o akékoľvek netradičné duchovné hnutia a náboženstvá sa niektoré rituály a obrady a veľké množstvo zvykov a pseudonáboženskej literatúry dostávajú za hranice Haiti. Tak sa kult voodoo – ktorý je v zemi pôvodu zdrojom nádeje a pomoci – v Európe a v Amerike stáva turistickou atrakciou a ozvláštnením špiritistických seancií, prípadne zdrojom príjmov pre podnikavých obchodníkov. A pravý obraz voodoo, jeho korene, dôvody a ciele zostávajú pre nás skryté a nepochopené.

Poznámky

- 1 Cornevin, R.: *Had'ti*; Presses Universitaire de France; Paris 1982; str. 100.
- 2 Súčasní africký Jorubovia nezabudli na svojich bratov, ktorí boli odvezení za more. Môžeme to vidieť i v niektorých súčasných modlitebných piesňach: „Ó bohovia, urobte všetko, čo je vo vašej moci, aby princovia a šľachtici, ktorí nám vládnu, neboli nikdy odoslaní ako otroci do Ameriky... Prosíme vás, aby ste urobili všetko pre potrebanie ľudí, ktorí predali našich rodičov, aby sme ich nikdy viac neuvideli. Pošlite ich lode k Ouidahovi (na dno mora) a než dopláv, spôsobte, aby sa ich náklad potopil a každé bohatstvo, ktoré dosiahnu, aby sme získali my.“ (Métraux, A.: *Le Vaudou had'tien*; Gallimard; Paris 1958; str. 21).
- 3 Dapper, O.: *Description de l'Afrique*; Fondation Dapper; Paris 1990; str. 34.
- 4 Por.: Rosenthal, J.: *Possession, Ecstasy and Law in Ewe Voodoo*; University Press of Virginia; Charlottesville 1998; str. 157nn.
- 5 Cornevin, R.: *Had'ti*; Presses Universitaire de France; Paris 1982; str. 101.
- 6 Métraux, A.: *Le Vaudou had'tien*; Gallimard; Paris 1958; str. 22.
- 7 Métraux, str. 22.
- 8 Por.: Herskovits, M. J.: *Dahomey, an ancient West – African kingdom*; J. J. Augustin; New York 1938; str. 48.
- 9 Bocor: liečiteľ a kňaz, schopný odháňať zlé sily a vyvolávať dobrých duchov v prospech pacienta; vodu-no: v haitskom voodoo „ten, ktorý má pamäť“, väčšinou starší človek, ktorý dozerá na tradíciu, pamätá si množstvo príbehov a jeho úlohou je vyučovať mladých tradícií a dejinám.
- 10 Métraux, str. 25.
- 11 Métraux, str. 26.
- 12 Por.: Métraux, str. 26.
- 13 Szentirmay, L.: *A vudu mint társadalmi mozgalom*; Anno Budapest; Budapest 1998; str. 69.
- 14 Por.: Métraux, str. 72.
- 15 Barnes, S. T.: *Ogun: An Old God for a New Age*; ISHI; Philadelphia 1980; str. 74n.
- 16 Szentirmay, str. 34n.
- 17 Por.: Métraux, str. 30.
- 18 Por.: Métraux, str. 75.
- 19 Por.: Métraux, str. 141.

Texty svědků Jehovových o transfúzi krve

AŽ DO POSLEDNÍ KAPKY

Petr Velechovský a Zdeněk Vojtíšek

Od června tohoto roku se znovu rozproutila debata o tom, jaký vlastně má Náboženská společnost Svědkové Jehovovi (NSSJ) postoj k transfúzi krve, a to zvláště s ohledem k nezletilým dětem svých členů.¹ - Jako příspěvek k této diskusi přinášíme několik citátů z publikací vydávaných touto náboženskou společností.

Chraňme své děti před zneužíváním krve, Naše služba Království², září 1992, str. 3 - 6:

„...Udělal jste například dostatečná opatření, abyste své děti ochránili před transfúzí krve?...můžete jako rodiče udělat předem hodně pro to, abyste své děti ochránili před transfúzí. Kdybyste tuto povinnost zanedbávali, mohlo by to dospět tak daleko, že by vaše dítě při nějakém léčení dostalo transfúzi. Co je možné udělat? ... Lékař možná tvrdí, že krev upraví zdravotní stav vašeho nemocného dítěte. Vy však musíte být pevně rozhodnutí odmítnout krev za sebe a za své děti dříve, než se dostanete do nějaké naléhavé situace, protože si ceníte svého vztahu k Jehovovi více než jakéhokoli domnělého prodloužení života za cenu porušení božského zákona. ... Jasně ovšem vysvětlíte, že svolením k léčbě svého dítěte nedáváte svolení k transfúzi krve. ... Jed-

ním z prvních kroků, které by měli rodiče-svědkové Jehovovi podniknout, když přijdou do nemocnice nebo když potřebují služby lékaře, je to, že s lékařem promluví o svém postoji ke krvi. ... jasně na přijímací formulář napište, že z náboženských a zdravotních důvodů nechcete krev a za žádných okolností nedáte souhlas k jejímu přijetí. **Pomoc od Jehovovy organizace:** Jaká opatření Jehovova organizace udělala pro to, aby nám pomohla ochránit naše děti před krví? Je jich mnoho. ... v místním sboru jsou bratři a sestry, kteří nám mohou poskytnout značnou pomoc a podporu. Když nastane krizová situace, budou možná starší považovat za rozumné zařadit, aby některý starší spolu s rodičem pacienta či jiným blízkým členem rodiny hlídali v nemocnici celých 24 hodin. Transfúze krve se často dávají, až když příbuzní a přátelé odejdou na noc domů. ... **Jak předvídat soudní zásah a jak potom postupovat:** Co když má nemocnice nebo lékař v úmyslu opatřit si soudní příkaz k transfúzi pro vaše dítě? Je to chvíle, kdy se vzdáme a usoudíme, že se už nedá nic víc udělat? Rozhodně ne! Možná se ještě dá transfúzi zabránit. Na tuto eventualitu bychom se měli připravit dostatečně dopředu. ... Co řeknete, jestliže se vás advokát nebo soudce zeptají, proč pro své dítě odmítáte transfúzi „pro záchranu života“? Máte možná sklon začít hned vysvětlovat své přesvědčení o vzkříšení a mluvit o své silné víře v Boha, který vám dítě vrátí, i kdyby zemřelo. Ale taková odpověď by zřejmě pouze přesvědčila soudce, jehož prvořadým zájmem je tělesný prospěch dítěte, že jste náboženští fanaticové a že on musí něco udělat pro ochranu vašeho dítěte. ... Můžete ... také říci, že na to, že ve snaze udržet život byla použita krev jiného člověka, byste se jakožto křesťanští rodiče díva-

li jako na závažné porušení Božího zákona a že násilné zavedení krve vašemu dítěti byste považovali za věc rovnocennou znásilnění. ...jako rodiče máte povinnost neustále dělat všechno, co můžete, abyste se transfúzi vyhnuli. ... Rodiče, je nutné, abyste se na to, jak budete své děti chránit před duchovně znečišťující transfúzí, předem připravili. (Přísl. 16:20) Děti, poslouchejte rodiče, když dělají tyto přípravy, a berte si to k srdci.“

Mladí lidé, kteří dali Boha na první místo, Probud'te se!, 22. května 1994, str. 1 - 8:

„V minulosti zemřely tisíce mladých lidí proto, že dali Boha na první místo. To se děje i dnes, jenomže ty dnešní tragické události se odehrávají v nemocnicích a soudních síních a týkají se otázky krevní transfúze. ... Doktor Jardine se zeptal: „Uvědomuješ si, že můžeš zemřít, jestliže transfúzi nepřijmeš?“ „Ano.“ „A ty to chceš?“ „Jestli to bude muset být.“ Adrianova matka, která tam byla, se zeptala: „Proč jsi se k tomu rozhodl?“ Adrian odpověděl: „Mami, to by nebyla dobrá výměna. Neposlechnout Boha a prodloužit si teď život o několik let, a pak pro svou neposlušnost přijít o vzkříšení a věčný život na jeho rajske zemi - to prostě není rozumné!“ ... **U Nejvyššího soudu Newfoundlandu** ... „Nebudu souhlasit s krví, ani nedovolím, aby byla použita, rozhodně ne. Víím, že mohu zemřít, když nedostanu krev. Je to však moje rozhodnutí. Nikdo mi do toho nemluvil. ... Pokud bych dostal nějakou krev, měl bych stejný pocit, jako kdybych byl znásilněn, jako by někdo nemravne zacházel s mým tělem. Jestli k tomu dojde, já své tělo nechci. Není možné, abych žil za takovou cenu. Nepřeji si žádnou léčbu, při které by se používala krev, a ani léčbu, při které by dokonce jen přicházela v úvahu možnost použití krve. Podání krve se budu bránit. ... Ať již krev pomáhá, nebo ne, moje víra je v rozporu s podáním krve“. ... 13. září zemřel. ... Tím, že odmítl transfúzi, která by mohla případně prodloužit jeho současný život, Adrian Yeatts prokázal, že patří k těm mnoha mladým lidem, kteří dávají Boha na první místo.“

Mladí lidé, kteří měli „moc nad to, co je normální“, Probud'te se!, 22. května 1994, str. 9 - 10:

Dvanáctiletá **Lenae Martinezová:** „Byla přijata pro onemocnění, které vypadalo jako zánět ledvin. Při vyšetření se však ukázalo, že má leukémii. Lékaři, kteří Lenae ošetřo-

Chronologie kauzy „transfúze krve“

16. 6. 2000

v Lidových novinách vychází článek „Svědkové Jehovovi zrušili zákaz transfúze krve“

17. 6. 2000

v deníku Právo vychází článek „Jehovisté zrušili zákaz transfúzí“

23. 6. 2000

Lidové noviny otiskly reakce na článek z 16. 6. od Lubomíra Müllera, právníka NSSJ, pod názvem „Biblický příkaz zůstává“ a od Jaromíra Lenečka, člena výboru NSSJ, pod názvem „Transfúze je opuštěním víry“

prvá polovina července 2000

Ministerstvo kultury ČR odeslalo dopis NSSJ se čtyřmi otázkami, které se týkají postoje NSSJ k transfúzi krve; odpověď je očekávána do konce srpna

vali, rozhodli, že je okamžitě potřeba podat transfúzi koncentrovaných červených krvinek s destičkami a zahájit chemoterapii. Lenae řekla, že nechce žádnou krev ani krevní produkty, že ji rodiče učili, že to Bůh zakazuje, jak je patrné z biblických knih 3. Mojžíšovy a Skutků. ... „Nechci žádnou krev ani krevní produkty. Raději zemřu, bude-li to nutné, než abych porušila svůj slib Jehovovi, že budu činit jeho vůli. ... Sloužila jsem Jehovovi po celý svůj život, dvanáct let. Slíbil mi věčný život v ráji, když ho budu poslouchat. Neodvrátím se teď od něho kvůli šesti měsícům života. Chci být věrná až do smrti. Víím, že pak mě v patričním čase vzkřísí ze smrti a dá mi věčný život. Budu mít pak spoustu času, abych dělala to, co chci.“ ... Po dlouhé těžké nemoci, 22. září 1993 v půl sedmé ráno, zemřela Lenae v náručí své matky.“

Mladí lidé, kteří měli „moc nad to, co je normální“, Probud'te se!, 22. května 1994, str. 11 - 12:

Sedmnáctiletá Crystal Mooreová: „Trpěla zánětlivým onemocněním střev. ... Lékaři, kteří Crystal ošetřovali, si byli jisti, že za

této situace je potřeba krevní transfúze. ... Crystal řekla, že bude „křičet a bránit se“, jestliže se pokusí dát jí transfúzi, a že jako svědek Jehovův bude pokládat jakékoli násilné podání krve za stejně odporné jako znásilnění.“

Mladí lidé, kteří měli „moc nad to, co je normální“, Probud'te se!, 22. května 1994, str. 12 - 14:

Dvanáctiletá Lisa Kosacková: „O půlnoci vešla sestřička a řekla: ‚Mám ti dát krev.‘ Vykřikla jsem: ‚Nemohu si vzít krev, protože jsem svědek Jehovův. Myslela jsem, že to víte! Myslela jsem, že to víte!‘ ‚No jo, to vím,‘ řekla a vzápětí vyndala jehlu a připojila na ni krev. Křičela jsem a byla jsem hysterická.“ ... Čtvrtý den soudního řízení byla Lisa vyslechnuta. Jedna z otázek, kterou dostala, byla, jak se cítila, když jí prostřednictvím násilím vnutili transfúzi. Řekla, že se cítila jako pes, na kterém se provádí nějaký pokus, že měla pocit, jako by byla znásilněna, a že někteří lidé mají pocit, že si k ní mohou cokoliv dovolit, protože není plnoletá. Bylo pro ni hrozné, když viděla, jak krev někoho jiného proudí do ní, a uvažovala, zda z krve nedostane AIDS nebo hepatitidu či nějakou jinou infekci. A hlavně měla obavy, jak se Jehova bude dívat na to, že porušila jeho zákon nepřijímat krev jiného člověka do svého těla. Řekla, že pokud k tomu dojde znovu, „bude se bránit, skopne stojan s transfúzní soupravou, vytrhne si nitrožilní jehlu, bez ohledu na to, jak bolestivé to bude, a zničí sáček s krví“. (Na základě těchto jejich slov rozhodl soud o propuštění Lisy domů - poznámka autorů Dingiru.) Ten den opustila Lisa a její rodina nemocnici. Lisa opravdu zápasila se svou nemocí důstojně a s klidnou myslí. Zemřela pokojně doma, v láskyplném objetí své matky a otce. Připojila se tak k řadě mnoha jiných mladých svědků Jehovových, kteří dali Boha na první místo.“

Strážná věž, 15. srpna 1991, str. 29:

Jak mohou křesťanští rodiče a mladí křesťané zvýšit pravděpodobnost, že námitka nezletilého proti krevní transfúzi bude respektována? **I když mladý křesťan ještě není plnoletý, měl by být schopen jasně a rozhodně vysvětlit, v čem tkví jeho silná náboženská námitka proti přijetí krve. Rodiče, mohou s dětmi provést praktický nácvik, aby děti získaly zkušenost a uměly vysvětlit, o čem jsou přesvědčeny.“**

Strážná věž, 15. června 2000, str. 29 - 31:

„Přijímají svědkové Jehovovi nějaké léčebné přípravky pocházející z krve? Základní odpověď v zásadě je, že svědkové Jehovovi krev nepřijímají. ... Když se po druhé světové válce začala běžně transfundovat plná krev, svědkové Jehovovi to pokládali za porušení Božího zákona a tento postoj mají stále. Medicína však časem prošla určitými změnami. Dnes se většinou nepodává plná krev, ale podávají se některé ze základních složek: (1) červené krvinky, (2) bílé krvinky, (3) destičky a (4) plazma (sérum) neboli tekutá část krve. ... Svědkové Jehovovi jsou přesvědčeni, že přijmout plnou krev nebo kteroukoli z těchto čtyř základních složek je porušením Božího zákona.... Uvedený materiál ukazuje, že svědkové Jehovovi odmítají transfúze plné krve i jejich základních složek.“

Strážná věž, 15. srpna 2000, str. 30:

„Přijímají svědkové Jehovovi nějaké léčebné přípravky pocházející z krve? Jsme přesvědčeni o tom, že biblický příkaz ‚zdržovat se krve‘ vylučuje transfúze plné krve nebo jejich základních složek (červených a bílých krvinek, destiček a plazmy). (Skutky 15:28, 29) Pokud jde o frakce získané ze základních složek, každý křesťan činí vlastní rozhodnutí a bere při tom v úvahu to, co říká Bible, a svůj vztah k Bohu.“

Probud'te se!, 8. ledna 2000, str. 11:

„Svědkové Jehovovi odmítají transfúze z biblických důvodů.“

Strážná věž, 15. června 1991, str. 8, 9, 12 - 18:

„Praví křesťané však projevují úctu k životu jedním zvláštním způsobem. V Žalmu 36:9 (36:10, KB) je řečeno: ‚U tebe (Bože) je zdroj života.‘ Život je dar od Boha, a proto křesťané přijímají jeho názor na krev života. ... vyhybat se krvi je z morálního hlediska stejně důležité jako vyhybat se modlářství

**DOKUMENT
PRO LÉKAŘSKOU PÉČI**

JMÉNO: _____
ADRESA: _____
TELEFON: _____

ŽÁDNOU KREV

ZÁVAZNÝ POKYN PRO LÉKAŘE

Já, _____
rodné číslo _____
adresa _____
vyjadřuji tímto pokynem svůj **souhlas** s tím, **abych byl jako pacient ošetřován podle všech pravidel lékařského umění, s následující výhradou:**

V žádném případě nechci, aby mi byly dávány krevní transfúze (celé krve, koncentráty z červených krvinek, plazmy, bílých krvinek a krevních destiček), a to ani v případě, že by to lékaři považovali za nezbytné k udržení mého života nebo mého zdraví. Souhlasím s infúzí bezkrevních přípravků typu plasmaexpanderů, například Haemaccel, Dextran, Rheo-dextran, Cellifundol, HES (polyhydroxyetylikrob). Tímto pokynem zpouštěji lékaře, anesteziology, nemocnice i jejich personál jakékoli odpovědnosti za škody, které by mohly být při správné lékařské péči přisuzovány tomu, že odmítám krevní transfúze.

(Pokřtěnina svatá)

Kartu „Žádnou krev“ vyplňuje každý pokřtěný svědek Jehovův. Jeho podpis má být notářsky ověřen. Pro děti svědků Jehovových je ve sborech k dispozici podobná karta, nazvaná „Průkaz“.

a hrubé nemravnosti. ... Svědkové Jehovovi odmítají krevní transfúze již dlouho, ne především pro zdravotní riziko s nimi spojené, ale z poslušnosti Božího zákona o krvi. ... Ale svědkové Jehovovi nezaujímají svůj postoj ke krvi náhodou, a není to ani žádné pravidlo, které by si vymyslela nějaká podivná sekta, postoj založený na obavě, že krev není bezpečná. Svědkové Jehovovi spíše odmítají krev proto, že jsou rozhodnutí chodit poslušně před svým Vzneseným učitelem - Bohem. ... Ocenění této hodnoty pomáhá svědkům Jehovovým, aby byli rozhodní a nedopustili se zneužití krve, i když lékař upřímně tvrdí, že je transfúze nezbytně nutná. Je snad přesvědčen, že užitek z transfúze vyvážá zdravotní rizika související s krví samotnou. Křesťan však nemůže přehlédnout riziko ještě závažnější, že by totiž ztratil Boží schválení, kdyby souhlasil se zneužitím krve. ... Je tedy pravda, že malé děti v křesťanské domácnosti snad ještě neporozuměly Božímu zákonu o krvi a nerozhodly se, že jej budou poslouchat. Snažíme se však ze všech sil poučit je o této životně důležité věci? Křesťanští rodiče by o tom měli vážně přemýšlet. Zdá se totiž, že někteří rodiče mají nesprávný názor na své děti a na krev. Někteří si zřejmě myslí, že ve skutečnosti nemohou dělat mnoho, jde-li o to, zda dostanou jejich nedospělé děti transfúzi. Proč vzniká takový chybný názor? ... Někteří rodiče si uvědomují, že lékařský personál by mohl snadno získat podporu soudu k provedení transfúze nezletilému, a proto by mohli mít dojem, že se jim věc vymyká z rukou a že rodiče nemohou ani nemusí nic dělat. To je skutečně nesprávný názor! ... základním důvodem, proč křesťané odmítají transfúze, není to,

že si Bůh přeje tento postoj? Jsou přesvědčeny, že porušení Božího zákona by bylo tak vážné, že by mohlo ohrozit křesťanovu vyhlídku na věčný život? Moudří rodiče budou opakovat tyto věci se svými dětmi, ať jsou velmi malé nebo téměř dospělé. Rodiče mohou navčičovat situace, v nichž stojí každé z dětí před otázkami, které by mu mohl předložit soudce nebo pracovník nemocnice.“

Strážná věž, 15. června 1991, str. 31:

„Jak usilovně by měl křesťan odmítat krevní transfúzi, která byla nařízena nebo schválena soudem? Každá situace je jiná, takže v té věci neexistuje žádné univerzální pravidlo. ... Dnešní křesťané musí být také neochvějní, musí být pevně rozhodnutí, že neporuší božský zákon, ani kdyby se tím dostali do nějakého nebezpečí ze strany světských vlád. Nejvyšší zákon vesmíru - zákon Boží - vyžaduje, aby se držovali krve, stejně jako pro ně platí příkaz, aby se vyvarovali smilstva (sexuální nemravnosti). Bible označuje tyto zákazy za „nutné věci“. ... Boží zákon poslouchat musíme! ... dvánáctiletá dívka ... neponechala nikoho na pochybách, že bude „bojovat proti jakékoli soudně nařízené transfúzi celou svou silou, že bude křičet a zápasit, že si vytrhne

že je krev znečištěná, ale to, že je vzácná pro našeho Boha a Životodárce. Naše děti by to měly vědět, stejně jako by měly vědět, že krev může být z lékařského hlediska nebezpečná, což ještě dodává našemu náboženskému postoji na vážnosti. Máš-li děti, víš jistě, že souhlasí s biblickým postojem k transfúzi a že ho umějí vysvětlit? Věří oprav-

du, že je krev znečištěná, ale to, že je vzácná pro našeho Boha a Životodárce. Naše děti by to měly vědět, stejně jako by měly vědět, že krev může být z lékařského hlediska nebezpečná, což ještě dodává našemu náboženskému postoji na vážnosti. Máš-li děti, víš jistě, že souhlasí s biblickým postojem k transfúzi a že ho umějí vysvětlit? Věří oprav-

Co od nás Bůh vyžaduje?, 1996, str. 25, odst. 6:

„Je špatné přijmout transfúzi krve? Nezapomeňte, že Jehova vyžaduje, abychom se zdržovali krve. To znamená, že nesmíme žádným způsobem přijímat do těla krev jiných lidí ani vlastní krev, která byla uskladněna. (Skutky 21:25) Práví křesťané tedy transfúzi krve nepřijmou. Přijmou jiné druhy léčby, například transfúzi bezkrevních produktů. Chtějí žít, ale nebudou se snažit zachránit si život porušováním Božích zákonů. (Matouš 16:25)“

Svědkové Jehovovi - Hlasatelé Božího Království, 1994, str. 183 - 184:

„Těm, kteří nedbají na božský požadavek, přijímají transfúze krve a projevují nekalý postoj, je v souladu s tímto porozuměním od roku 1961 odnímána pospolitost se sbory svědků Jehovových.“

„V Itálii byli rodiče, kteří s láskyplným úsilím hledali ve čtyřech zemích lékařskou pomoc pro svou nevyléčitelně nemocnou dcerku, v roce 1982 odsouzeni ke 14 rokům

Je to mé náboženské rozhodnutí na základě mého svědomí. Toto rozhodnutí jsem učinil v roce _____ a od té doby je zastávám v souladu se svým náboženským přesvědčením jako svědek Jehovův. Ve Skutcích apoštolů 15:28, 29 Bible příkazuje, abychom se zdržovali krve. Jsem si plně vědom rizika, které by mohlo vzniknout následkem toho, že odmítám transfúze krve. Je mi _____ let a činím toto prohlášení s plným vědomím na základě vlastního svobodného rozhodnutí a na svou odpovědnost.

Toto prohlášení o mé vůli má zůstat beze změny v platnosti i v případě mého bezvědomí. Případného nebezpečí smrti jsem si vědom v souvislosti s jinými rozhodnutími, která jsem podle svého svědomí učinil jako svědek Jehovův předtím, než jsem se oddal Bohu; je to například ochota snášet pronásledování, jež může ohrozit mou svobodu, mé zdraví i můj život. U Matka 8:35 poskytl Ježíš na to, že jeho učedníci musí být ochotni nasadit pro svou víru svůj život. Slíbil jsem, že to budu dělat. Kdybych byl v bezvědomí, nebudu to pro mne žádná nepředvídaná situace, v níž by měl někdo nějak zpochybňovat mou vůli. Abych dále zajistil, že bude má vůle vyjádřena v tomto dokumentu respektována, pověřil jsem osobu, které dáváte, aby prosadila mou vůli. Prohlášení o mé vůli je závazné i pro mé zákonné zástupce nebo dědice. Můj požadavek na lékařskou péči je tudíž omezen tím, co je uvedeno výše.

Tento pokyn je právním úkolem v souladu s mým přáním přijmout nebo odmítnout léčbu podle zákona č. 20/1964 Sb. o péči o zdraví lidí, ve znění pozdějších změn a doplňků, kde se v § 23 odst. 2 uvádí: „Vyšetřovací a léčebné úkony se provádějí se souhlasem nemocného, nebo lze-li tento souhlas předpokládat.“

(Datum) (Podpis)

Druhá strana karty „Žádnou krev“.

vězení na základě obvinění z vraždy poté, co děvčátko zemřelo, když mu byla dána soudem nařízená transfúze.“

Naše služba Království, leden 1994:

„Kdyby ses z nějakého důvodu ocitl v nemocnici, co uděláš, abys zachoval ryzost v situaci, kdy ti tam někdo řekne, že bez transfúze krve zemřeš? Připustíš ukvapeně, že toto tvrzení pravdivě vystihuje tvůj stav? ... Úspěch při odmítání nežádoucí, duchovně znečišťující transfúze krve začíná pevným přesvědčením. Takové přesvědčení musí být založeno na jasném porozumění tomu, co o krvi říká Bible. Jinak se může stát, že někdo, kdo tvrdí, že o situaci ví více než ty, tě ve chvíli rozrušení snadno zastraší. Svede tě k názoru, že lékaři třeba vědí o krvi více než Bůh? ... Společnost udělala řadu opatření pro lidi, kteří potřebují pomoc, protože se ocitli před problémem spojeným s transfúzí krve. ... **Nezbytná předběžná opatření - už jsi je udělal?** V první řadě se přesvědč, že všichni členové tvé rodiny mají pečlivě vyplněný dokument pro lékařskou péči ... A mají všechny tvé nepokřtěné děti svůj vyplněný průkaz? ... Dále se ujisti, že všichni NEUSTÁLE nosí tyto dokumenty s sebou. Ptej se na to děti každý den, než jdou do školy, ano, dokonce než jdou na hřiště nebo někam za zábavou. ... **Co uděláš, abys byl připraven?** Zopakovali jsme si některé věci, které musíš udělat, abys sebe i svou rodinu ochránil před nežádoucí transfúzí krve. (Doufáme, že později poskytneme více podrobností o řešení problémů, které vznikají, když hrozí transfúze kojencům či malým dětem.) Viděli jsme také, že nám Společnost poskytuje pomoc v době, kdy je to potřeba.“

Naše služba Království, leden 1995, str. 7:

„Všichni pokřtění zvěstovatelé, kteří nemají dosud řádně vyplněný Dokument pro lékařskou péči, o něj mohou požádat tajemníka sboru. Pokřtění zvěstovatelé, kteří jsou rodiči, mohou dostat pro své děti Průkaz.“

Poznámky

1 Opět byla v médiích připomenuta odpověď NSSJ Ministerstvu kultury při řízení o registraci této náboženské společnosti. Na otázku registrujícího orgánu „Učí NSSJ, že rodič - člen NSSJ má bránit poskytnutí transfúze krve svému nezletilému dítěti v případě, kdy neposkytnutí transfúze může podle vyjádření ošetřujícího lékaře způsobit dítěti poškození zdraví nebo smrt?“ odpověděl přípravný výbor NSSJ v dopise ze 30. 7. 1993 takto: „Ne, NSSJ to nevyučuje.“

2 Jedná se o interní bulletin, který je k dispozici pouze pokřtěným příslušníkům Náboženské společnosti Světlové Jehovovi.

Česká Jednota bratrská dva roky po konfliktu

ROZDĚLENÍ DOKONÁNO

Zdeněk Vojtíšek

Přes padesát lidí se tísni na nedělní bohoslužbě v turnovské modlitebně, která právě prochází rekonstrukcí. Bohoslužba Jednoty bratrské zde má podobný ráz jako v desítkách sborů charismatických křesťanů u nás - svědectví o vysvobození z moci démona, uctívání s typickými písněmi a s vlajkami, kázání s naléhavou výzvou, možnost aktivního zapojení do bohoslužby pro všechny účastníky. - O pár stovek metrů dál, v pronajaté místnosti v areálu bývalých kasáren se k nedělní bohoslužbě sešel ještě jeden sbor, který je součástí světové Jednoty bratrské. Před několika měsíci měli modlitebnu společnou, teď jsou v Turnově Jednoty bratrské dvě. Jsou výsledkem procesu rozdělení v této církvi, k němuž se schylovalo od začátku 90. let a který je nyní pravděpodobně již uzavřen.

Jednota bratrská je protestantskou církví, jejíž kořeny sahají k české reformaci. První sbor Jednoty českých bratří byl založen již roku 1457. Jednota se brzy rozšířila po Čechách a Moravě a první desetiletí jejího působení jsou zdobena takovými jmény, jako je Lukáš Pražský, Jan Augusta, Jan Blahoslav a Jan Amos Komenský. Po Bílé hoře odešla část příslušníků Jednoty do exilu, část se setkávala tajně i za habsburské vlády. Někteří z těchto skrytých bratří vytvořili za hranicemi - v Horní Lužici na území hraběte Zinzendorfa - roku 1722 obec obnovené Jednoty bratrské a nazvali ji Herrnhut (Ochranov). Odtud se vypravovali křesťanští misionáři do celého světa. Po roce 1861 jim bylo dovoleno působit i na našem území, takže od r. 1870 vznikaly sbory Jednoty bratrské opět i u nás.

Naproti tomu historie charismatického hnutí není tak dlouhá. Začíná se o něm hovořit v 60. letech tohoto století jako o druhé vlně tzv. letničního hnutí, které v rámci protestantského křesťanství zdůraznilo emocionální zbožnost a nadpřirozené boží působení (více viz Dingir, téma čísla 3/1999). Charismatická entusiastická zbožnost ovlivňovala od 80. let většinu církvi u nás (všechny protestantské, římskokatolickou i československou husitskou) a tyto církve ji nakonec dříve či později a s většími či menšími výhradami v podstatě přijaly jako jednu z možností vyjádření křesťanské víry.

Hlavní branou pro ovlivnění Jednoty bratrské charismatickou zbožností se stal sbor v Liberci pod vedením jeho kazatele

Evalda Ruckého¹. Charismatická zbožnost přinášela zvláště v 90. letech do Liberce a pak i do celé Jednoty bratrské řadu nových jevů, na jejichž hodnocení se členové této církve nemohou dodnes shodnout. Jedni oceňují, že liberecký sbor a po něm i některé další sbory byly schopny získat desítky či stovky nových členů, vytvořit zázemí pro lidi z okraje společnosti a uvést do života charitativní a výchovné projekty. Druzí poukazují spíše na problematické metody náboru, autoritářství, škody ve vztazích k rodičům a přátelům nových členů, a dokonce na jejich nestabilní psychický stav, způsobený nadšeneckým vedením, učením o demonech a tzv. teologií prosperity². Kritická část Jednoty je také znepokojena postupným sblíčováním se sbory Křesťanského společenství a vyhlídkou možného sjednocení s touto charismatickou církví³.

Rozbuškou definitivního rozdělení⁴ Jednoty bratrské se stal článek v Lido- vých novinách⁵, který za možného budoucího biskupa Jednoty bratrské označil právě Evalda Ruckého. S touto možností⁶ se nemohla smířit ta část Jednoty, která na jeho pů-

Křesťanský beránek boží a slova „Zvítězil Beránek náš, následujme jej“ se objevují ve znacích sborů Jednoty bratrské. V tomto provedení slouží jako znak Jednoty bratrské v ČR.

Hrabě Mikuláš
Zinzendorf
(1700 - 1760)

sobení hleděla s rozpaky a obavami. Probudili se i ti, kdo doposud mlčeli, a dosáhli toho, že dva ze tří členů výkonného orgánu Jednoty bratrské (Úzké rady) Ruckému omezili výkon duchovenské činnosti⁷.

Ovšem již za několik týdnů na dramatickém synodu (nejvyšším orgánu Jednoty

bratrské) v květnu 1998⁸ získali Ruckého příznivci převahu. Rozdělení církve se ocitlo ve fázi zápasu dvou frakcí, který se dále vyhrcoval a který nepostrádal ani takové momenty, jako obstavení účtů nebo výměnu zámek ve snaze nového vedení církve získat kontrolu nad některými sbory⁹. Sedm sborů (a další zástupci, dohromady více než třetina všech účastníků) odmítlo legitimitu květnového synodu, a tím i nově zvolené vedení církve (Úzkou radu). Pět z těchto sedmi sborů bylo v říjnu 1999 novým vedením zrušeno, šestý byl zrušen v červnu 2000.

Po jednáních, do nichž se zapojily mezinárodní orgány Jednoty bratrské, Ekumenická rada církví a řada dalších subjektů a která nevedla ke shodě, nakonec odpůrci Ruckého linie dobrovolně i nedobrovolně Jednotu bratrskou opouštějí. Prvního ledna tohoto roku se jako Ochránovský seniorát stávají součástí Českobratrské církve evangelické.¹⁰ Poměrně volný svazek s touto církví jim zaručuje¹¹ kromě jiného i mož-

nost vazby na evropskou provincii Světové Jednoty bratrské, a tedy zachování identity¹² v tradici Jednoty bratrské.

„Skončilo to, návrat by byl těžký,“ odpovídá na otázku po definitivnosti rozchodu kazatel ochránovského sboru v Turnově Ondřej Halama. „I kdyby došlo ke znovusjednocení provincie, v místních podmínkách by asi zůstaly sbory dva. Okolnosti, za nichž jsme byli nuceni odejít, hluboce poznamenaly vzájemné vztahy.“ – Podobně se vyjadřuje i Jan Votrubec, který je kazatelem na Halamově místě ve sboru Jednoty bratrské: „Je to uzavřená kapitola, do níž bych se nechtěl vracet,“ říká. „Majetkové záležitosti se našeho sboru netýkají, takže to má následky jen na osobní rovině. Několik lidí se těžko vyrovnává s tím, že se oslabily některé jejich rodinné a přátelské vztahy.“

Jeden čas se mezi „ochránovskými“ mluvilo o vytvoření nového církevního subjektu, Ochránovské Jednoty bratrské, která by rozšířila už tak dost pestré spektrum protestantských církví u nás. Z této myšlenky ale postupně sešlo. „Když jsme se nerozhodli registrovat nový subjekt teď, už tak asi neučiníme,“ přiznává neúspěch tohoto záměru Ondřej Halama a dodává: „Ale myslím si, že to je dobře. V rámci evangelické církve máme dost prostoru pro rozvíjení vlastní identity. A veřejnost to také vnímá daleko lépe, než kdybychom vytvořili novou církevičku.“

Podle všeho se tedy i nadále v Turnově budeme setkávat se dvěma sbory, které se hlásí k Jednotě bratrské. I ten menší – ochránovský – má totiž smělé plány. Zakoupil

Zinzendorf na dobové malbě jako „Učitel národů“.

historicky cenný turnovský dům „Na sboře“, na jehož místě se čeští bratři scházeli od roku 1580 až do pobělohorského exilu. „V našem případě rozhodla skutečnost, že v Turnově není žádný evangelický sbor. Pokud by tady byl, asi bychom žádný nový nezakládali. Ale takto cítíme, že zde máme své místo,“ uzavírá Ondřej Halama optimisticky. ■

Poznámky

- 1 Od roku 1996 pod vedením jeho blízkých spolupracovníků.
- 2 Teologie prosperity hlásá nárok věřícího na všestrannou prosperitu – duchovní, fyzickou, finanční apod. Jejimi u nás známými představiteli jsou např. Kenneth Hagin, Kenneth Copeland ad. Křesťany je většinou považována za nepravověrnou.
- 3 O možném sjednocení Křesťanských společenství a Jednoty bratrské se v charismatických kruzích více hovořilo od roku 1994 (viz např. Dittrich T., Jednota s jakým „J“, Život víry, říjen 1994, str. 272; Halama O., Společná pastoračka, tamtéž, duben 1995, str. 105), ale v uzavřené společnosti byla tato možnost diskutována nejpozději již v roce 1992 – viz nedatovaný dopis Evalda Ruckého „Všem bratřím, kteří naslouchají hlasu Ducha svatého...“ (<http://www.volny.cz/jiri.kouba/1999/ojb/init.htm>)
- 4 O rozdělení mluví již „Otevřený dopis bratřím a sestrám v Jednotě bratrské“ ze září 1993
- 5 Hampl, P.: Křesťané se nestaví proti muslimům, LN 14. 2. 1998
- 6 Pravděpodobnost této možnosti zvýšil i fakt, že od r. 1997 byl Evald Rucký uvolněn z vedení sboru v Liberci pro duchovní péči o kazatele – tedy fakticky pro biskupskou činnost.
- 7 6. 4. 1998
- 8 V Nové Pace, 14. – 16. 5. 1998
- 9 Na základě těchto a dalších událostí Řídící výbor Ekumenické rady církví v červnu 1999 dokonce pohrozil návrhem na vyloučení Jednoty bratrské z této vrcholné organizace českých křesťanů.
- 10 O začlenění sborů, patřících dosud do Jednoty bratrské, do struktury Českobratrské církve evangelické (ČCE) a o vytvoření Ochránovského seniorátu rozhodl na jejich žádost 30. synod ČCE, který se konal 18. – 21. 11. 1999.
- 11 Viz rozhovor s tiskovým mluvčím ČCE Miroslavem Brožem, Nové Bratrské Listy, 1/2000, str. 14 – 15.
- 12 Vrcholný orgán Světové Jednoty bratrské (tzv. Unity Board) doporučil, aby ochránovský seniorát ČCE byl přidružen („affiliated“) k Evropské kontinentální provincii. To se stalo na synodu této provincie ve dnech 29. 4. – 5. 5. 2000.

Obnovená Jednota bratrská

Vznikla r. 1727 v Ochránově (dnešní Sasko), již r. 1732 vyslala první misionáře do Grónska a do Západní Indie. Misijní činnost Jednoty je dodnes patrná v počtu a rozšíření jejích 19 provincií: evropská (kontinentální), britská, česká, dvě severoamerické (severní a jižní), na Labradoru, na Aljašce, jihoafrická, čtyři tanzánské, po jedné na Jamajce, na Západníindických ostrovech, v Nicaragui, Guayaně, Kostarice, Hondurasu, Surinamu. Udává přes 600 tis. členů.

Zde vznikl její první sbor v Potštejně (1870). Do roku 1921 pod názvem „Evangelická církev bratrská“. Dnes sdružuje 15 sborů a více než jeden tisíc členů. Předseda Úzké rady: Jaroslav Pleva.

Ochránovský seniorát Českobratrské církve evangelické

Sdružuje 9 sborů se 718 členy. Senior: Jiří Polma.

Podle Filipa P., Křesťanstvo, CDK, Brno 1998, a dalších zdrojů zpracoval Z. V.

Novela živnostenského zákona znemožňuje léčit laikům

KLADIVO NA LÉČITELE

Věra Nosková

Novela živnostenského zákona, která platí od 1. 3. 2000, vylučuje z práva získat živnostenský list léčitele. Ocitají se teď mimo zákon? Jakého druhu je vlastně jejich profese, a jaká nese rizika? Pod slovem léčitelství se dnes skrývají desítky, někdy i dosti bizarních, praktik. Za léčitele se může prohlásit vlastně kdokoliv.

Představa, že léčitel je prostý člověk nadaný zvláštními schopnostmi, který chce jen pomáhat lidem a s rozpaky přijme trochu peněz, dnes neodpovídá skutečnosti. Léčitelé také už nehrají hru na zázračnost, ta poněkud vyčpěla, ale žonglují rádobyvědeckými výrazy. Jejich honoráře jsou pevně stanovené a někdy nehorázné. Nedá se také přehlédnout, že se právě v tomto oboru vyskytuje určité procento lidí vyšinutých, a na druhé straně podvodníků. V každém případě je to činnost, která nemá mantinely jako jiná řemesla či povolání. Léčitel nemusí mít žádné zdravotní vzdělání. I když podle zákona nesmí poskytovat zdravotní péči, činí tak. Nevede si většinou účetnictví a na své příjmy nemá doklady. Dá se s úspěchem pochybovat o tom, že své příjmy zdaňuje. Nevede zdravotní dokumentaci.

Situace v léčitelství je podobná potížím s prostitucí. V obou oborech je nejasno a vládnou v nich poněkud divoké poměry a daňové úniky. Obě profese oficiálně neexistují, ale fakticky jsou částí populace žádány a mohou být velmi lukrativní. Obě balancují na hranici zákona nebo spíše za ní.

Novela živnostenského zákona, která platí od 1. 3. 2000, léčitelskou živnost výslovně zakazuje. Přesto lze těžko očekávat, že se léčitelé vzdají své činnosti.

Lidé poškození léčitelstvími praktikami a radami se většinou domnívají, že léčitel nenese za jejich újmu právní odpovědnost a že by se tedy marně domáhali odškodnění. JUDr. Zdeněk Zeman z občanského sdružení Sisyfos tuto představu vyvrací: „Léčitelé jsou postižitelní zákonem jako každý, kdo jinému způsobí újmu na zdraví. V případě, že dají svému klientovi špatnou nebo nebezpečnou radu, může to být kvalifikováno jako trestný čin. Když nejen léčitel, ale například i právník špatně radí, za vzniklou škodu odpovídá a také vzniklou

škodu hradí. Jenže na rozdíl od léčitelů jsou právníci pro tento případ pojištěni. Také každé soukromé zdravotnické zařízení je pojištěno. Léčitel v takovém případě jen pokrčí rameny a řekne, že peníze nemá.“

Návštěvníky léčitele by to mělo vést k obezřetnosti. V této oblasti působí ale zvláštní psychologický faktor. Člověk, který je postižen léčitelstvími „radami“ nebo léčitelem nepřiměřeně zinkasován, si většinou nestěžuje. Zřejmě svou újmu bere jako daň za naivitu a důvěřivost.

Existuje typ léčitelů, kteří diagnostikují třeba siderickým kyvadlem vážnou chorobu, nejčastěji zhoubný nádor. Člověk uvěří, že jím skutečně trpí, nechá se „léčit“, platí často velké sumy. Po čase je také „vyléčen“. JUDr. Zeman k podobným případům poznamenává: „Je to jeden z nejstarších podvodů v oblasti léčení, podobné případy jsou známé už z antického Říma. Kdyby byl dotýčen žalován, jistě by byl odsouzen pro podvod.“

Léčitelé mnohdy nahrává, že za ním přicházejí lidé v nepříjemném psychickém stavu. Jejich rozhodování nemusí být uvážlivé, chytají se každé naděje. „Veřejnost by měla vědět, že léčitelství je medicínou neakceptovatelné a že mohou mít úspěch většinou jen v rovině subjektivních pocitů úlevy, k níž dochází pod dojmem celkové atmosféry u léčitele, víry v něj a jisté psychologické manipulace. V zákoně č. 20 o péči o zdraví z roku 1966 (byl již šestatřicetkrát novelizován, naposled roku 2000)

je stanoveno, že zdravotní péče se musí poskytovat v souladu se současnými poznatky vědy. Tu mohou poskytovat jen lékaři ve zdravotnických zařízeních. Ostatně také lékař může být postižen, když ve své praxi nejedná v souladu s lékařskou vědou,“ upozorňuje dr. Zeman.

Jsou známy případy, kdy pacient léčiteli důvěřuje natolik, že opustí léčbu ordinovanou lékařem. Diabetik přestane brát inzulín, člověk s onkologickým nálezem odmítne nepříjemnou chemoterapii nebo operaci. Někdy je k takovému jednání vyzve právě sebevědomý léčitel. „V tom případě je odpovědnost léčitele za poškozené zdraví a zhoršení nemoci či dokonce úmrtí nepochybná,“ říká JUDr. Zeman. „Ale z několika takových tragicky končících případů, které pronikly na veřejnost, se většina léčitelů už poučila, a dnes naopak zdůrazňují, že proti lékařům nic nemají, a své klienty od souběžné léčby lékařskou vědou neodrazují. Mohou z toho jen profitovat. Pacient se uzdravuje díky lékařské péči, ale svůj vděk a otevřenou peněženku obrátí směrem k léčiteli, který si s ním o jeho potížích povídá a má zajímavé metody léčení, které nebolí.“

Na otázku, zda by se člověk poškozený radami, léčbou nebo vysokými finančními nároky léčitele měl obrátit na soud, odpovídá JUDr. Zeman opatrně. „Spíš bych mu doporučoval, aby věc nejdříve konzultoval s odborníky. Je tady například občanské sdružení Český klub skeptiků Sisyfos, který se ujal zpochybňování a odhalování iracionálních a šarlatánských praktik všeho druhu. Jeho odborníci mu zdarma poskytnou právní pomoc, lékař a právník s ním provedou jakýsi rozbor situace a promyslí strategii obrany.“

V mnoha případech je léčitelství zřejmě neškodné, ostatně většina pacientů, kteří navštíví takového laika, je souběžně v péči lékařů. V této oblasti ale existují i zjevné případy hyenismu. U nás si úřady zatím amatérů, kteří tvrdí, že umí léčit zhoubné choroby, nevšímají. I když se tito léčitelé pravděpodobně dopouštějí trestného činu. ■

Živnostenský zákon (zákon o poskytování zdravotní péče), § 3, odst. 2:

Živností dále není v rozsahu zvláštních zákonů činnost fyzických osob: a) lékařů, lékárníků, stomatologů, psychoterapeutů, přírodních léčitelů, klinických logopedů, klinických psychologů a středních zdravotnických pracovníků s výjimkou očních optiků a protetiků, ortopedicko-protetických techniků a zubních techniků.“ V předchozí novele chyběli právě přírodní léčitelé, tedy laici bez příslušného vzdělání poskytující zdravotní péči. - Platnost od 1. 3. 2000.

Severoitalský psychokult Damanhur

KRÁSNOU NOVÝ SVĚT

Colin Goldner

„V naší laboratoři pracujeme na technikách řízeného znovuzrození: teprve nedávno jsme mohli povolát zpátky jednoho zemřelého člena naší komunity. Nyní se nachází mezi námi jako dítě.“ Oberto Airaudi vypráví zábavným tónem o synchronních energiích, astrálním vědomí, kosmických zákonech, alchymii a spagirice, o tajných znalostech starých Egyptanů, pro které je vyvolávání duší z podsvětí dětskou hrou.

Airaudimu je 47. Tento muž, který je v Itálii známý jako zázračný léčitel, se vzdal před více než dvaceti lety své vzkvétající praxe v Turíně a odstěhoval se se skupinkou stejně smýšlejících do okolí Ivrey, dobrou hodinu autem severně od piemontského hlavního města. Zde v hloubi severoitalské oblasti leží podle Airaudio nejvýznamnější světové „centrum síly“. Hned čtyři „synchronní energetické meridiány“, kterými je země obepnuta jako sítí pulsujících tepen, se sbíhají v údolí Valchiusella. Dřívější generace měly prý ještě přímý přístup ke geomantickým znalostem. Pyramidy nebo gotické katedrály byly s obezřetností postaveny přesně na průnicích těchto tepen a to teprve propůjčilo těmto stavbám zvláštní sílu. On, Airaudi, objevil „jedinečný magický silový areál“ při jedné „astrální cestě“. Zároveň se mu dostalo v jedné vizi jistoty, že zde vznikne „Město světla“, které viděl ve snu již v pubertě.

Největší esoterická komuna na světě

„Magický areál“ byl zakoupen za finanční podpory turínské okultní scény. Roku 1975 založil Airaudi „Spirituální společnost Damanhur“. Dnes žije na území okolo 185 hektarů přes 700 jejích členů. Damanhur, „Město světla“, je považován za největší

esoterickou komunitu na světě. Disponuje přísnou organizací s vlastní vládou, soudnictvím, pojišťovnou a požární obranou. Vzdělávání dorostu je řízeno od školky až po vlastní „universitu“. Mají zde vlastní noviny, vlastní televizní vysílání, vlastní peníze, dokonce i vlastní tajnou řeč. Komunita bydlí rozptýlena přibližně v šedesáti domech. Na upravených cestičkách se člověk setkává se všemi myslitelnými symboly okultní tradice. V rozličných podobách se objevuje především Horus, staroegyptský bůh světla a vědění. K vidění jsou ale i indiánské totemy, keltské menhiry a sochy řeckých bohů a satyrů. Také domy jsou pomalovány nejen esoterickými symboly, ale i všelijakými skřítky, nymfami a fauny. Mezi nimi se nacházejí květinové záhonky, fontánky a malý pavilon. Na jednom návrší leží „Otevřený chrám“, něco na způsob řecké Agory se dvěma sloupořadími, která jsou na čelní straně ohraničena Hórovým oltářem. Zde se provádějí rituály, jejichž význam je zachováván v tajnosti. Nezasvěcení by podle Airaudiho stejně nerozuměli tomu, co se zde odehrává.

Animální energie vesmíru

Na první pohled se Damanhur jeví spíše jako neškodná společnost snůlků se společným zájmem o mystiku: Z rozhlasu se rozeznívá tiše bublající hudba sfér, lidé se navzájem setkávají s éterickým pozdravem „noc te“ – „jsem s tebou“. Mnoho obyvatel dochází za pravidelnou prací vně komunity, velká část je ovšem činná ve vlastních podnikcích, v nichž

se vyrábějí přírodní barvené tkaniny a přírodní strava. Módní oblečení, navrhované a vyráběné v Damanhuru, je rozesíláno do butiků po celém světě. Polovina výdělku se odvádí komunitě. K normální pracovní době musí každý člen vykonávat ještě přesně předepsanou službu komunitě.

Kouření je Damanhurianům přísně zakázáno, alkohol naproti tomu teče plným proudem. Aby se přišlo do „souznění s animální energií kosmu“, jak vysvětluje Airaudi, jsou zvířata nejenom na denním jídelníčku, ale používají se i jako symboly pro totemy. Při vstupu do komunity přijímá každý nově přichodící člen jméno zvířete, které se k němu hodí. Damanhuriáni se oslovují jaguáre, žirafu, fretko, kobro nebo chobotnice. Airaudi se nějaký čas jmenoval sokol, dnes se ale jako jediný v Damanhuru nechává oslovovat svým občanským jménem Oberto. I jinak se zdá, že animalita tu hraje velkou roli. Nápadně často je v Airaudových výkladech řeč o tom, že v Damanhuru neexistují žádné restriktce týkající se sexuálního života.

Esoterické spirály

Vstup do komuny vyžaduje podle Airaudiho víceletou přípravu, během níž je aspirant krok za krokem uváděn do tajemství Damanhuru, které by se nezasvěceným mohlo jevit jako hrubá směs z dávno zapadlých mysterijských kultů, theosoficko-spiritistických učením o spáse světa a esoterických společných kouzel ve stylu New Age. Nezasvěcenému nepomůže ani více než 150 Airaudiho spisů, které vycházejí ve vlastní „edici Horus“. Tituly jako „Morire per imparare“ (Zemřít pro učení) nebo „Il mistero della reincarnazione“ (Tajemství znovuzrození) pro něho zůstanou neproniknutelné stejně jako damanuhurské učení o „silách esoterických spirál naší osobnosti“. V návaznosti na experimenty Wilhelma Reichse se „životní energií“ vyvinul Airaudi nejružnější spirálovité útvary z měděného drátu, které na „jemnohmotné úrovni“ způsobují očistu od každé negativity. Jako řetízky nebo náramky ochraňují prý nositele před nemocí. V nákladně provedené verzi s mysterijskými skleněnými fióly mají dokonce způsobit imunitu vůči radioaktivitě. Prostřednictvím speciálních aparatur jsou prý umožněny astrální cesty do jiných světů.

Osobnost duchovního vůdce

Oberto Airaudi pochází z okolí Turína. Hlavní město Piemontu bylo v druhé polo-

Poutač na cestě ke komunitě.

Foto: Colin Goldner

vině 19. století považováno za metropoli evropského okultismu. Piemontský panovnícký rod Savoju spojil početné malé státy Itálie do společné královské říše. Roku 1861 bylo i přes rozhořčený odpor Vatikánu vyhlášeno italské království. Aby Savojevové oslabili vliv katolické církve, povolovali náboženská hnutí, která byla odnepaměti „alternativní“. Nejenom mormoni a adventisté sedmého dne, ale také okultisté, spirítisté a mesmeristé, kteří byli na jiných místech Itálie přísně zakázáni, našli v Turíně vítané přijetí. Papež Savoje obvinil, že chrání „satanisty“ a Turín byl vyhlášen „d'áblovým městem“.

Airaudi vykazoval už jako mladík sklon k magii a okultismu. Ve věku 17 let uveřejnil svou prvotinu s titulem „Cronaca del mio suicidio“ (Kronika mé sebevraždy), sbírku morbidních esoterických fantasmagorií. Po dovršení dvacátého roku měl již vybudovanou úspěšnou praxi „pránického léčení“ - metody léčení příkládáním rukou.

Nyní má každý čtvrtek přednášku: bez papíru a bez přestávky uvádí své adepty celé hodiny do hlubokých tajemství Damanhuru. Pro vnějšího pozorovatele nedávají jeho slova ani ten nejmenší smysl. Diskuse není ovšem očekávána ani povolena. I ty nejfantastičtější neuvěřitelnosti zůstanou bez odporu. Damanhuriáni visí připoutáni na rtech svého duchovního vůdce. Podle oficiálního výkladu damanhurské ústavy je účast na Airaudiho přednáškách a čtení jeho četných knih a sešitků dobrovolné. Ve skutečnosti je ale prezenze registrována v jedné speciální studijní knize.

Naším bohem je společenství

I jinde se v Damanhuru ukazují nápadné nesrovnalosti mezi „ústavou“ a skutečností. Oficiálně není v komuně ani světský, ani duchovní vůdce. Pro Damanhuriány je „bohem“ společenství. Esperide, který v komunitě pracuje v oblasti styku s veřejností, klade velký důraz na fakt, že Damanhur nevykazuje žádnou sektářskou strukturu. Právě naopak zde prý panuje „absolutní demokracie“. Vláda se skládá ze „tří duchovních vůdců“, kteří jsou zodpovědní za „dlouhodobé plánování a koordinaci“. Každého půl roku je vláda nově volena ze všech 700 členů komunity. Airaudi byl ovšem za posledních 20 let při všech volbách potvrzen jako „člen vlády“. Přesto - jak sám zdůrazňuje - nemá nic společného se sektářskými vůdci typu Bhagawana Rajneeshe, Šókó Asahary nebo Davida Koresh. Mnohem víc vnímá sám sebe jako „skromného slu-

žebníka společenství“. Airaudiho nenápadný zevnějšek, jeho lehce nahnuté držení těla při chůzi, jeho zaraženě a nejistě působící vystupování v rozhovoru s nečleny komunity může skutečně tento dojem budit. Avšak jeho znužené blahosklonný způsob, jakým komunikuje se svými přívrženci, mluví proti jeho tvrzení, že je „rovnější mezi rovnými“, stejně jako ponížené postavení, které zaujímají členové Damanhuru v jeho přítomnosti. Také jeho úplně nový Mitsubishi space runner nebo soukromý vrtulník mluví spíše proti, nemluvě ani o vile snů v horách, kterou obývá společně se svými nejbližšími.

Podzemní labyrint

Nedávno vyšlo najevo, že výstavba autonomní komunity byla jen zastíracím manévrem pro jinou stavební akci. Damanhur, pojmenovaný po jednom staroegyptském městě s podzemním chrámem, vytvořil sám v průběhu osmnácti let podzemní chrám v dimenzích, které přesahují lidskou představivost. Gigantický komplex tajných chodů, koridorů, komnat a hal je vytesaný do jedné hory a není zvenku viditelný. Tvoří bludištní systém, velký více než 3 500 m², který odpovídá výšce jedenáctiposchoďového domu.

V jedné ze sousedních laboratoří jsou prováděny reinkarnační experimenty. Podle Aiuraudiho se právě podařilo opakovaně povolát zpátky zemřelé členy Damanhuru ve formě nově narozených dětí ve společenství. Další laboratoř obsahuje stroj času. Žádost o praktické předvedení je ovšem ignorována.

Cílem „cesty bludištěm do našeho nitra“ je „sál zrcadel“: něco na způsob podzemního domu se čtvercovým, zrcadly vyloženým podlažím a zrcadlovými stěnami ve tvaru pyramidy směřující dovnitř. Ve výšce 15 m překlenuje prostor skleněná kupole od Tiffaniho. Je to největší skleněná kupole na světě složená z 82 tis. dílů. I když chrám slouží k rituálům, přesto se zdá, že tím podstatným hnacím motivem pro společnost Damanhuru je stavba samotná: konstrukce gigantické „selfické energetické spirály“ za účelem „znovusjednocení lidstva s božským počátkem“.

Existence podzemního chrámu byla do nedávna držena v tajnosti - ani obyvatelé Valchiusely o ní nevěděli. Až jeden bývalý člen, který se dostal s Airaudim do sporu, o ní informoval úřady. Bylo nařizováno okamžité zastavení stavby. Hrozí chrámu zničení nebo přeměna v turistickou atrakci?

Oberto Airaudi. Foto: Colin Goldner

Lidé ve vesnicích v okolí Damanhuru nechtějí mít se spirituální komunitou v horách nic společného: Jsou to jenom pomatenci, říkají u výčepního pultu jediné hospody v sousedství. Také strach před Damanhuriány je vnímatelný, dobyli již 13 míst v radnicích okolních obcí. Proslýchá se, že dokonce útočili na kritiky kyselinou.

Mezi místními obyvateli je ale také mnoho přátel Damanhuru. Díky ozdravení jedné sýrárny byl místní mlékárenský průmysl pravděpodobně uchráněn před úplným krachem. Bez investic „pomatenců“ by se asi mnoho sedláků muselo vzdát. Nové možnosti výděleku vznikly také díky zadávání tkalcovských zakázek místním rodinám. Místní římskokatolická církev obviňuje Damanhur z nemorálních a satanistických praktik, které ovšem monsignor Luigi Bettazi, biskup tamní diecéze Ivrea, není ochoten objasnit.

Město světla

I znalec esoteriky stojí po návštěvě chrámu poněkud bezradně. Jsou to relativně neškodní snílci, kteří hledají lepší svět, nebo je to jeden z vykořisťujících totalitně strukturovaných psychokultů, jako jsou kultury Rona Hubbarda, Otto Mühla nebo Bhagwana Rajneeshe? Je Airaudi navzdory všem tvrzením přece jen někdo jako Šókó Asahara nebo David Koresh?

Také nová vláda v Římě je bezradná. Příslušný ministr by se do celé záležitosti musel nejdříve vpracovat. A to trvá. Zvláště, když vešlo ve známost, že Damanhur se těší přízni Forza Italia, pravicových kruhů okolo Silvia Berlusconiho. Dokud nedojde ze strany vlády k nějakému rozhodnutí, bude „Město světla“ pilně získávat nové členy. Mimo komunitu je ve světě již údajně více než 20 tisíc příznivců. ■

Komunitní způsob života přináší naděje i rizika

NÁBOŽENSKÉ KOMUNITY

Eva Fišerová, Martin Fojtíček, Jiří Koubek, Miloš Mrázek
a Zdeněk Vojtíšek

Fotografie z Kršnova dvora: Günter Bartoš

Náboženskou komunitou¹ rozumíme relativně stálou skupinu lidí, žijících na jednom místě a řídicích se společnými životními pravidly, která jsou z větší či menší části motivována nábožensky. Z celé řady komunit se zde soustředíme pouze na pět z nich² - na ty, které nám reprezentují určité typy, a ve stručnosti srovnáme některé jejich charakteristické rysy.

Příkladem **exotické** komunity, která se spolu s praktikováním netradičního náboženství pokouší importovat též kulturu prostředí, v němž toto náboženství vzniklo, je pro nás ekologická farma „Kršnův dvůr“, která je součástí Mezinárodní společnosti pro vědomí Kršny, populárně nazývané „hnutí Haré Kršna“³. Naproti tomu rozvoj **domácí** tradice (římskokatolické) byl účelem církevně neschválené komunity Filadelfia / Metanoia pod vedením kněze Vladimíra Mikulici⁴. Kromě komunit, které podporují tradiční náboženství – ať už u nás exotické či domácí, – vznikají též komunity **na podporu nového životního stylu**, nazývaného Nový věk (New Age). Tento životní styl má i svůj náboženský rozměr, díky němuž vznikají i tzv. duchovní centra. V některých z nich je náboženský obraz světa uspořádán ve více či méně pevnou doktrínu - takovým příkladem je nám ko-

munita Most ke svobodě⁵, - nebo se jedná v podstatě o náboženskou improvizaci, s jakou bylo možno se setkat v komunitě Ing. Zdeňka Lukáše. Očekávání „vibračního zlomu“ v Mostu ke svobodě nás přivádí k poslednímu našemu typu komunity, který označujeme jako **apokalyptickou** komunitu. Příkladem je nám společenství Pomocníků Syna člověka, které utvořil Parsifal Imanuel (Jan D. Dvorský)⁶.

Typologie komunit by samozřejmě mohla být i jiná: mohli bychom např. rozdělit komunity podle toho, zda jsou napojeny do větší (třeba mezinárodní) sítě (Kršnův dvůr, Most ke svobodě), nebo zda jsou zcela samostatné, atp. Záleží i na počtu členů komunity – v těch, které jsme zde sledovali (kromě komunity kolem Zdeňka Lukáše) přesáhl nejméně jednu desítku.

Proč vůbec komunita

Každý z těchto pěti typů komunit reprezentuje i poněkud jiný důvod vzniku komunity. Jak uvidíme, tyto důvody se navíc mohou během vývoje komunity měnit.

V počátcích hnutí Haré Kršna byla komunita považována za jedinou možnost, jak realizovat vědomí Kršny v rámci Prabhupádovy mise. Netradiční, „vaišnavský“ způsob života byl v 60. letech tohoto století natolik kulturně cizorodý, že v Prabhupádově době bylo rovnítko mezi hnutím Haré Kršna a součtem jeho komunit. Postupem doby se ovšem kršnovský způsob života natolik začlenil do pestré a tolerantní západní civilizace a život oddaných se mnohým tak přiblížil většinovému „systému“, že se život v komunitě stal pouze jednou z možností: členem hnutí Haré Kršna je dnes možné být i bez přebývání v komunitě. Poměr komunit k celému hnutí Haré Kršna je tak podobný jako poměr mnišských křesťanských komunit k ostatním křesťanům. Sami oddaní nazývají své komunity jako „mnišské“, i když v nich mohou žít i celé rodiny.

Zatímco kršnovské komunity byly pokusem vytvořit ostrov jiné kultury uprostřed západní civilizace, katolický kněz Vladimír Mikulica je příkladem zakládání komunit obrodných, do kterých lidé přicházejí, aby obnovovali svůj vztah k tradici a učinit ji přitažlivější pro svět. Podle původní Mikulicovy vize se komunita měla stát průchozím místem, kde lidé najdou své povolání v církvi a pomohou ji ve svém místě obnovit. I zde však pojetí komunity prošlo vývojem: navzdory počátečnímu úmyslu, aby „obnovení“ římské katolice odešli pozitivně působit do svých farností, se komunita čím dál více svému okolí uzavírala, až vyvinula dokonce velmi účinné konspirativní metody.

Vizi obrody (nikoli ovšem v intencích římského katolictví) měli i Ing. Zdeněk Lukáš v „Ozdravném centru Pasovary“ u obce Světlík na Českokrumlovsku a Ladislava Kujalová-Jurová v Mostu ke svobodě v bývalé hájovně u obce Kuroslapy na Blanensku. Ani Lukášovi ani Jurové se ale nepodařilo oslovit větší počet lidí, takže Lukášova komunita se po několika letech rozpadla. Most ke svobodě čeká téměř v izolaci stále na příliv zájemců, který má nastat v době předpovídaného vibračního zlomu. Ještě naléhavější apokalyptická očekávání zformovaly komunitu kolem Parsifala Imanuele, která jako skupinka vyvolených intenzivně připravovala příchod Tisícileté říše. Když tato říše ani po několika konkré-

ních předpovědích nenastala, pomalu, ale dramaticky se začala rozpadávat i tato komunita. V současné době ji tvoří již jen několik málo „pomocníků“.

Typem komunity se řídí i očekávání lidí, kteří do ní vstupují. „Nadějí mou i mé manželky bylo uskutečnění naší touhy dělat něco s tímhle poškozeným světem a podílet se na záchraně lidí,“ říká bývalý blízký spolupracovník („pravá ruka“) Dvorského v jeho komunitě Ing. Petr Konečný. Touha napravit tento svět byla jistě i jedním z motivů, proč se k aktivnímu a schopnému faráři Mikulicovi přidávali mladí čeští katolíci. Naproti tomu komunity v moravských lesích a v Pošumaví lákaly spíše čistým životním prostředím a možností žít alternativním způsobem života. Alternativní, ale především intenzivní duchovní život je přitažlivý na komunitách hnutí Haré Kršna. Je ovšem třeba připomenout, že motivy jednotlivých lidí se samozřejmě liší⁷.

Jak ji řídit

Komunitní život vyžaduje poměrně vysokou míru organizace, která bývá svěřena v rukou jednoho představeného. V náboženské komunitě je pochopitelné, že postavení představeného může být podepřeno jeho náboženskou rolí (nejen mesiáš Dvorský, ale i guruma Kujalová-Jurová a katolický kněz Vladimír Mikulica byli respektováni z náboženských důvodů), nebo založeno na přirozené autoritě (Lukáš). U Dvorského byla tato autorita vždy potvrzována nejbližším spolupracovníkem, jasnovid-

cem, který za mesiáše často rozhodoval v nepříjemných záležitostech. Vzhledem k náročnosti života v komunitě soustřeďuje tento představený ve svých rukou značnou moc. Jednotliví členové mu - pokud to přijme - rádi přenechají někdy až nečekaně velkou část odpovědnosti za svůj život v oplátku za výsadu být komunitou akceptován.

Náboženská pozice ovšem nestačí (např. ne každý kněz si založí komunitu) - představený musí být skutečně charismatickou osobností, schopnou strhávat ostatní. Tam, kde komunita není součástí větší struktury (např. římskokatolické komunity či hnutí Haré Kršna), musí být nutně též kontroverzní osobností, která jedny láká, zatímco druhé odpuzuje. V takových případech bývá patrnější, že autorita tohoto představeného nahrazuje (zvláště mladým) členům komunity chybějící autoritu v rodině.

Nemůže nás proto překvapit, že při příchodu na hájenku u Kuroslap za Matkou Lá Jurovou odevzdali dobrovolně členové komunity veškerý svůj majetek. Stejně - navíc pod dojmem zdůrazňovaného brzkého příchodu Tisícileté říše - jednali i následovníci Dvorského. Podobně i v Mikulicově komunitě se předpokládalo, že člověk dá k dispozici veškeré své příjmy a případné úspory. Mikulicova Metanoia, která byla registrována zároveň jako společnost s ručením omezeným i jako občanské sdružení, vedla některé členy jako své zaměstnance, ovšem platy vyplácela pouze formálně. Součástí komunitního hospodaření byly i osobní věci, např. oblečení.

Společně se přirozeně hospodaří i na Kršnově dvoře, ale zde má každý i své soukromé finance, a rodiny jsou dokonce povzbuzovány, aby byly finančně samostatné. V určitém období Kršnova dvora se obyvatelé pokoušeli řešit rozpor mezi společným hospodařením a potřebou osobních prostředků interními penězi - poukázkami za určitou vykonanou práci ve prospěch komunity, ale od této praxe brzy upustili.

Nástrojem organizace komunity je její denní režim:⁸ chlapci v Mikulicově komunitě vstávali mezi půl pátou a půl šestou, následovala krátká modlitba odevzdanosti do boží vůle, studená sprcha zásadně bez ručníku (oschnout bylo možné při následující rozcvičce), dále modlitba v kostele, bohoslužba podle liturgického kalendáře, snídaně a po ní služby podle rozpisu - např. úklid v kostele, návštěva starých lidí, stěhování, pomocné práce apod. V poledne oběd, modlitba růžence, práce, příp. společné studium, které vedl P. Vladimír Mikulica. Večer bohoslužby v kostele, společné setkání na faře, večere, čekání na P. Vladimíra (až několik hodin, nazí, zabalení v dekách). Po jeho příchodu zhodnocení dne a příp. výkon trestů. V noci další činnosti, prováděné většinou individuálně - celonoční adorace* (v nich se členové komunity střídali po jedné až dvou hodinách, někdy i vícekrát za noc), příprava farního časopisu apod.

U gurumy Jurové se vstává v půl páté, od pěti do šesti meditace, pak hodina cvičení na dvoře, snídaně (vegetariánská a vydatná), odvoz dětí do školy. V osm Matka upřesňuje každému jeho více či méně stálé úkoly: kuchyně, prádelna, práce pro firmy na počítači, hospodářství, péče o děti. Po obědě hodina poledního klidu. Dále práce, před sedmou díkůvzdání a modlitby, večere. Večer (zpočátku každý, později nikoliv) povídání, meditace, hodnocení dne.⁹ Program končil asi v jedenáct večer, sprcha, spánek okolo půlnoci. Volné nedělní odpoledne často využívali členové komunity k dohánění spánkového dluhu.

„Ten stereotyp byl hrozný,“ vzpomíná Bohumil Molnár na život v komunitě ve Světlíku. „Každý úkon musel být proveden v určitý čas. Vstávali jsme kolem páté, v šest jsme se všichni sešli, zazpívali jsme několik každodenních písní. Jedna se například jmenovala „Dobré ráno“ a bylo to v podstatě opakování těchto dvou slov na různé melodie. Zpívali jsme také písně ke guruům, např. k Ježíšovi, Buddhovi, Maha-

* adorace - uctívání

rišimu nebo Janě z Arku.“ Následovala společná dohoda o práci, kterou bylo potřeba vykonat. „Kromě fyzické práce jsme např. psali dopisy, jichž bylo kvůli neustálým problémům s úřady potřeba spousta.“

Pomocníci Syna člověka nechodili spát před druhou hodinou v noci (Parsifal je někdy kontroloval), protože noc má být příznivější duchovnímu působení. Vstávalo se ovšem až pozdě dopoledne. Jak tento obrácený režim, tak i spánkový deficit v jiných komunitách je spolu se zvýšenou fyzickou námahou náročný i na psychický stav. Některé komunity náročnost zeslabují dobrým jídlem (Kršňův dvůr se stravou již proslavil, i v Mostu ke svobodě jí byl dostatek, v obou případech samozřejmě vegetariánské), jinde je strava poněkud problematická: „Stravování mělo přísná pravidla,“ popisuje Lukášovu komunitu Bohumil Molnár. „K snídani byla polévka přesně určeného druhu. Musel v ní např. být jeden druh kořenové zeleniny, jedna ze zelenin byla trochu osmahlá... Druhy zelenin se obměňovaly. Po polévce byla třeba vločková nebo ovesná kaše.“

Malý objem stravy a její nízká výživnost měly pravděpodobně rozhodující podíl na smrti jednadvacetiletého člena Lukášovy komunity Pavla D. „Život tam ho úplně vyvacal,“ říká jeho přítel z komunity Bohumil Molnár. „Byl strašně hubený a podvyživený. Já sám jsem si připadal jako živoucí mrtvola. Měl nadvakrát přeražený vaz a policie případ uzavřela jako nešťastnou náhodu.“

S nedostatkem jídla se setkávali členové komunit Parsifala (tam se jednalo o přís-

né očištné diety), částečně též u Mikulici (běžná byla např. dávka jednoho krajíce chleba k snídani, čas od času ovšem byla tzv. „žranice“).

Jak v ní žít

Organizace života v komunitě nebere (časťo ani nemůže brát) vždy ohled na lidskou potřebu svobodného pohybu a soukromí. Manželé na Kršňově dvoře mají možnost samostatného bydlení v rámci komunity a mají tak více volnosti než celibátní členové komunity. Některé rodiny Dvorského Pomocníků sice také žily samostatně, přesto se však cítily stále kontrolovány a po rozpadu komunity si stěžovali na atmosféru donášení a špiclování.¹⁰ V komunitách Jurové a Mikulici byla zase práce natolik intenzivní, že obyvatelé nenacházeli čas na setkávání a osobní rozhovory (u Jurové to byl problém i pro manžele a jejich děti, o něž se většinou staral někdo jiný než oni). V Mostu ke svobodě navíc ani v těchto chvílích nesmějí jednotlivé členové spolu hovořit o osobních a duchovních problémech nebo nejasnostech.

Strávit nějaký čas o samotě nebo v rozhovoru s přítelem bylo u Mikulici téměř nemožné. Soukromý rozhovor člena chlapecké komunity s příslušníkem komunity sester u Mikulici už vůbec nepřicházel v úvahu (podobně se ani na Kršňově dvoře nesluší, aby spolu hovořili nesezdání obyvatelé různého pohlaví), mluvit o komunitě s nečleny bylo přísně zakázáno.

Již z podstaty své existence musí každá komunita do jisté míry omezovat své členy v kontaktu se svým okolím. I hájenka Mostu ke svobodě uprostřed lesů je svým způ-

sobem omezující, a tak je třeba uvítat, že děti jejích obyvatel mají pravidelnou školní docházku v běžné škole. Někdy se komunita může dostat do izolace pro svůj vyhraněný vztah k okolnímu „světu“, jak se to stalo následovníkům Parsifala, kteří se od „světa“ a jeho způsobů ostře distancovali. Komunita Zdeňka Lukáše zase se „světem“, reprezentovaným obyvateli obce Světlík a různými úřady, neustále tvrdě bojovala dopisy, peticemi a výzvami. Jiný důvod - mohli bychom ho nazvat vojenským - měla izolace chlapců Mikulicovy komunity od jejich rodičů: K návštěvám rodičů (pokud o to členové žádali, což po různých kritikách a konfliktech s rodiči nebylo samozřejmostí), byla vyhrazena nejčastěji jen jedna sobota v měsíci. „Odjížděli jsme v pátek v noci a v neděli v 7 hodin ráno jsme už striktně museli být v kostele,“ vzpomíná jeden z bývalých členů komunity Karel Koubský.

Náročný komunitní život vyžaduje od jednotlivých obyvatelů i jiné projevy kázně. V náboženské komunitě má její vedoucí v rukou velmi silný kázeňský prostředek - náboženské odsouzení. Nejdále ze sledovaných komunit v tomto směru zašel Dvorský: „problémoví“ Pomocníci (nakonec to byli téměř všichni) byli jeden po druhém vylučováni s vědomím, že svou šanci vstoupit do Tisícileté říše v tomto životě již promarnili. S tímto nejvyšším trestem se tak pojilo náboženské zavržení, které sloužilo jako odstrašující příklad, protože se vyloučeného provázelo vědomí neodpuštělné viny, mravní špíny, marnosti a prohry.

S vědomím nevhodnosti v náboženském i lidském smyslu účinně zachází i vedoucí komunity Mostu ke svobodě. K nápravě chybujícího či rebelujícího je třeba např. probdít celou noc před oltářem v modlitbách, setrvat v meditační poloze (vsedě se zkříženýma nohama) o hodinu až dvě déle, apod. S „problémovým“ člověkem (stačí, když má otázky nebo něco namítá) není dovoleno ani mluvit a platí pro něho zákaz účasti na společných modlitbách.

Fyzické tresty (obvykle rány páskem na nahé tělo), které veřejnost v případě Mikulicovy komunity tak odsoudila, tedy zdaleka nemusejí být pro lidské sebevědomí tím nejhorším. I sami bývalí příslušníci Mikulicovy chlapecké komunity říkají, že daleko těžší pro ně byly skryté tresty ve formě organizační šikany. Příkladem takového skrytého potrestání je náhlé odvelení na několik dní na dislokované pracoviště

(pečovatelský dům, farmu apod.) zrovna v době, kdy měl potrestaný člen komunity slíbenou návštěvu u rodičů. O takovou návštěvu přitom bylo možno žádat jen v několikaleté denní periodě. Charakteristické je, že Mikulica příkaz nevydával sám, ale prostřednictvím některého „staršího bratra“. Nebylo tedy možné cokoli namítat - leda po návratu z tohoto „vyhnanství“. To už bylo ovšem pozdě.

Je přirozené, že komunitní způsob života vyžaduje ustanovení mechanismu řešení problémů a osobních krizí, jímž by se předešlo konfliktům. Naneštěstí je slabina některých komunit právě v tom, že namísto řešení je vyžadována absolutní poslušnost. „Snažili jsme se dodržovat určitý řád. Ale když se dnes zpětně ohlížím,“ přiznává Bohumil Molnár, „nešlo o nic jiného než o poslušnost Lukášovi. Jak problémy narůstaly, bylo už těžké všechna pravidla dodržovat a Lukášovi zřejmě vadilo, že už nejsme všichni v pozoru.“ Právě konflikt s Ing. Lukášem nakonec Bohumila Molnára přiměl k odchodu z komunity.

Poslušnost vedoucímu je ovšem někdy zahalena do náboženského hávu. Krize v Mikulicově komunitě se „řešily“ mimořádnými bohoslužbami, při nichž se „odevzdávaly Bohu“. Typickým rysem těchto bohoslužeb bylo veřejné vyznávání hříchů. Mezi hřichy se nejčastěji objevovalo provinění „proti duchu společenství“, které spočívalo např. v tom, že si některý člen komunity koupil jídlo pouze pro vlastní potřebu.

Otázky řádu, poslušnosti a případných trestů nás přivádějí k dětem v komunitě. V některých komunitách (u Dvorského

a Kulajové) pravděpodobně skutečně trpí tím, že jejich chování je považováno za odraz duchovního stavu rodičů. Hrozba odebrání dětí komunitou z důvodu „neschopnosti“ rodičů byla v obou komunitách nástrojem kázně, prováděné nad rodiči. „Dětem se v sektě líbilo,“ vzpomíná Ing. Petr Konečný. „Mohly se do sytosti vyspat, bylo s nimi zacházeno velmi hezky, učily se, co samy chtěly a co je zajímalo. Do školy nechodily proto, že nechození do školy bylo součástí 'svaté nauky'.“

Narozdíl od Dvorských a jejich následovníků, pro něž je běžná škola zcela zavržená („hnusná“), je u Jurové docházka dětí do vesnické školy dobře organizována. Nekompromisní odstup od „světské“ školy vyjádřili v polovině 90. let tehdejší obyvatelé Kršnova dvora. S Ministerstvem školství svedli dvouletou bitvu o možnost zařadit si svou vlastní školu přímo na farmě (gurukulu). Ačkoli nakonec gurukule již nic nebránilo v cestě, zřízena nebyla, protože kvůli vnitřním sporům rodiny s dětmi z Kršnova dvora odešly.

Jak ji opustit

Každý odchod z komunity může znamenat problém při hledání bytu, zaměstnání apod. Některé potíže se mohou objevit za delší dobu - ne každá komunita si např. uvědomuje důsledky neplacení pojistného. Na Kršnově dvoře je placeno zdravotní pojištění, sociální je ponecháno na každém obyvatele. Ovšem Parsifal (Dvorský) se státem nečinil žádné kompromisy. „Protože stát je organizované násilí, nechťeli jsme s ním nic mít, tedy samozřejmě ani nic platit,“ uvádí Petr Konečný. I kněz Mikulica se o tuto

otázku začal zajímat až po letech a po upozornění na možné námitky úřadů.

Jinou a častější otázkou je, zda komunita k možným potížím toho, kdo ji opouští, ještě nepřispívá. Např. odchody z Kršnova dvora jsou časté a poměrně hladké, naproti tomu - jak již bylo zmíněno - vyhození Dvorským bylo fakticky cestou do duševních pekel. Ve zlém (i když v menší míře) se také odchází z Mostu ke svobodě. U Mikulici měl teoreticky nastat hladký odchod tehdy, pokud odcházející splnil předem daný slib např. roční práce pro komunitu. V praxi se ovšem závazky překrývaly (než jeden skončil, byl člen veden k přijetí nového) a již s předstihem nastávalo silné přesvědčování (citové vydírání, slzy atd.). Na ty, kdo „vojnu u Mikulici“ nevydrželi a závazek porušili, se hledělo jako na odpadlíky, kteří jsou vinní problémy, jež komunita po jejich odchodu má.

Přes všechna možná negativa...

Ačkoliv se předchozí odstavce dotkly i některých problematických bodů, nelze kvůli nim pominout skutečnost, že komunita může přinést do života jedinečné kvality: sdílení a duchovní růst ve víře s podobně smýšlejícími věřícími, přebývání v každodenním kontaktu s lidmi, kteří mají co dát a od nichž je možné se učit, nebo třeba možnost zapojit se do již fungujícího programu sociální pomoci. „Komunita je nevyhnutelná,“ říká s nadsázkou v rozhovoru na závěr tohoto tématu Kršnův oddaný Kundalí-dás. Nevyhnutelná jsou ale samozřejmě i rizika, která vyplývají ze samé přirozenosti člověka, jako je touha ovládat a touha být ovládan. A kde jinde než právě v malých, od světa oddělených společnostech by tyto touhy mohly docházet svého naplnění.

Poznámky

- 1 Komunita: soc. útvar charakterizovaný jednak zvl. typem soc. vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specif. postavením navenek, v rámci širšího soc. prostředí. (Velký sociologický slovník, Karolinum, Praha 1996)
- 2 Největší část celkového počtu náboženských komunit tvoří u nás ty, které patří k římskokatolické církvi. O nich pojednávají články na dalších stranách.
- 3 Více viz např. Mrázek, M.: Děti modrého boha, Dingir, Praha 2000
- 4 Více viz Koubek, J.: Otec Vladimír a jeho děti, in: Dingir 4/99, str. 9
- 5 Více viz Grombířková, L.: Most ke svobodě, in: Dingir 2/98, str. 18 - 21
- 6 Více viz téma Dingir 2/99
- 7 Mrázek, M., Děti modrého boha, str. 51
- 8 denní režim v komunitách hnutí Haré Kršna je popsán v publikaci „Bhaktijóga“ (vydavatel ani rok vydání neuvedeny), str. 23 - 26, nebo v Mrázek, M., Děti modrého boha, str. 37
- 9 Jirků, I., Dočekal, B., Ve jménu fialového plamene, Mladá fronta Dnes, 29. května 1993
- 10 dle svědectví bývalého člena Ing. Petra Konečného

Tradiční i současné podoby zasvěceného života křesťanů

KOMUNITY V CÍRKVI

Ivan O. Štampach

Ježíš Kristus sám a někteří z jeho apoštolů nebyli podle Nového zákona ženatí. Nerozdělovali svou pozornost mezi rodinu a náboženský život. Již z 1. století máme zprávy o zasvěcených pannách a zasvěcených vdovách, jež se pro duchovní život a duchovní službu vzdaly (dalšího) manželství. Ve 3. století v Egyptě, možná také díky sporadickým kontaktům s hinduismem a buddhismem, vzniká rané křesťanské mnišství. Od něj vede přímá linie k dnešním podobám zasvěceného života v různých církvích.

První mniši odcházeli z center tehdejší kultury a civilizace do těžkých podmínek života na okraji pouště a poměrně daleko od lidských sídel. Živili se fyzickou prací a věnovali se modlitbě a rozjímání. Vyprávění o nich máme v češtině zatím jen v úryvcích. Byli spíše poustevníky (anachoréty, eremity). Když se rozšířila pověst o svatosti některého z nich, vytvářely se kolem jejich cely (domku v poušti) jakési osady jejich žáků. Takový duchovní otec (abba) nebo stařec (geron) byl učitelem a neformálním představeným obce mnichů. Vznikala koinobia (cenobie), život v uspořádaných komunitách. Toto rané mnišství se šířilo z Egypta do Palestiny a jiných oblastí východního Středomoří, též do centrálních oblastí vznikající Byzantské říše a též na křesťanský Západ.

Sociální základnou raných mnišských komunit bylo spíše prosté negramotné obyvatelstvo mluvící původním jazykem než pořečtení egyptští vzdělanci z Alexandrie a jiných pobřežních měst. Ke snaze o radikální žití v duchu evangelia se snad připojily vlivy vulgarizovaného platonismu. Zasvěcení podle nich vyžadovalo vzdát se majetku, rodiny a rozhodování o sobě samém (chudoba, čistota a poslušnost). Někdy šlo o nepřátelství k tělu vyjadřované tvrdými posty, bděním a nedostatečným oblečením. Z mnichů v Egyptě se stávala ještě před oficiálním uznáním církve v Římské říši reálná síla. V tomto sociálním prostředí se dařilo také nesnášenlivé krutosti. Jednou z jeho smutných ukázek je zavraždění matematičky a filozofky Hypatie v Alexandrii r. 415 zfanatizovaným davem pod vedením mnichů.

O jistou kultivaci mnišství s uspořádaným cyklem denních bohoslužeb a se zá-

kladním vzděláním se na Východě pokusil Basil Veliký (asi 330 - 379). Na něj navazuje celé dnešní pravoslavné mnišství. Jednotlivé monastýry, ať cenobitské (s plně komunitním životem) nebo idiorythmické (s prvky poustevnictví) podléhají v zásadě vždy místnímu biskupovi. Část (obvykle menšinu) duchovenstva tvoří mniši. Biskupové se vybírají pouze z kněží, kteří jsou zároveň mnichy. Významným centrem je už od raného středověku poloostrov Athos na severovýchodě Řecka. Tvoří autonomní státní útvar s množstvím klášterů řeckého jazyka i jiných jazyků. Dnes je athonské mnišstvo v opozici vůči cařihradskému patriarchovi, jemuž formálně podléhá, a je v celém současném pravoslaví oporou ultrakonzervativních a protiekumenických* tendencí.

Mniši ve starobylých východních církvích (koptické, etiopské, arménské, asyrské, malabarské atd.) vycházejí z původní tradice, např. z raných egyptských mnišských autorit, Antonie a Pachomie, ale žijí také v uklidněné, reformované podobě, s větším důrazem na vzdělání a s využitím současných možností.

Na latinském Západě analogický pokus o uspořádání do té doby poněkud anarchistického mnišství představuje Benedikt z Nursie (asi 480 – asi 547). Z jeho působení odvozené kláštery se rychle šířily po západní Evropě. Staly se též centry vzdělanosti. V čele původních klášterů stáli opati (odvozeno od již uvedeného výrazu abba – otec). Na počátku mniši včetně představených nebyli kněžími, postupně se ale tyto dva „stavy“ v latinské církvi začaly propojovat. Kláštery byly propojeny např. podle

principu klášterů zakladatelských a založených. Vytvářely se kongregace klášterů. Teprve r. 1893 je papež Lev XIII. sjednotil v dnešní benediktinský řád (konfederaci) v čele s opatem – primasem sídlícím v Římě. Dnes jsou benediktinské kláštery kromě modlitby a tělesné práce centry vzdělání a duchovní péče. Významný je i jejich přínos ke knižní kultuře, jakož i výtvarnému a hudebnímu umění. U nás jsou nejvýznamnějšími živými benediktinskými komunitami Břevnov a Emauzy v Praze a Rajhrad na jižní Moravě.

Dobový úpadek benediktinských klášterů řešily reformy. Jedna z nich dala vzniknout na přelomu 11. a 12. století mnišskému řádu cisterciáků. Řád je proslaven kultivováním venkovského obyvatelstva v místech svého působení. U nás tento řád v posledním desetiletí skromně oživil činnost v opatstvích Vyšší Brod a Osek. Jejich reformovanou, přísnější větví jsou trapisté (založení 1664 v La Trapp ve Francii). Ti v této době poprvé vstupují do českého prostředí.

Mezi benediktinskou cenobií a poustevnictvím se pohybuje malé řeholní společenství kamaldulů. K mnišské tradici latinské církve patří také jim podobní kartuziáni. Je třeba též připomenout, že mnišské řády východní i západní tradice mají obvykle mužské a ženské větve.

Vedle benediktinských klášterů vznikaly v přibližně stejné době také komunity řeholních kanovníků*. Dovolávají se jako své zakladatelské postavy Augustina Aurelia (354 – 430). Spojovaly ve své mužské větvi duchovenskou službu s některými prvky mnišského života. Dnes se k této linii hlásí augustiniáni – kanovníci s historicky nepřilíh přesečně určenými počátky - a dále premonstráti (spolu s ženskou větví), založení r. 1120 Norbertem z Xanten, u nás silně zastoupení (Praha - Strahov, Teplá, Želiv, Nová Říše).

Rytířské řády kromě kněží zahrnovaly i rytíře s řeholními sliby chudoby, čistoty a poslušnosti. Jejich úkolem teoreticky bylo chránit poutníky do Svaté země, prakticky to byly vojenské a ekonomické mocnosti. Nejslavnější řád templářů (založení 1119) byl zlikvidován papežem Klementem V. na nátlak francouzského krále Filipa IV. Sličného r. 1311.

* kanovník (z lat. canon - pravidlo, zákon) - člen církve žijící podle nějakého zvláštního pravidla; členství v kolegiálních či katedrálních kapitulách s titulem kanovník je počtou (případně spojenou s nějakými privilegii či povinnostmi), řeholní kanovníci jsou členové řádu s prvky popsány v článku.

* ekumenismus - úsilí o sblížení křesťanských církví

Další významný řád johanitů neboli maltézských rytířů (založen 1040) existuje dodnes a je zastoupen také v českých zemích. Je suverénním, jakoby státním útvarem, i když prakticky bez území. Česká republika má s ním diplomatické styky. Dnes se rytíři věnují různým formám charitativní služby. Převládají přidružení rytíři a dámy bez řeholních slibů. Podobná je situace řádu německých (teutonských) rytířů.

Převratem v řeholních dějinách Západu je vznik konventuálních řádů. Začínali jako žebraví mniši. Lze říci, že přerušili feudální tradici a jsou typicky městskými komunitami. Zbyly jim některé prvky mnišského života (hábit, společná liturgie, ticho na určitých místech a v určitých dobách). Kláštery se obvykle označují jako konventy. Vyjadřuje se tím to, že nejsou stálými společenstvími. Řeholníci přicházejí a odcházejí podle potřeb řádového života a služby. Byli spjatí se vznikajícími univerzitami evropských velkoměst.

Patří k nim augustiniáni – eremité a karmelitáni včetně reformovaných větví, františkánská duchovní rodina, tj. konventuálové (minorité), františkáni a kapucíni, a dále bratří kazatelé (dominikáni). Všechny tyto řády jsou u nás od počátku zastoupeny.

Typickými novověkými řeholními společenstvími jsou řeholní klerici. Z nich nejzajímavější je Tovaryšstvo Ježíšovo. Je to společenství boje a služby. Členy jsou převážně kněží a zasvěcují se zejména misii. Kromě toho vynikají ve vzdělání, výchově a duchovním vedení. Ze všech řeholních společenství nejvíce zdůrazňují poslušnost. Člen řádu má být v rukou představeného „jako mrtvola“. U nás působí od svých začátků.

Pro novověk jsou charakteristické různé specializované řeholní společnosti, instituty, kongregace. Z nich zde můžeme připomenout Salesiány Dona Boska, kteří intenzivně pracují s mládeží.

Řeholní život v římskokatolické církvi západní a střední Evropy kromě Polska je v hluboké krizi. Komunistický režim v letech 1950-1989 znemožňoval veřejné působení mužských řeholí a omezoval činnost ženských větví a samostatných ženských společenství (voršilký, boromejky, křížové sestry, cyrilky). Na začátku devadesátých let došlo ke krátkodobému vzestupu zájmu. Dnes u většiny řádů klesá, někde velmi prudce, počet členů, chybí dorost. Řády se nevěnují činnostem, které jsou jim vlastní podle tradice. Kláštery se stávají spíše jakýmiisi penziony farářů a učitelů. Výjimku

Dominikáni.

Foto: archiv.

tvoří část premonstrátů a některé nové řeholní společnosti, např. malí bratři a malé sestry Ježíšovy, sestry milosrdenství (založené Matkou Terezou). Řády jsou až na výjimky oporou konzervativní linie.

Jistou nadějí se zdály být alternativní formy zasvěceného života. Jsou jimi již od 17. století společnosti apoštolského života. Nejznámější z nich, u nás málo zastoupení, byli a jsou oratoriáni založení Filipem z Neri. Ze známých komunit sester sem patří vincentky. Žijí v komunitách, případně i nosí hábit, ale neskládají věčné sliby. Mohou prakticky kdykoli komunitu opustit. Počet odchodů je podobný počtu u řeholnic a řeholníků s věčnými sliby. Rozdíl je ten, že odcházejí s dobrým svědomím. Systém v nich negeneruje pocit viny.

Jinou alternativní formou jsou sekulární instituty. Jejich členové skládají sliby, ale navenek se neoddělují od běžného života. Nemají zvláštní oděv, chodí do práce, bydlí v bytech, obvykle po dvou až třech. Občas se scházejí ve větším počtu. Některé sekulární instituty jsou téměř zcela utajené.

Zatímco řeholní a jim podobná společenství v římskokatolické církvi upadají, zájem získávají nová, v jistém smyslu alternativní společenství. Někdy žijí v opuštěných kláštřích. Jsou to obvykle komunity lidí, kteří se zavázali (jako kněží nebo laici) soukromě k celibátu, spolu s manželskými páry a rodinami. Část dne mají společnou, část tráví individuálně. Z některých komunit docházejí jejich členové do práce, jiné mají práci v místě, kde žijí. Komunita blahoslavenství spojuje prvky charismatické obnovy, evangelikálního křesťanství, judaismu a katolické karmelitánské spirituality.

Její zakladatel byl původně protestant. V Arše spolu žijí zdraví a zdravotně postižení. Koinonia sv. Jana Křtitele je společenstvím duchovních a laiků zaměřená na duchovní službu přicházejícím. Spojuje prvky psychoterapie a charismatické obnovy. Některé z nových komunit se překvapivě vrací k tradičním podobám mnišské zbožnosti, včetně hábitů, mlčení, kontemplativní modlitby a rozvinuté společné liturgie v průběhu dne.

Reformace na začátku odmítla mnišský a řeholní život z obavy, aby nešlo o hromadění zásluh. Když se ukázalo, že je možné jej sladit s důrazem na spásu pouhou milostí skrze víru, začaly i v reformačních církvích v našem století vznikat různé komunity. V luterství mají již poměrně dlouhou tradici komunity diakonek. Po dobu pobytu v komunitě zachovávají celibát, mohou však kdykoli odejít. Věnují se péči o staré, nemocné a postižené.

Po druhé světové válce vznikla ve Francii řeholní komunita členů tamní reformované církve. V jejím sídle v Taizé (pár desítek kilometrů na sever od Lyonu) se usadila také římskokatolická františkánská a pravoslavná řeholní komunita. Společně se věnovali tématu smíření. Ekumenická otevřenost později vedla ke sloučení katolické a protestantské komunity do dnešního ekumenického mnišského společenství s vazbami do celého křesťanského světa. Paralelně vznikla také obdobná, poněkud uzavřenější ekumenická komunita sester.

Zejména v anglikánských a luterských církvích žijí také komunity podle benediktinské nebo františkánské řehole. Některé přijímají členy různého vyznání. ■

Nové římskokatolické komunity u nás

OSTROVY I SLEPÁ RAMENA

Aleš Opratrný

V katolické církvi lze zhruba v době od II. vatikánského koncilu, tedy od poloviny šedesátých let, pozorovat jeden zajímavý jev: zatímco se snižují počty příslušníků řeholí a kongregací, vzrůstá touha po jiné formě společného života v trvalých a závazných komunitách.¹ Viděno ještě z jiného úhlu: v době, kdy se výrazně náboženský život individualizuje², objevuje se u řady lidí, zejména mladých a v dospělosti k víře obrácených, touha po nějaké formě společného života.

Ačkoliv to není fenomén v křesťanství nijak nový – tradice mnišství a řeholních společenství je jak v západním, tak ve východním křesťanství velmi stará – přece tento trend posledních desetiletí má řadu zvláštních rysů. Především tyto nové komunity nejsou vždy jen komunitami trvale společného života v jednom domě. Rozsah společně sdílených prvků života je různý. Dále jednu komunitu zpravidla tvoří muži i ženy, a to jak manželské páry, tak lidé svobodní a lidé, zavazující se k celibátu. A konečně: většina delší dobu trvajících komunit ve svém způsobu života a ve své spiritualitě zpravidla spojuje některé tradiční prvky mnišské či řeholní spiritualitě a stylu života s prvky jak současnými, tak s prvky jiných křesťanských vyznání, případně prvky židovství. Motivem je dlouhodobé ekumenické úsilí, nikoliv postmoderní synkretické pojetí náboženství.

Většina komunit, existujících několik desetiletí a stále se rozvíjejících, vznikla na základě nějakého význačného duchovního zážitku jedné nebo více osob. To je podobné jako u klasických řeholí. Narodil od nich ale komunity většinou nevznikají jako společenství lidí, kteří si berou za svůj určitý speciální úkol. Zkušenost dále ukazuje, že k životu komunity nestačí pouhá touha po společném životě, spojená u mladých lidí mnohdy s trochou romantiky a také s určitým strachem ze světa, v němž se po letech studií a života v křesťanských par-tách ocitnou nechráněni.

A tak ve světě i u nás řada komunit vznikla a po nějakém čase se rozpadla. V lepším případě to byla jakási hra, v horším případě se komunita konstitovala plně na půdě katolické církve, ale časem se stala spíš oddělenou sektou, závislou zcela na svém vůdci, nekomunikující vlastně se „zbytkem“

církve. To byl a je u nás známý případ komunity Filadelfia okolo P. Vladimíra Mikulici.

Po sametové revoluci vznikly i v naší zemi některé komunity, většinou jako součásti již dříve založených a v řadě zemí světa již existujících hnutí a komunit.

Komunity San Egidio a Emmanuel patří mezi ty typy, ve kterých členové sdílejí určitou část svého duchovního života a spolupracují na společné činnosti, ale nebydlí spolu. **Komunita San Egidio** vznikla v Římě r. 1968 a je dnes sdružením několika set komunit po celém světě. Hlavním posláním je evangelizace, služba chudým a práce pro smíření a mír s lidmi jiných kultur a jiných náboženství. Komunita sdružuje prostředky pro službu chudým (v Římě podává denně několik tisíc obědů potřebným) a členové se scházejí pokud možno denně ke společné večerní modlitbě. U nás existuje poměrně malé společenství San Egidio, složené ponejvíce ze studentů, od roku 1993. Přes malý počet členů a určitou nenápadnost koná dobrou práci zejména pro staré a opuštěné lidi.

Komunita Emmanuel vznikla ve Francii r. 1972 z hnutí charismatické obnovy*. Sdružuje manželské páry, svobodné lidi, i ty, kdo se zavázali k celibátu. Většina členů bydlí samostatně, menší část ve společných domech. Základními body spirituality jsou: adorace, soucítění a evangelizace. V současné době sdružuje po světě na 6 tis. členů.

* hnutí charismatické obnovy se rozvíjí v rámci římskokatolické církve od 60. let 20. století (více viz Dingir 1/2000, str. 30). Za základ křesťanské služby považuje charismata, tj. dary (Boží) milosti. Mezi nimi jsou i nadpřirozené dary uzdravování, prorockví ad.

Řeholní řády a kongregace římskokatolické církve, evidované na Ministerstvu kultury ČR (uváděn je vžitý - ne vždy oficiální - název řehole)

mužské řády a kongregace	Augustiniáni	Salesiáni	Bosé karmelitky
Maltézští rytíři	Bosí augustiniáni	Saletini	Visitandinky
Augustiniáni kanovníci	Servité	Salvatoriáni	Voršilky
Premonstráti	Karmelitáni	Školští bratři	Alžbětinky
Němečtí rytíři	Bosí karmelitáni	Petrini	Anglické panny
Křížovníci	Pauláni	Těšitelé	Boromejky
Benediktini	Milosrdní bratři	Společnost Miles Jezu	Kongregace Milosrdných sester sv. Kříže
Cisteriáci	Jezuité	Institut komunity Chemin Neuf	Kongregace Dcer Božské Lásky
Trapisté	Piaristé	ženské řády a kongregace	Kongregace Školských sester de Notre Dame
Pauláni	Mariáni	Benediktinky	Chudé školské sestry naší Paní
Dominikáni	Redemptoristé	Cisterciačky	Řeholní institut rozjímavých sester sv. Dominika
Františkáni	Obláti	Dominikánky	Premonstrátky
Minorité	Eucharistiáni	Dominikánky (II. řád)	Premonstrátky (II. řád)
Kapucíni	Klaretáni	Klarisky	

Italský kněz Alvaro Grammatica, vedoucí postava Koinonie sv. Jana Křtitele u nás, v rozhovoru. Foto: Jan Kotrč.

U nás je její centrum v Brně, kde po roce 1989 se v ní spojila řada lidí, kteří již dlouhou dobu působili v hnutí charismatické obnovy. Kromě seminářů života v Duchu svatém a rekolekcí pořádá velmi dobré duchovní programy pro manžele.

Komunita Blahoslavenství vznikla také ve Francii (1973). Má některé výrazné rysy klasického řeholního života, zejména život ve společných domech s určitým společenstvím majetku. Sdružuje manželské páry, rodiny, lidi svobodné, muže a ženy se závazkem celibátu, jáhny, kněze. Představeným domu – tzv. pastýřem – může být muž nebo žena s řeholními sliby, nikoliv jen kněz. Představeným celé komunity, která má dnes na 75 domů po celém světě, je ženatý trvalý jáhen bratr Efraim. U nás byl založen r. 1991 dům v Dolanech u Olomouce.

Základním posláním komunit je úsilí o trvalou modlitbu v duchu karmelitánské spirituality. Výraznou charakteristikou je chudoba a velká důvěra v Boží péči, pokud jde o hmotné zajištění. V životě a službě komunity se dost široce užívají charismata, v některých speciálních střediscích pak existuje zajímavé spojení odborné psychologicko-psychiatrické a duchovní péče.

Chemin Neuf (Nová cesta) je římskokatolické společenství s výrazným povoláním k ekumenismu. Vzniklo také ve Francii (1973) na bázi charismatické obnovy, zakladatelem je kněz – jezuita. Ignaciánská spiritualita a zkušenosti z charismatické obnovy tvoří základní zdroje pro styl jejího života a práce. Komunita působí v 15 zemích světa. U nás začali její členové působit od roku 1993, od roku 1998 mají stálou

komunitu v Tuchoměřicích u Prahy. Z její činnosti se nejznámějšími staly programy pro manželské dvojice (Kána) a práce s mladými lidmi, zejména programy pro nalézání osobního povolání.

Všechny dosud zmíněné komunity působí v katolické církvi jako společenství věřících, jejichž postavení je zakotveno v normách kanonického práva, jsou tedy „církevně legální“. Považují se dnes už za komunity osvědčené, které jednak poskytují zázemí svým členům, jednak působí jako pohostinná místa pro ty, kdo hledají centra intenzivnějšího duchovního života nebo pomoc v určitých speciálních potřebách. Žádná z nich se neprezentuje jako „jediná možná cesta“ – vědí, že jsou – jako i jiná hnutí a jako byly a jsou řehole – vždy jen pro některé typy křesťanů. To jim ale nebrání v univerzalitě veřejné služby.

Koinonia sv. Jana Křtitele je ve smyslu církevního práva také legálně existující komunitou, toho času spadající pod plzeňského biskupa, která ale u nás měla a má určité problémy jak s církevní veřejností, tak s některými biskupy. Měla a má je ostatně i v Itálii, kde vznikla roku 1974. Chápe se jako komunita výrazně evangelizační, užívající výrazně charismata, ale výslovně se oddělující od hnutí charismatické obnovy. Jako své poslání vidí šíření křesťanství prostřednictvím tří linií: kerygma (hlásání) – charisma (dary Ducha) – koinonia (společenství). Komunitu tvoří jednak komunity života, což jsou tzv. interní členové (manželé i celibátníci), mající plné společenství života, majetku, modlitby ve spo-

Vincentky (Kongregace Milosrdných sester Vincence de Paul)

Vincentky (Společnost Dcer křesťanské lásky sv. Vincenta de Paul)

Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka v Opavě

Kongregace Milosrdných sester III. řádu sv. Františka pod ochranou Svaté Rodiny v Brně

Kongregace Sester Neposkvrněného Početí Panny Marie III. řádu sv. Františka

Kongregace Školských sester sv. Františka Šedé sestry

Kongregace sester III. řádu sv. Františka pod ochranou sv. Rafaela archanděla

Kongregace sester sv. Františka od blahoslavené Panny Marie ustavičné pomoci

Kongregace sester Nejsvětějšího Spasitele

Kongregace sester sv. Cyrila a Metoděje

Kongregace Sester Nejsvětější Svátosti

Milosrdné sestry Panny Marie Jeruzalémské Těšitelky

Kongregace sester Služebnic Nejsvětější Panny Marie bez poskvrny počaté (slezské)

Salesiánky Dona Boska

Kongregace sester sv. Hedviky

Kongregace sester sv. Alžběty

Kongregace Služebnic Nejsvětějšího Srdce Ježíšova

Misijní sestry Služebnice Ducha Svatého

Kongregace sester Matky Božího milosrdenství

Sestry Apoštolátu sv. Františka

Fraternita Malých sester Ježíšových

Sestry Matky Terezie

Institut zbožné společnosti dcer svatého Pavla

Kongregace sester karmelitek Dítěte Ježíše

Kláster Kongregace sester karmelitanek - „Institut Naší Paní z Karmelu“

Sestry karmelitky sv. Terezie

Kongregace Nejsvětější Svátosti otce Agut

Kongregace Naše Paní milosrdenství Dobrého Pastýře

Sestry Učednice Božského Mistra

Společnost sester Ježíšových

Sestry sv. Josefa z Chambéry

Kongregace sester františkánek-misionářek Nejsvětějšího Srdce

Sekulární institut Schönstattských sester Mariiných

Sekulární institut Dílo blažené Zdislavy

Zdroj: Adresář církvi a náboženských společností registrovaných v České republice podle stavu k 1. dubnu 2000, odbor církvi MK, Praha 2000

lečném domě, a komunity rodin (externí členové), kteří se určitým způsobem účastní života komunity a podporují její aktivity, zejména vznik Domů modlitby (tedy místních modlitebně-evangelizačních společenství křesťanů). Jejimi charakteristikami je silně autoritativní vedení, určitý pocit výlučnosti a značný důraz na tělesná uzdravení a na neustále propagovanou radostnost v životě. Do potíží s biskupy na Moravě se komunita dostala pro sv+ou malou schopnost sladit své působení s pastoračními plány místních biskupů a zejména pro budování vlastních skupin (tzv. Domů modlitby) bez ohledu na život farností, mnohdy v opozici k místním farářům. Tyto a další problémy už měla v Itálii. Zůstává otevřenou otázkou, zda má komunita schopnost dozrát a ztratit „dětské nemoci“, jak doufá plzeňský biskup, nebo zda jsou popsány a ještě další rušivé momenty v jejím životě v zásadě konstitutivní. Vzhledem k tomu, že existuje už čtvrt století, nezdá se být diagnóza „dětských nemocí“ adekvátní. Snahou po radikálním žití některých prvků víry a všeobecně razantním přístupem komunita přitahuje nemalé množství křesťanů, kteří postrádají v životě církvi víc zápalu a nadšení. Narozdíl od výše popsaných komunit se zde vyskytuje málo prvků v tradici církve osvědčených cest hlubšího duchovního života. Vzbuzování prvotního nadšení a trvalé udržování v něm je pak příliš chudým životním programem. Množství konfliktů a rozdělení, které působení komunity vyvolalo, nelze bohužel označit jen za důsledek hlásání evangelia – jsou spíš nedobrym ovocem.

Příkladem zcela nešťastného průběhu a vyústění snah o společný křesťanský život je **komunita pana Laška**. Společenství vytvořili manželé Laškovi a několik svobodných lidí, mužů a žen, vesměs slušných a hodných katolíků. Později se přidali ještě další. Někteří z nich žili v katolické církvi odmalička, jiní byli nedlouho obrácení. Společenství se přestěhovalo na Nymbursko (zakladatel a většina členů byli z Prahy) a začalo žít, mírně řečeno, velmi zvláštním životem jak po stránce duchovní, tak po stránce morální, kdy v něm nebyly a nejsou například respektovány hranice manželství. Rodiče některých (vesměs dospělých) členů komunity s životem svých dětí nesouhlasili, jeden rodičovský pár naopak komunitu podporoval. Ačkoliv se život komunity vymykal a vymyká v mnohém zásadám katolické morálky, ačkoliv komunita nikdy nebyla v církvi legalizována a nebyl o to os-

Setkání v komunitě v Taizé. Obálka propagační brožury. (K článku na protější straně.)

Foto: archiv.

tatně ani učiněn z její strany pokus, nikdo nemůže těmto dospělým lidem zabránit v tom, aby žili spolu tak, jak žijí, a aby se sami nazývali katolíky. Je to jeden případ, kdy komunita s psychopatologickými a sociálně patologickými rysy a výslovnými morálními vadami existuje z rozhodnutí svých (dospělých a svéprávných) členů a ani jejich příbuzní, ani představení církve nemohou tento neblahý stav změnit. Církev jim může nanejvýš odepřít svátosti (ač i to není jednoduché – důvody, vedoucí k církevnímu trestu, je třeba dokázat), to ale lidem tohoto typu zpravidla nevádí a dodržení zákazu při dnešní mobilitě těžko někdo může účinně kontrolovat.

Dá se očekávat, že touha po společném životě bude pro část křesťanů (nikdy ne pro všechny) stále aktuální. Pokud jde o katolickou církev, lze také předpokládat, že klasické řehole tuto touhu vždy nenaplní. Nové typy společenství, výše popsané, se zřejmě nadlouho stanou součástí života církve. Z Francie je známo, že právě v nejvíce sekularizovaných částech země tvoří tyto komunity ostrovy, vyzařující život z víry. V oblastech s extrémním nedostatkem kandidátů kněžství z nich vychází naopak největší počet těchto adeptů.

Mnozí si kladou otázku, zda je budoucnost života církve spíš v nových hnutích

a jejich komunitách, nebo ve farnostech. Síla i slabina hnutí a komunit je v tom, že sdružují lidi podobně orientované, síla a slabina farností v tom, že sdružují lidi velmi různé. Síla komunity je ve společné snaze o plný život z evangelia pod určitým vedením, zranitelnost komunity je v tom, že se může cítit být exkluzivním společenstvím – ohrožuje je tedy slepota pýchy – a že se jejího vedení může zmocnit extrémně autoritativní nebo psychopatologická osobnost. Oba typy mají pro řadu lidí velkou přitažlivost. Pokud je ale komunita začleněna do církve podle regulí kanonického práva, podléhá vždy určité – lépe nebo hůře konané – supervizi a nebezpečí zásadní a trvalé deformace je tak minimalizováno. Žije-li ovšem „nadivoko“, zcela nezávisle, pojistky proti deformacím a proti extrémismu psychopatického vůdce nejsou žádné.

V každém případě je třeba považovat komunity za normální součást života katolické církve. Nelze je ani apriori vyloučit, ani všechny bez rozdílu ctít. Poznají a rozlišují se po ovoci, podobně jako jednotliví lidé. ■

Poznámky

- 1 SECONDIN, B. *Nová hnutí v církvi*. Kostelní Vydří, 1999.
- 2 Kol.: *Náboženství jako soukromá věc a jako veřejná záležitost*. Pastorační středisko, Praha 1997.

Francouzské křesťanské společenství

KOMUNITA BRATŘÍ Z TAIZÉ

Martina Hošková

Taizé je malá vesnička na kopci v jihovýchodním Burgundsku, kde žije ekumenické společenství bratří založené bratrem Rogerem. Jejich autentické hledání a touha po jednotě církve přitahuje desetitisíce mladých lidí ze všech koutů Evropy i z jiných světadílů. Kousek od Cluny, místa s řeholní tradicí, pulzuje kopec podivuhodnou vitalitou. Papež Jan XXIII. ji nazval „malým jarem církve“.

Z Burgundska do celého světa

Všechno začalo, když v srpnu 1940 pětadvacetiletý protestant Roger Schutz opustil rodné Švýcarsko s úmyslem usadit se ve Francii, v rodné zemi své matky. Již několik let v sobě cítil výzvu k založení komunity, v níž by se trvale uskutečňovalo smíření mezi křesťany, „kde by se žil reálný život s laskavým srdcem a kde by všechno bylo prodchnuto láskou“. V tomto duchu toužil působit tam, kde je skutečná nouze a potřeba pomoci, a proto se za druhé světové války usadil v burgundské vesničce Taizé, nedaleko od demarkační čáry rozdělující Francii na Němci okupovanou a svobodnou část. Ukrýval u sebe uprchlíky (zvláště židovské), kteří se nějak dověděli, že v jeho domě najdou útočiště.

Postupně se k němu připojilo několik mužů, takže o Velikonocích 1949 se prvních sedm z nich zavázalo sliby zdrženlivosti, společného sdílení a života v chudobě. V zimě 1952 - 53 sepsal zakladatel komunity v tichém a soustředěném ústraní řeholní řád. Od padesátých let odcházeli někteří bratři žít do blízkosti trpících lidí v chudinských čtvrtích, aby jim pomáhali a sdíleli s nimi životní nesnáze. Jejich svědectví se stávalo přitažlivým zejména pro mladé křesťany, kteří komunitu navštěvovali v čím dál tím větším počtu. Postupně se v Taizé vytvořily podmínky pro jednoduché ubytování a provoz i pro velké množství lidí. Komunita sice žije odděleně podle svých řeholních pravidel, ale také spoluvytváří jak duchovní program, tak režim pobytu pro přichozí.

Obvyklý je týdenní pobyt, ale je zde i skupina tzv. „permanentů“, kteří se rozhodli strávit v Taizé delší dobu a dali k dispozici své schopnosti a čas. Kromě pomoci s organizací v Taizé se podílejí také na přípravě

různých setkání jinde ve světě. V roce 1966 přišly do sousední vesničky sestry řádu sv. Ondřeje, což je mezinárodní katolická komunita založená před 700 lety; usadily se zde a postupně převzaly řadu úkolů spojených s přijímáním mladých poutníků. Dnes sdružuje komunita v Taizé asi stovku bratří, katolíků i protestantů různých vyznání, kteří pocházejí z více než 25 národů. Mezi nimi jsou i dva z České republiky.

Bratři nepřijímají žádné dary. Odmítají převzít dokonce i osobní dědictví po příbuzných svých bratří a ihned je rozdělují mezi chudé. Na živobytí si vydělávají prací, a dokonce pomáhají i potřebným v okolí. Provozují např. velkou hrnčířskou dílnu i vlastní nakladatelství. Mají malá společenství („fraternity“) v chudinských čtvrtích některých měst v Asii, Africe, v Jižní i Severní Americe. Bratři se zde pokoušejí sdílet nesnadný život s lidmi z okolí a snaží se prokazovat lásku těm nejchudším, dětem žijícím na ulici, vězňům, umírajícím a trpícím opuštěností či různými traumaty.

Bratři z Taizé nezakládají další komunity. Svě návštěvníky vyzývají k aktivnímu zapojení v prostředí, kde působí.

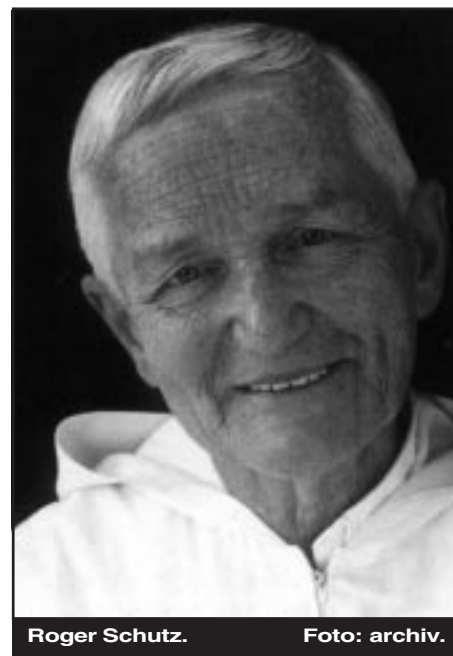
Ze světa i k nám

Na týdenní pobyt do Taizé dnes přijíždějí po celý rok mladí lidé vždy od neděle do neděle. O prázdninách jich zde bývá až šest tisíc v jednom týdnu. Každý si má vybrat účast v jedné ze skupin, kde bude trávit celý týden: biblická skupina, pracovní skupina, tzv. „prameny víry“ pro hledající, program rozjímání v tichu. Že Taizé není výlučně pro mladé, dosvědčuje program pro dospělé a zvláštní prostor pro rodiny s dětmi.

K podpoře mladé generace komunita rozvinula „pout' důvěry na zemi“. Hlavní myšlenkou je hledání cesty, jak by zkuše-

nost z Taizé mohla přesáhnout i do všedního života. Každý rok koncem prosince se jako zastavení na této pouti koná Evropské setkání mladých. Několik desítek tisíc mladých se sejde na pět dní v některém z velkých měst v Evropě. Ke každému tomuto setkání zveřejňuje bratr Roger zvláštní dopis, který pak slouží během celého roku jako podklad k meditaci, ať už v Taizé nebo v domovech poutníků.

U nás měly za totality osobní kontakt s bratry z Taizé jen malé skupiny lidí, s texty bratra Rogera byla možno se seznámit v samizdatové podobě (tj. pouze ten, kdo měl k samizdatu přístup). Na sdílení zkušeností s komunitou Taizé se významně podíleli farář Alfréd Kocáb a MUDr. Zdeněk Susa z Československé církve evangelické, katolická rodina Kaplanova a rovněž několik kněží, převážně bez státního souhlasu. Bratr Roger navštívil za minulého režimu dvakrát Československo, ale jen neveřejně, jako „turista“ (v r. 1981 a 1987).

Roger Schutz.

Foto: archiv.

Evropské setkání mladých se konalo koncem roku 1990 v Praze. Stalo se mimořádnou událostí, také díky příznivě nakloněnému klimatu vůči církvím ve společnosti. Nyní jezdí během dvou letních měsíců z ČR kyvadlová autobusová doprava přímo do Taizé. Někteří účastníci pocítují touhu pokračovat ve společných modlitbách. Tak vznikají různé skupinky, odkud se myšlenky, podněty a charakteristické písně z Taizé šíří po církvích.

Rozhovor s duchovním učitelem Kundalí-dásem

KOMUNITA SE MŮŽE STÁT VĚZENÍM BEZ MŘÍŽÍ

Zdeněk Vojtíšek

Kundalí-dás (*1953) je Američan, který se po setkání se Šrílou Prabhupádou, zakladatelem hnutí Haré Kršna, stal jeho žákem a spolupracovníkem. V Mezinárodní společnosti pro vědomí Kršny (ISKCON) byl jedním ze „starších“ žáků. V různých komunitách tohoto hnutí prožil více než 22 let. Roku 1996 však ISKCON opustil, aby se pokusil reformovat tuto organizaci zvnějšku, když se v ní setkal s prudkým odporem ke své první knize „Naše mise“. Často cestuje, šíří vědomí Kršny a pečuje o své žáky a příznivce v mnoha zemích. U nás mu pravidelně naslouchá asi 20 oddaných především z Brna a jižních Čech. Některé z jeho knih (Nektar rozlišování, Naše mise, Realizace nadduše) vyšly ve slovenském překladu. – Rozhovor se konal v brněnské vegetariánské restauraci Avátar, jejíž majitelé Kundalí-dáse pozvali při příležitosti slavnostního otevření.

S komunitním způsobem života máte bohaté zkušenosti. Jak ho hodnotíte?

Jako v mnoha jiných věcech jsou i zde pozitiva i negativa. Mezi pozitiva samozřejmě patří přátelství, které se rozvíjí mezi podobně smýšlejícími lidmi. Jinou hodnotou komunity je vhodné uspořádání možností a schopností jejích členů. Hlavním negativem je ale to, že když chcete do komunity patřit, jste vystaven tendenci vzdát se vlastního kritického myšlení.

Proč myslíte, že se člověk v komunitě musí vzdát kritického myšlení?

Není to tak, že byste musel. Je to jemný, nevědomý a téměř nezatelný tlak, který je způsoben vaší touhou patřit do komunity a být přijat ostatními členy. A pak je zde skupinové myšlení, které tak hezky analyzoval Erich Fromm. Jemu se člověk přizpůsobí, aby ho komunita přijala. A stejně tak v komunitě existují nepsaná očekávání, která je třeba naplnit, aby se komunita před vámi neuzavřela a nezpůsobila vaši společenskou a ekonomickou izolaci. Tímto způsobem skupina může i trestat.

Jak to je v hnutí Haré Kršna?

Například dodržování usměrňujících zásad*, které často vyžaduje od člověka velké úsilí, může hrát roli při vytváření závislosti

* čtyři „usměrňující zásady“ (též „regulativní principy“) vysvětluje publikace Bhaktijóga (vydavatel ani rok vydání neuvedeny) takto: „1. Nejist maso, ryby, vejce, žádné produkty ze zabíjených zvířat, také cibuli, česnek. 2. Nepoužívat omamné látky jakéhokoliv druhu, včetně alkoholu, tabáku, kávy, čaje, kaka a samozřejmě všech drog. 3. Neoddávat se zakázanému sexu – tj. jakýkoliv pohlavní styk, kromě toho, který má muž se svou manželkou pouze jednou měsíčně, jehož účelem je početí dětí, které rodiče vychovávají jako oddané Kršny. 4. Nehrát hazardní hry, zvláště o peníze, a nespekulovat.“ (str. 7)

na komunitě. Komunita dokáže člověka izolovat od prostředí současné kultury, v němž je vystaven mnoha vlivům, které ho svádějí, aby tyto sliby porušil. Oddaní Kršny jsou proto někdy silně motivováni k sebezapření a tolerování nedostatků uvnitř komunity v obavě, že mimo ni nebudou schopni své sliby dodržet. Takže je to vlastně takové vězení bez mříží.

Jednotlivý člen v takovém vězení snad může být. Ale vedoucí přece může vězeňské brány otevřít.

Někteří vedoucí komunit této slabosti nevědomky využívají. Ve skutečnosti by měli jednotlivcům pomáhat, aby se z nich staly silnější osobnosti, protože silnější individuality tvoří silnější komunitu. Ale někteří z nich si myslí, že to budou mít snadnější, když z lidí učiní závislejší jedince.

Dělají to tedy opravdu nevědomě?

V některých případech ano, v jiných ne. Myslím, že je menšina těch, kdo této slabosti využívají vědomě. Většina to činí, aniž by si uvědomovala, co dělá. Sami to také prožili. Vyrostli v určitém systému a dělají to také tak. Tedy nikoli ze zlé vůle nebo špatných motivů, ale proto, že nikdy kriticky nepřemýšleli o tom, co sami zažili.

A také je to asi pohodlnější.

Může se to zdát pohodlnější. Nakonec to ale vede to k tomu, že se člověk odcizí sám sobě. A pokud usilujete o seberealizaci, je to cesta zcela opačným směrem. I když zpočátku vypadá bezpečně.

Co je možné proti této tendenci dělat?

Každá zdravá komunita má stálou potřebu

reformy. Vezměte si třeba křesťanského mnicha. Ten se setkává se stálou reflexí sebe samého. Díky této sebeanalýze duchovně roste. Myslím, že to, co platí pro jednotlivce, platí i pro komunitu. I komunita by měla být schopna sebereflexe a sebekritiky s cílem členy nikoliv obvinít, ale umožnit jim duchovní růst. K tomu ale potřebujete vedoucí, kteří jsou si toho vědomi a kteří vás směřují správným směrem. Ale v hnutí Haré Kršna je v současnosti tak silný prvek snahy o misi, že se některé základní vnitřní potřeby přehlížejí. Misie má takovou prioritu, že se velká část užítka z komunitního způsobu života ztrácí. Je potřeba zachovat rovnováhu mezi zaměřením ven a dovnitř komunity.

Kršnovým dvorem u Postupic prošlo poměrně hodně lidí. Při takovém střídání asi není snadné utvořit stálou komunitu.

Jestliže filozofie v Prabhupádových knihách je dobrá, pak se musíme ptát, proč tolik lidí přichází a zase odchází. Kdyby měli s komunitou dobrou zkušenost, jistě by neodcházeli. Problém ovšem není ve filozofii, ale ve způsobu, jakým je aplikována.

Takže v zásadě neodmítáte komunity, ale voláte po lepších vedoucích.

Volám po lepším poznání a uvědomění si všech pozitivních i negativních stránek komunity. Myslím, že v komunitě je nutné vytvořit systém pro vyučování jejích členů právě o těchto tématech. Měli by vědět, čeho si v této souvislosti všimnout. K obraně duchovních hodnot komunity můžeme využít sociální psychologie a psychologie skupin.

Podstata problému je v tom, že v náboženských komunitách všechno spočívá na

Kundalí-dás při přednášce 27. srpna 2000 v Brně.

Foto: Jan Kotrč.

vysokých ideálech - takových jako lidskost, láska, spolupráce, tolerance, respekt pro druhého, nehledání chyb na druhém. Ale pokud jsou všechny tyto ideály přivedeny do extrému, mohou vás úplně oslepit a zbavit kritického myšlení. Když přicházíte do náboženské komunity, tyto ideály snižují vaše kritické schopnosti. A když pak všechno nejde úplně ideálně, nikdo to nechce přiznat, protože každý chce být pokorný, každý chce respektovat, spolupracovat atd. A tak to jde pořád dolů a prostředí začne být nezdravé. Až může být pozdě. Když začnete léčit rakovinu včas, máte dobrou naději, že ji zastavíte.

A pak je tu druhý problém - pokud ukážete na některé nedostatky, vedoucí se cítí obvinění, protože jsou za komunitu odpovědní. Proto se brání jakýkoli problém přiznat a stojí v cestě reformám. Znamenalo by to pro ně, že udělali něco špatně. Scott Peck má v jedné ze svých knih na tuto situaci pěkný příklad: když máte bolavý prst, jdete k lékaři a prst je šťastný, že se uzdravuje. Ale když je něco v nepořádku ve skupině a zjistí se, co to je, pak je někdo nešťastný, protože se za to cítí vinen.

Ovšem přes toto všechno jsou komunity nepostradatelné. Potřebujeme se sdružovat s lidmi podobného smýšlení. V komunitách získáváme sílu.

Myslíte, že by mělo smysl vedoucí nějak školit?

Určitě. Vedoucí se musí učit rozumět samo-

zřejmě sami sobě, ale také jistým širším principům. Jeden příklad: Erich Fromm píše o demokratickém a autoritativním typu vedení. Už jenom díky porozumění těmto typům a rozdílům mezi nimi si vedoucí mohou uvědomit, že mají na výběr. Mnoho lidí si osvojí autoritativní přístup, aniž by se vůbec zamyslelo nad tím, že to není jediná možnost. To se děje zvláště v náboženských skupinách, protože tam vedoucí cítí, že reprezentuje Boha.

Takové rozšiřování obzoru má ale smysl jen tam, kde jsou lidé zvyklí hájit své myšlenky a hovořit spolu otevřeně.

To je také pravda. To vyučování by mělo být pro všechny. Scott Peck ve své knize „Lidé lži“ vysvětluje, že cílem jeho skupinové terapie je to, aby se všichni účastníci cítili za skupinu odpovědní. Tímto způsobem se každý stává vedoucím. Když se tedy připojujete k nějaké skupině, třeba k našemu hnutí Haré Kršna, měl byste projít nějakým začátečním kurzem. Nikdy třeba nebudete mít titul vedoucího, ale získáte

pocit odpovědnosti, takže se ozvete, když pak něco nebude v pořádku, a naučíte se kriticky myslet a klást otázky.

Existují lidé, kteří jsou Krišnovi oddaní, ale stojí mimo ISKCON. Myslíte na to vytvořit z těchto lidí komunitu?

Nemyslím na to, ale pokud se to stane, bude to v pořádku. V současné době se spíše zaměřuji na jednotlivé oddané, aby byli více odpovědní sami za sebe a současně aby se plně chopili hodnoty vědomí Kršny. Když v tomto směru vyrostou, mohou vytvořit komunitu. Musí to přijít samo. Nijak to neplánuji, ale bylo by to přirozené. Například tady v Brně je asi 15 až 20 lidí. Až dospějí jako osobnosti i jako oddaní, možná si řeknou, že by bylo výhodné vytvořit komunitu. A budou mít své vedoucí a svou strukturu a budou si sami řešit své potíže. Současný ISKCON je totiž tak velká organizace, že vedoucí často oddané neznají a o problémech s nimi hovoří třeba jen po telefonu. Podobné je to s hospodařením: oddaní zde v Brně dokonale vědí, co si mohou dovolit a jakou mají odpovědnost. V oficiálním ISKCON jsme měli často problém s tím, že hospodaření nebylo tak průhledné.

Vzrůstá počet oddaných mimo oficiální ISKCON?

Myslím si, že ano. Nejsem informován zcela aktuálně, ale můj dojem je ten, že je stále více oddaných, kteří se od této organizace distancují. Oproti minulosti se však určitě něco mění: když dříve oddaný opustil ISKCON, většinou se vzdal i vědomí Kršny. To se dnes podle mého stává méně a méně. Když dnes oddaní opouštějí ISKCON, nepřestávají být oddanými, nepřestávají džapovat*, scházejí se, vytvářejí skupinky, a v některých případech dokonce začnou sami kázat bez ohledu na hlavní proud. Zdá se, že toto je vývoj posledních deseti let.

Děkuji za rozhovor.

* džapa - polohlasná recitace nebo zpěv mahámantry „Haré Kršna“, typické pro Krišnovy oddané.

NA PŘÍŠTĚ

„Můj otec vždy trval na tom, že scientologie a auditing jsou založeny čistě na vědě a nikoliv na náboženské víře,“ napsal L. Ron Hubbard mladší, syn zakladatele Scientologické církve. „Otec a já jsme vytvořili 'náboženskou fasádu' jenom z důvodů daní a právní ochrany před žalobami pro podvod. Skoro pořád jsme každému říkali, že scientologie je opravdu věda a ne náboženství a že náboženská fasáda slouží jen pro jednání s vládními úřady.“

V době, kdy scientologové u nás usilují zapsat se do povědomí veřejnosti jako náboženská společnost, se fenomén scientologie stane tématem Dingiru 4/2000.

Francie zostruje zákonodárství proti sektám

PAŘÍŽ 22. června - Francouzské Národní shromáždění dnes hned v prvním čtení jednomyslně a bez připomínek přijalo zákon, který umožní soudním orgánům rázný postup proti náboženským i pseudonáboženským sektám zneužívajícím členy k obohacování vůdců. Zákon zavádí právní termín „mentální manipulace“, označující situaci známou také jako „vymývání mozku“, a umožní postih sekt dosud pro spravedlnost nedosažitelných. Zákon nyní bude postoupen ke schválení Senátu a poté se znovu vrátí do dolní komory parlamentu, která v něm ještě bude moci uskutečnit případné drobné změny. Řada malých církví a náboženských skupin ležících „mimo hlavní proud“ je novým zákonem znepokojena; silné protesty již podali scientologové a Církev sjednocení.

Kromě „zločinu mentální manipulace“ zavádí nový zákon rovněž právo soudu rozpustit náboženské skupiny (sektu), pokud samy nebo jejich vedoucí představitelé budou dvakrát po sobě odsouzeni za porušení zákona. Sem mohou patřit nejen delikty typu ilegálního vykonávání lékařství či lékárenství, dobrovolné sebevraždy, sexuální zneužívání, mučení a barbarské obřady, ale i defraudace peněz členů a ohrožování svobodného vývoje nezletilých.

Nový zákon vyvolal během přípravy nejen odpor sekt, ale i určité znepokojení Francouzské ligy na ochranu lidských práv. Ta vyslovila názor, že dosavadní legislativa proti sektám stačila, a dala najevo obavy z možného zneužití. Ministryně spravedlnosti Elisabeth Guigouová však dnes tyto obavy odrazila s tím, že zákon byl konzultován s odborníky a „nepředstavuje újmu základním lidským svobodám, jako je svoboda shromažďování a svoboda vyznání“.

... Ve Francii podle agentury AFP v současnosti působí asi 170 sekt, sdružujících na 400 000 přívrženců a sympatizantů; v podmínkách sekt je nyní vychováváno na 6 000 dětí.

Komise Kongresu kritizovala Francii za omezování náboženství

NEW YORK 20. července (zpravodaj ČTK) - Komise pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, složená z členů amerického Kongresu a vlády, kritizovala ve středu Francii a některé další evropské země za omezování

náboženské svobody. Stalo se tak při slyšení, na kterém komise probírala legislativu a praxi dvanácti evropských zemí a Spojených států týkající se náboženské volnosti.

Členové komise poukázali na francouzský zákon proti náboženským sektám, v němž se vyskytuje podle nich sporný paragraf o trestném činu duševní manipulace. To podle zprávy, kterou komise vydala, ukazuje na „děsivou tendenci k omezování individuální náboženské svobody a svobody vyjadřování“. Komise pochválila Řecko za rozhodnutí odstranit z průkazů totožnosti údaj o náboženském vyznání jeho držitele. Kritizováno bylo naopak Turecko, které připustilo loni útoky proti protestantským skupinám. Posuzované evropské státy byly vybrány tak, aby zastupovaly politicky a geograficky celý světadíl. Česká republika mezi hodnocenými zeměmi nebyla. Komise ji však v minulosti několikrát kritizovala za nepřijatelné zacházení s romskou menšinou.

Peru: Sebevražda celé rodiny náležející k náboženské sektě

LIMA 2. července - Sedm členů peruánské rodiny, náležející k náboženské sektě věřící v brzký konec světa, spáchalo v metropoli Limě hromadnou sebevraždu. Jak dnes informovala peruánská policie, mezi mrtvými je manželská dvojice s pěti dětmi.

Jejich těla našla policie v jejich domě vedle svazků Bible otevřených na stránkách pojednávajících o apokalypse a sklensk se zbytky požitého jedu. Podle policie jde o první případ sektářské hromadné sebevraždy v Peru.

Utah bude po desetiletích opět soudit mormonského muže za bigamii

NEW YORK 12. července - Poprvé po několika desetiletích půjde v americkém státě Utah před soud za mnohoženství jeden z členů mormonské sekty, který se pyšnil v nejsledovanějších televizních pořadech svými pěti „duchovními“ manželkami a dvacetipěti dětmi.

Mormonská církev sice od praktik mnohoženství oficiálně upustila, ale zvyk je tak zakořeněný, že jej provozuje potají asi 20 tis. mužů. Úřady je prakticky nemohou postihovat, protože jde o choulostivou záležitost a také obvykle chybějí důkazy.

Obviněný mormon Tom Green byl, jak tvrdil na obrazovce, vždy „krok před záko-

nem“, protože se řetězově ženil a pak zase rozváděl v domnění, že učinil zákonu zadost. Prokurátor jej však obvinil ze „systematického podvádění“ na základě zákona, který definuje mnohoženství jako soužití s manželkou a ještě nejméně jednou osobou. Navíc čelí Green obvinění ze znásilnění první manželky Lindy Kunzové, s níž měl intimní styk, když jí bylo třináct let.

Green cítí obvinění jako křivdu. „Jsem vinen jedinou věcí, a to tím, že jsem budoval svoji rodinu podle své náboženské víry. Jestli za něco půjdu do vězení, pak za to, že jsem praktikoval svoji víru,“ řekl, když vycházel ze soudního dvora. Green uvedl, že vyznává původní náboženské příkazy mormonské církve, které hlásají, že mnohoženství je hlavní cestou ke šťastnému životu na onom světě.

Střet mezi sektou a armádou na Filipínách: 20 mrtvých

MANILA 12. srpna (ČTK) - Při střetu mezi členy křesťanské sekty a bezpečnostními silami na jihu Filipín zahynulo 20 osob. Informovala o tom dnes filipínská televizní stanice ANC. Policisté a vojáci se v pátek ve vesnici Pangantungan v provincii Bukidnon pokoušeli předložit zatykač jednomu přívrženci Kultu ducha svatého, když na ně zaútočili jeho členové vyzbrojení mačetaми. O život přišlo 16 stoupenců sekty, tři příslušníci bezpečnostních sil a jeden civilní průvodce.

Rozsudek smrti pro dva členy sekty Óm šinrikjó

TOKIO 17. července - Trest smrti pro dva členy japonské sekty Óm šinrikjó vynesl dnes tokijský soud za to, že se v roce 1995 podíleli na rozšíření sarinu v metru hlavního města. Při plynovém útoku zahynulo 12 osob a 5 000 se jich přiotrávilo. Informovaly o tom tamní soudní zdroje. Třetí člen sekty Šigeo Sugimoto, který sloužil jako šofér, dostal doživotí. Prokuratura pro něho žádala mírnější trest za to, že jeho výpověď pomohla policii ve vyšetřování.

Toru Tojoda, Keniči Hirose a Šigeo Sugimoto přijali obvinění, která byla proti nim vznesena, ale zároveň odmítají odpovědnost za útok s tím, že jejich myšlení kontroloval bývalý šéf sekty Šókó Asahara a že to byl nakonec on, kdo celou akci zosnoval.

Podle prokuratury se obvinění podíleli na výrobě plynu a na praktickém uskutečnění útoku. Sugimoto navíc napomáhal

k vraždě vzpurných členů sekty, Tojodo poslal do státní úřadovny balíček s náloží, která utrhla prsty levé ruky jednomu zameštnanci, a Hirose se podílel na nezákonné výrobě střelných zbraní.

Guru sekty Asahara, jehož občanské jméno je Čizuo Macumoto, je v současnosti souzen na základě 17 bodů obžaloby.

Kvůli útoku v metru byl už dříve odsouzen jeden člen sekty k smrti a jeden na doživotí.

Další člen Óm šinrikjó odsouzen k smrti

TOKIO 25. července - ... Satoru Hašimoto (33) byl uznán vinným také z toho, že v roce 1989 zavraždil právníka, jeho ženu a dítě. Podle soudce Hašimoto, expert na karate, dostal nejvyšší trest, protože jeho zločiny byly mimořádně brutální.

Bývalý tělesný strážce duchovního vůdce sekty Óm šinrikjó byl uznán vinným také za vybudování zařízení na výrobu sarinu, který byl použit v tokijském metru. ...

Sedmý člen japonské sekty Óm Šinrikjó odsouzen k smrti

TOKIO 28. července (ČTK) - Japonský soud dnes odsoudil k smrti již sedmého člena japonské extremistické sekty Óm šinrikjó za vraždu muže, který chtěl sektu opustit, a za vraždu právníka, který vyšetřoval její aktivity. ... Kijohide Hajakawa (51) byl obviněn, že v roce 1989 zavraždil právníka kritického vůči sektě a s ním i jeho manželku a roční dítě. Rovněž podle obžaloby usmrtil muže, který chtěl ze sekty odejít.

Bývalý člen sekty Óm šinrikjó byl rovněž obviněn z vybudování továrny na výrobu bojového plynu sarinu, který byl použit v tokijském metru.

V Japonsku se trest smrti vykonává oběšením, ale k popravám se přistupuje jen zřídka.

Nigérie: Další spolkový stát přijal islámský zákon šarí'a

ABUJA 8. srpna - Další spolkový stát na severu Nigérie Yobe přijal přísné islámské právo šarí'a. Oznámil to dnes agentura AFP oficiálně jeho guvernér Bukar Abba Ibrahim. Potvrdil, že v pondělí podepsal dokument, předpokládající zavedení šarí'a od 1. října. V současné době platí šarí'a ve státech Zamfara, Sokoto, Niger a Kano. Nigérie se skládá z 36 spolkových států a z distriktu hlavního města Abuje.

Závádění šarí'i v Nigérii, kde žije mnoho různých etnik a kde se praktikuje řada náboženství - převažuje muslimské (sever), křesťanské a římskokatolické (hlavně jih) - vyvolává velké napětí.

Jedním z hlavních projevů odporu proti závádění šarí'i byly únorové náboženské srážky mezi muslimy a křesťany ve městě Kaduna na severu země (asi 400 mrtvých) a krvavá ozbrojená střetnutí mezi oběma náboženskými komunitami ve městě Aba na jihovýchodě (200 mrtvých).

O drsnosti šariatského trestního práva svědčí následující tresty: za cizoložství a smilstvo trest smrti ukamenováním; za krádež hrozí useknutí pravé ruky a pokud se zločin opakuje, jde pryč i noha; požívání alkoholu se „odměňuje“ bičováním; za ozbrojenou loupež je pachatelí utřata pravá ruka a levá noha.

Židovská obec v Liberci se dočká v listopadu nové synagogy

LIBEREC 18. srpna - Novou židovskou synagogu v Liberci, která je součástí novostavby Státní knihovny, takzvané Stavby smíření, dostane liberecká Židovská obec do užívání 9. listopadu. Přesně po 62 letech se tak synagoga vrátí na místo v centru Liberce, kde byla nacisty za Křišťálové noci v roce 1938 vypálena. ČTK to dnes řekl duchovní liberecké Židovské obce Jindřich Weitzen. ...

Před druhou světovou válkou žilo v Liberci asi 1000 Židů. Po jejím skončení se jich vrátilo jen 37. Dnes má liberecká Židovská obec asi 100 členů, k modlitbám se jich ale pravidelně schází nejvýše 15. „Mladí mají jiný pohled na svět. Vnoučata se mě ptají, k čemu je dobré respektovat všechny ty příkazy a zákazy víry. Říkám jim: náboženství je morálka, a kdo má víru a morálku, nemůže být špatný člověk,“ uzavřel duchovní.

Ministerstvo žádá Svědky Jehovovy o vyjádření k transfúzi krve

PRAHA 18. července (ČTK) - Zákon o církvích a náboženských společnostech, který má ve středu projednávat vláda, by mohl umožnit zrušení jejich registrace, pokud zatajily registrujícímu orgánu část své věrouky. Odbor církví ministerstva kultury podle mluvčí úřadu Dity Fuchsové požádal v té souvislosti Svědky Jehovovy

o jednoznačné vyjádření k jejich věroučnému postoji k transfúzi krve.

Již několikrát byl zveřejněn názor religionistů, že představitelé Svědků Jehovových neuvedli v první polovině 90. let pravdivé odpovědi na otázky ministerstva týkající se sporných bodů jejich víry, a umožnili tak registraci své náboženské společnosti státem.

„Odbor církví zajímá, jestli je nepřijetí krve biblickým příkazem a základním článkem víry Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi, jestli je přijetí transfúze krve důvodem vyloučení člena z této společnosti, jestli dochází u členů společnosti z věroučných důvodů k odmítnutí přijetí transfúze krve pro jejich dítě, a to i v případě vážného ohrožení zdraví dítěte, a jak se mění vztah rodičů a dalších subjektů k dítěti, kterému byla poskytnuta transfúze krve,“ informovala mluvčí. ...

Vláda schválila věcný záměr zákona o svobodě náboženské víry

PRAHA 19. července - Vláda dnes schválila věcný záměr zákona o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Jeho hlavním cílem je zavést dvojstupňový systém registrace církví a náboženských společností, řekl ČTK během jednání kabinetu jeho mluvčí Libor Rouček.

Prvním stupněm registrace by podle Roučka církev nebo náboženská společnost získala postavení sdružení s právní subjektivitou. Ve druhém stupni by tato právnická osoba získala zvláštní práva, například možnost působení ve školách, v armádě nebo oddávát.

Druhého stupně registrace by bylo možné dosáhnout za předpokladu, že od registrace v prvním stupni uplynulo alespoň deset let a že se k církvi nebo k náboženské společnosti hlásí alespoň dvě promile osob s trvalým pobytem v ČR. Věcný záměr zároveň počítá se snížením počtu osob hlásících se k církvi nebo náboženské společnosti potřebných pro registraci z 10.000 na 300. U církví, které jsou členy Světové rady církví pak z 500 na 300 osob. Počítá se rovněž se zavedením veřejně přístupného registru církví a náboženských společností, svazů církví a církevních právnických osob, dodal mluvčí. ...

Z informačního servisu
České tiskové kanceláře vybral Z. V.

PECK V RYTMU KOMUNITY

M. Scott Peck: V jiném rytmu

Vytváření komunit. Přeložili T. Zábranský a D. Záleský, Votobia, Olomouc 1995.

V jiném rytmu je dílem známého autora, psychiatra M. Scotta Pecka, autora světového bestselleru *Nevyšlapanou cestou*. V té se představil čtenářům již před dvěma desítkami let jako badatel zabývající se duchovními oblastmi lidského života - hledáním odpovědi na smysl života a smysl existence, hledání sebe sama a svého postavení ve světě. To mu tehdy umožnilo dosáhnout světové proslulosti jako autora „duchovní“ literatury, i když on sám se ve svých knihách prezentuje spíše jako psycho-terapeut. V knížce *V jiném rytmu* však opouští i pole individuální psychoterapie a dostává se k oblasti terapie skupinové, respektive terapie skupinou.

Kniha je rozdělena do tří částí. V první z nich (*Základy*) hovoří Peck obecně o zásadách fungování lidských skupin jako interagujících „komunit“. Peck je nadšen poznatky skupinové psychoterapie, s nimiž se mohl setkat na vlastní kůži již jako mladý lékař počátkem šedesátých let. Bohužel, vývoj v této oblasti šel velmi rychle kupředu, a tak vše, co v úvodních 125 stranách textu předkládá svým čtenářům (geneze komunity, etapy vývoje, udržení fungující komunity atd.) představuje z dnešního pohledu pouze několik elementárních poznatků, o nichž je možné se dočíst lépe a méně upovídáně v každé učebnici skupi-

nové terapie. Jeho nadšení pro komunitní dynamiku je jistě nefalšované, ale v dnešní době působí poněkud obsolentně.

Ve druhé části zvané *Mosty* se Peck vrací ke své známé teorii čtyř stupňů spirituálního vývoje, kterou podrobněji formuluje ve své knize *Dále nevyšlapanou cestou*. Jde v podstatě o to, že Peck se domnívá, že stejně jako existují fáze lidského fyzického i psychického růstu, tak se setkáváme i s fázemi lidského spirituálního vývoje. On sám nabízí členění do čtyř stupňů, které pokládá za kompatibilní se známou sedmestupňovou škálou ontogeneze duchovního vývoje Jamese Fowlera. Pokusím se je volně interpretovat.

1. Stádium egoisticko-asociální (správné = já chci), které neuznává nic, co brání osobnímu prospěchu. Osobní prospěchářství včetně lži a bezzávadovosti, vede samozřejmě k neustálým problémům s okolím. Obdobou tohoto stadia je malé nevychované dítě, které si vše vynucuje.

2. Stádium dogmatické (správné = vyšší řád) přijímá psaná či nepsaná pravidla nějaké náboženské nebo společenské instituce. Projevuje se úzkostným lpěním na jejích zvyklostech a konvencích, případně na mínění jasně definovaných autorit. Jde především o církev, ale i různé společnosti, sportovní kluby atd. Toto stádium lze přirovnat k malému děcku uznávající rodiče a rodinu za jasnou a neměnnou autoritu, kterou v podstatě rádo poslouchá.

3. Stádium individualistické (správné = svědomí) je zdravě polemizující. V centru snah stojí hledání objektivní pravdy a autentického svědomí. Typický je racionální přístup ke světu i k morálce, důraz se klade na logiku věci a autonomní poznání pravdy. Dospělý věk charakterizuje nejlépe toto stádium osobního vývoje.

4. Stádium mystické (správné = motivace bez sebeobran) začíná vytušením vnitřních souvislostí. Začíná otvírat otázky smyslu života a existence, svět vnímá jako celek koexistujících částí. Paralelou je období životní vyzrálosti a moudrosti.

I když nelze upřít, že Peck projevil velkou míru geniální intuice, je příliš zřetelné, že jeho pojetí je poznamenáno snahou, aby on sám se mohl nacházet v nejvyšším stupni vývojové škály. Proto především jeho 4. stupeň se výrazně liší od Fowlerova pojetí a je zřetelně přizpůsoben Peckovu vlastnímu idealizovanému sebeobrazu. (Fowler chápe konečné stádium vývoje jako stav, který reflektuje vlastní etickou motivaci a současně vychází z touhy po hlubokých

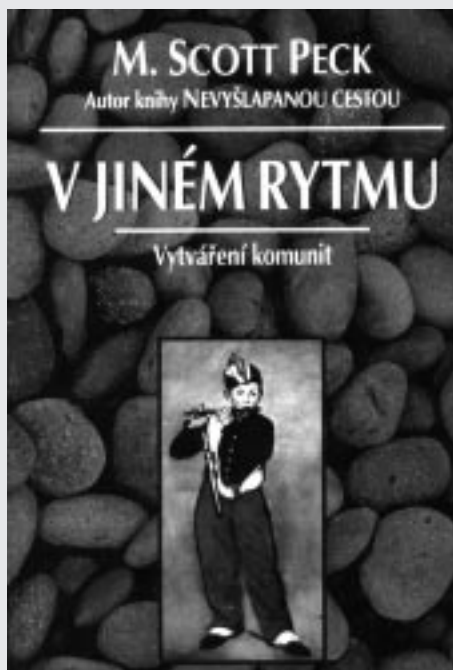
vztazích s druhými lidmi. Z hlediska motivace je důležité, že touha po hlubokých vztazích je silnější než požadavek vyhnout se bolesti a nebyt zraňován.)

Lze ovšem poukázat i na jistou nedotaženost celého systému. Aby se Peckova škála relevantně vztahovala k sociologickým datům, bylo by třeba na základě Kohlbergových výzkumů ontogeneze morálního myšlení mezi stupeň 2 a stupeň 3 zařadit další vývojově slepý stupeň 2,5 - stádium hodnotově relativistické (správné = nemáš pravdu). Lidé tohoto stádia by pak byli těmi jedinci, kteří se neustále vymezují vůči heteronomní konvenci a autoritě, a v centru tohoto stupně by stála skepse („nikdo nemá pravdu“), případně vzpoura („já mám pravdu“). Paralelou by pak byl pubertální věk.

Nicméně daleko pochybnější než jeho psychologické teorie jsou Peckovy exkurze do sociologie. Na základě formulace spirituálního vývoje člověka dovozuje v knížce *V jiném rytmu* analogie i pro vývoj lidské skupiny jako celku. Podle Pecka probíhá zrání lidského společenství ve čtyřech fázích (pseudokomunita, chaos, prázdnota a komunita), které se mu jeví jako analogické čtyřem stupňům spirituálního vývoje individua. Peck je ovšem příliš upovídáný, než aby jeho argumentace nepůsobila násilně a přitaženě. I když - uznávám - nejsem sociolog a k objektivnímu posouzení, do jaké míry konvenuje jeho hypotéza s realitou, by se musely vzít v úvahu výsledky kompetentních dat. Ty ale nepředkládá ani Peck.

Otazníky nad knížkou ovšem narůstají zejména ve třetí fázi knihy, kterou Peck nazývá *Řešení*. Zde se autor pouští už zcela na křehké území. Hledá a domnívá se, že nachází, recepty k řešení globálních problémů lidstva. Zejména (což mu jako původně vojenskému lékaři leží hlavně na srdci) k problému odzbrojení. Je zřejmé, že Peck si prožil naplno trauma vietnamské války, a tak neudivuje, že svoji hlavní kritiku zaměřuje především na vládu Spojených států (jak bylo tehdy módou) a církev působící na území USA. Jeho kritika je šíravá, ale zcela se nese v intencích tehdejšího amerického traumatu. Popravdě řečeno, s odstupem doby působí jeho pacifismus nejen naivně, ale i nebezpečně. Po zkušenostech s komunistickým režimem si český čtenář pravděpodobně s úlevou oddechne, že lidé typu Scotta Pecka nedosáhli nikdy té politické moci, aby jim bylo možno utopické vize jednostranného smíření realizovat i ve skutečnosti. ■

Prokop Remeš

Překotná globalizace má i své otazníky

MULTIKULTURNÍ SŇATKY

Zdeňka Vasiljevová

Téměř současně s Dingirem 1/2000, kde je článek V. Šilera *Multikulturní sexualita*, mi sdělila moje přítelkyně z Ósaky, že dcera se bude na podzim vdávat. Podle přání nevěsty bude svatba ve Francii křesťanským církevním obřadem. Snoubenci nejsou pokřtěni a ani do budoucna o ničem podobném neuvažují. Proč tedy v Evropě a proč v kostele? Mladým se to líbí a navíc svatba i s cestou vyjde levněji než v Japonsku, kde by bylo třeba pozvat mnoho hostů. Vše obstará cestovní kancelář: letenky, rezervaci hotelu, oblečení, kytici a svatební oběd, včetně zajištění obřadu v modlitebně adventistické církve. Žádná příprava snoubenců ani znalost základů křesťanské věrouky se k němu nevyžaduje.

Z hlediska japonské právní úpravy také nedochází ke komplikacím, neboť ta k uzavření manželství žádný obřad, ať už civilní či církevní, nevyžaduje. Novomanželé se pouze musejí zaregistrovat na příslušné matrice. V této praxi nepochybně přetrvává vliv tradice, podle níž se za garanta způsobilosti k sňatku i uskutečněného svazku považovaly rodiny obou snoubenců.

Snoubenecké páry mají proto na vybranou, zda a jak svatbu uspořádat. Může to být jen hostina bez obřadu, nebo naopak obřadů může být více v různou dobu. Volba křesťanského svatebního obřadu v cizině je tedy jen rozšířením daných možností o výběr z pestré nabídky cestovních kancelářů. Lze však těžko očekávat, že bude podnětem ke snaze porozumět blíže křesťanské nauce. Pokud jsou snoubenci skutečně věřící a praktikující křesťané, pak je přirozenější uzavřít sňatek v církevním společenství, k němuž náležejí.

Japonské náboženské cítění s jistým pragmatismem přiřazovalo k již uctívaným nadpřirozeným bytostem další bohy, kteří by případně mohli rozhojnit ochranu a požehnání země i jednotlivce. Šintoismus a buddhismus v rozmanitosti četných sekt a nesčetných místních kultů tu koexistovaly celá staletí.

Také křesťanské misie zaznamenaly v druhé polovině 16. století velké úspěchy a značný příliv věřících ze všech společenských vrstev. Když roku 1585 uvedli jezuité k audienci u papeže Řehoře XIII. poselstvo japonských křesťanských kníží, byla to svého druhu senzace. Podrobná tištěná

zpráva o úspěchu japonských misí proběhla doslova celou Evropou, včetně našich zemí, kde vyšla latinsky v Praze a česky v Olomouci.

Avšak v souvislosti s politikou izolace od vnějšího světa bylo křesťanství zanedlouho poté v Japonsku zakázáno a krvavě vyhlazeno. Teprve po obnovení vztahů se zahraničím v polovině minulého století začali znovu přicházet misionáři, tentokrát nejen římskokatolíci, ale také z evangelických denominací a pravoslavné církve. Poskytovali duchovní služby cizincům, kteří v Japonsku působili, a současně se věnovali i misijní činnosti.

Snad největší odezvu zaznamenalo misijní školství. Nabídlo možnost získat z autentického pramene poznatky o evropské a americké kultuře, obeznámit se s chováním a zvyklostmi cizinců a v neposlední řadě příležitost osvojit si cizí jazyk. Misionářské školy se většinou staly elitními ústavami, v nichž školně představuje značné částky, což už samo o sobě vymezilo okruh uchazečů o studium.

Ze strany školy nebyl a není křesť či konverze podmínkou, a proto absolventi misijní školy nejsou v Japonsku automaticky pokládáni za křesťany. I současná císařovna vystudovala katolickou dívčí školu, což nebylo shledáno na překážku jejího provdání do císařské rodiny, která má zvláštní postavení v šintoistickém kultu. Ostatně výchovou současného císaře byla v roce 1946 pověřena Američanka Elisabeth Viningová, členka Společnosti přátel (kva-kerů).

Postoj Japonců k náboženství, zejména k náboženství institucionalizovanému a pevně dogmaticky zakotvenému, utrpěl v právě uplynulém století několik otřesů. Šintoismus se zdiskreditoval jako součást oficiální ideologie v době války. Později vyvolala podezření aktivita některých tzv. nových sekt, zejména jejich snaha vstoupit do politiky, jak se projevila v roce 1964 vznikem strany Kómeitó z iniciativy buddhistické sekty Sóka gakkai. Nakonec v roce 1995 přišel šok z teroristického útoku v tokijském metru, za nímž stála sekta Ómu šinrikjó.

Když tehdy v září uspořádal list Asahi průzkum postojů k církvím a náboženství, odpovědělo 63 % respondentů, že nevěří žádnému náboženství. Na otázku, zda považují náboženství za důležité pro život, odpovědělo 59 % respondentů záporně, kladných odpovědí bylo 33 %, narozdíl od průzkumu v březnu 1984, kdy odpovědělo kladně 48 % dotázaných. Pozoruhodné přitom je, že pokles kladných odpovědí byl pronikavý ve věkové skupině 50 – 60 let (ze 63 na 36 %) a nad 60 let (46 % kladných odpovědí ve srovnání se 74 % z předcházejícího průzkumu). Současně v roce 1995 50 % dotázaných věřilo, že duše žije i po smrti, a 69 % připustilo, že i přes rozvoj vědy zůstanou nevysvětlitelná mystéria. Pokud jde o vztah náboženství a politiky, 61 % považovalo volební podporu ze strany náboženských organizací za problematickou.

Uvážíme-li uvedené širší souvislosti, je sporné, zda sňatky japonských párů v zahraničí křesťanským obřadem (realizují se hlavně v Austrálii a na Havajských ostrovech, méně v Evropě, ale prý se už objevila i nabídka v České republice) mohou být přínosem k multikulturní výměně. To ostatně lze vyčíst i v podtextu Šilerova článku. Spíše navozují pochybnosti, do jaké míry současná překotná globalizace je s to vést k vzájemnému pochopení. Právě u náboženských doktrín, které se po tisíciletí formovaly ve zcela odlišném kulturním prostředí, skrývá přejímání forem bez porozumění jejich obsahu zvlášť velké úskalí. Proto je na místě vtíravá otázka, jaký duchovní přínos od služby poskytované na komerční bázi snoubencům, kteří mají o křesťanství jen mlhavé představy, očekávají ty církve, které ji poskytují.

Historie a souvislosti extatického křesťanství

HNUTÍ POZDNÍHO DEŠTĚ A WILLIAM BRANHAM II.

Aleš Franc, Vladimír Bíba

Přinášíme dokončení článku z minulého čísla. Navazuje na téma „Hnutí obnovy v Duchu svatém“ (Dingir 3/99, str. 14–19). (redakce)

Osoba Williama Branhama

Za otce hnutí Pozdního deště je považován William Marrion Branham, který se narodil 6. dubna 1909 v Berksville v Kentucky (USA). Původně baptistický kazatel, který později proslul evangelizačními kampaněmi, spolupracoval s osobnostmi, jako byl např. Billy Graham. Jeho služba byla přijímána širokým okruhem křesťanů a přinesla mnoho trvalých obrácení.

Již jako malý chlapec míval Branham sny a vidění, před kterými jej jeho kazatelé varovali. V jejich pravosti jej utvrdil až den, kdy se mu, dle jeho slov, zjevil Boží posel. Mezi znamení, která měla jeho službu potvrdit, se udává např. hlas z nebe, mrak v podobě Krista nad místem, kde kázal, světelný sloup nad jeho hlavou při kázání apod.

Sám Branham chápal jako zlomové období své služby rok 1946, kdy obdržel dar uzdravování. Popisuje, že jeho obdržení mu bylo předem avizováno andělem, který mu vyložil dvě znamení, která měla jeho službu provázet. Prvním byl prorocký dar, kdy obdržel schopnost vhledu do života člověka, a druhým byl dar uzdravování. Jejich syntézy později používal při evangelizacích. Když k němu přicházeli lidé, oznamoval jim odkud přicházejí, a určoval nemoc, kterou trpí.¹⁶ O jeho nadpřirozených uzdraveních píše např. Lindsay v knize „Muž poslaný Bohem“, Stadsklev v knize „Prorok navštívil jižní Afriku“ nebo Green v knize „Skutky proroka“. Popisují se zde případy uzdravení slepoty, hluchoty, obrny a vzkříšení z mrtvých.

Branham později rozvinul učení, že nemoci (např. rakovina nebo šedý zákal) jsou způsobeny démony, kteří zanesly organismus cizorodou tkání a v organismu ji duchem smrti živí. Když démon tělo opustí, tkáň po čase odumře. Je pozoruhodné, že na stejném principu rozvíjel teorii Kristova vzkříšení: „...démon způsobuje nádor... začíná buňky zvětšovat. Například u rako-

viny... to je život ke smrti, správněji duch smrti. Hled'te, když toto zemře, kupříkladu šedý zákal. Když tento duch opustí osoby, které mají šedý zákal, říkají: „Ach vidím, já vidím.“ A příští den již vidí mnohem lépe. Přibližně za 72 hodiny nastává rozklad, proto Ježíš vstal dříve z mrtvých. Buňky se nerozložily. Vstal dříve, než uplynuly tři dny a tři noci, přirozeně.“ Po těchto slovech pak přikazoval satanu, aby opustil místnost, v níž uzdravoval.¹⁷

Za další zlom je považován rok 1963, kdy začal vyučovat o církvi a denominacích* a zveřejnil učení o sedmi pečetích z biblické knihy Zjevení. Pro výjimečnost zjevení, která obdržel, považoval Branham

* **denominace** - jednotlivá církevní organizace, protestantská církev

sám sebe za proroka Eliáše, který má přijít ke konci času. Těmito doktrínami se již vydal zcela svou cestou a ztratil podporu většiny slábnoucího počtu sympatizujících církví. Odmítání ze strany ostatních křesťanů ho vedlo k ostrým útokům na křesťanské denominace. Jeho vyučování nabíralo na dynamice a roku 1965 vyzval světové křesťanstvo, aby své denominace opustilo, neboť se přiblížila chvíle vytržení církve.¹⁸ Proslul též proroctvím, podle něhož mělo v roce 1977 nastat sjednocení „padlých“ denominací, shromážděných ve Světové radě církví.¹⁹

Zmíněného roku se však již Branham nedočkal. Zemřel nečekaně následkem autonehody na Štědrý den roku 1965, necelý rok po tomto jeho zásadním kázání.

Naši branhamisté

Poselství Williama Branhama se dostávalo do českého Spolku rozhodných křesťanů letničních již v 50. letech. Roku 1951 byla např. přenášena Branhamova shromáždění rozhlasem i na území Čech a Moravy. Charakteristické je, že posluchači v nich byli vybízeni k doteku přijímače, jehož prostřednictvím měli prožít „naplnění Duchem svatým“¹. Spolu s letničními křesťany byli i branhamisté státními orgány přinuceni připojit se k některé ze státěm uznaných církví. Svazek s Jednotou českobratrskou (Církví bratrskou) však branhamisté postupně (hlavně v letech 1963 a 1971) opustili. Zbytek doby vlády komunistické strany prožívali branhamisté s přestávkami většinou v ilegalitě.

Na našem území existují po řadu let dvě centra branhamistů tzv. středního proudu (ve styku s Branhamovými následníky v Jeffersonville v USA): ve východních Čechách (Hradec Králové) a na severní Moravě (Jablunkov). V roce 1995 vytvořili nadaci Večerní světlo, která ovšem brzy zanikla. Každý z těchto sborů čítá asi 100 lidí a za vůdčí postavy jsou považováni Daniel Szturc a Ladislav Zalisz.

Vedle nich začal v České republice působit od roku 1968 německý misionář Ewald Frank, přímý Branhamův žák, který si na základě zjevení činí nárok být Branhamovým pokračovatelem nezávisle na Jeffersonville. Z centra jeho působení v německém Krefeldu proudí prostřednictvím Svobodné lidové misie do České republiky knihy, desítky brožur, video- a audiokazet v tisícových nákladech. Ačkoliv počet pravidelných příjemců Branhamova a Frankova poselství přesahuje jeden tisíc, sbory ani centra společného setkávání se zatím v hojnější míře netvoří. Je to pravděpodobně způsobeno Frankovým důrazem na brzký konec světa, naznačovaný již na rok 1999 a nově na 2000.

Třetím okruhem Branhamových následovníků u nás jsou tzv. Hromoví bratři, nepřilíš početná skupina s centrem v Třinci.

Zdeněk Vojtíšek

¹ Kotková, V., Branhamismus. Diplomová práce, Filozofická fakulta Ostravské univerzity 1998, str. 53

Učení Williama Branhama

Snad nejvíce kontroverzní bylo Branhamovo učení o tzv. „semeni hada“²⁰. Za příčinu pádu člověka považoval Branham údajné Evino cizoložství s ďáblem v ráji: „Ona zcizoložila, skrze to vzešlo to první dítě: Kain, vlastní syn Satana.“ Tuto teorii dalekosáhle rozvinul až k analogii s počtím Krista: jako Marie otěhotněla z Ducha, jehož dosvědčuje Boží Slovo, a porodila Božího Syna, tak Eva otěhotněla ze slova hada, jenž Boží Slovo zpochybnil, a porodila syna ďáblova - Kaina. Tohoto hříchu se žena dopustila z důvodu, že „Eva... nebyla v původním stvoření“... Po tomto hříchu Bůh uzavřel se svým lidem jinou smlouvu: „Nyní již neměl svět zalidněn jako na začátku skrze originální stvoření, nýbrž skrze pohlavní žádost“.²¹

Na stejném principu rozvíjel i učení o církvi a Kristu. Nesexuální rozmnožování má být nyní duchovní, na základě množení Slova, které bylo dáno postupem času církvi: ospravedlnění skrze Luthera, posvěcení skrze Wesleye a duchovní dary skrze letniční hnutí. Avšak titi všichni se vzepřeli, založili denominace a odmítli jít dál: „...Luther, Wesley a letniční se vzepřeli stát se jeho částí skrze duchovní zplození a otěhotnět s další částí Slova. Rozumíte tomu: Ona (církev) se vzepřela, zdráhala se. Lutherská církev odepřela Kristu ukojit jeho žádost s ní. Luther to odepřel... Ony to slovo nepřijímají. Ony Krista odmítají

a každá žena, která odmítne mít s mužem dítě, nemá právo být jeho ženou. Amen“.²²

Branhamův odpor k denominacím byl na sklonku jeho života patrný téměř ve všech jeho kázáních: „Bůh nikdy nezaložil denominaci. Odjakživa byl proti tomu. I Slovo je proti tomu“.²³ Těmito spekulacemi dospěl k závěru, že denominace je vlastně cizoložnou ženou, která uzavírá své děti pravdě Božího slova, protože trvá na svých učeních a doktrínách a nechce jít dál. Být členem křesťanské denominace znamená být synem ďábla a nést znamení Šelmy.

Na základě dopisů sedmi sborům v knize Zjevení Branham vytvořil v duchu svého učení i vlastní pojetí dějin. Jmenované sbory měly představovat jednotlivé vývojové etapy církve a Branham jim přiřadil jména jednotlivých poslů (apoštol Pavel, Ireneus, Martin, Kolumba, Luther a Wesley). Sám sebe považoval za posla poslední, laodicejské etapy. S jeho příchodem tak měla být zjevena „tajemství poslední doby“.

Branham razil i svéráznou teologii i v pohledu na křesťanské Trojiční učení. Nazval ho ďábelským podvrhem²⁴. Otec, Syn a Duch svatý nebyli jednotlivými osobami, nýbrž tituly Boha. Bůh je jenom jeden. Toto učení je nazýváno „Oneness“ (jedinnost) nebo „Jesus only“ (jenom Ježíš). Branham proto vyučoval, že křesťan má být pokřtěn pouze ve jméno Ježíše a nikoliv Trojiční formulí a vytržen do nebe bude jen tehdy, bude-li překřtěn správným způsobem.²⁵

Dědictví hnutí Pozdního deště

Většina těchto učení byla křesťanskou obcí odmítnuta, avšak některá ovlivňují určité směry dodnes. Např. učení o „viditelně sjednocené církvi poslední doby“, překonávající denominační

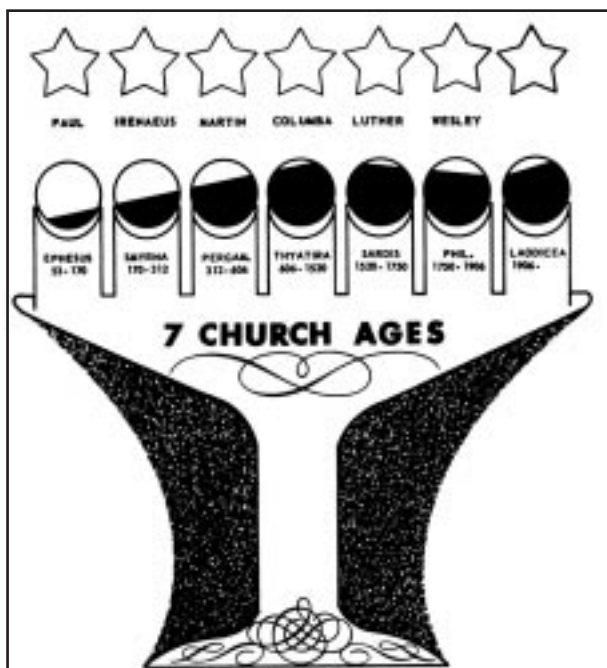
William Marrion Branham (1909 - 1965).

Foto: archiv.

bariéry, které jí brání a svazují, a která koná zázraky doprovázené zvláštními manifestacemi vedoucími k celosvětovému probuzení (pozdní dešť), což bývá chápáno jako „obnovení všech věcí“. Tento vliv můžeme zřetelně sledovat např. - kromě již zmíněného hnutí Víry a torontského požehnání - v dnes již rozpadlém Pastýřském hnutí, nověji v hnutí „Promise Keepers“ nebo v nedávné americké iniciativě „Katolíci s evangelikály společně, křesťanské mise ve třetím tisíciletí“, v níž se angažuje např. známý učitel Bill Bright. Charismatický obhájce Richard Riss ve své knize „Pozdní dešť“ popisuje „důležitý vliv hnutí (Pozdního deště) o téměř třicet roků později na přinejmenším některé části charismatického hnutí“.²⁶

V literatuře stoupců hnutí Pozdního deště, příp. v hnutích od něho odvozených, můžeme najít nesčetně odvolávek na původní letniční probuzení na Azusa Street. Avšak členové nejvyšší rady letniční denominace Shromáždění Božích (Assemblies of God), kteří v roce 1949 proti hnutí Pozdního deště vystoupili, museli misi na Azusa pamatovat nebo alespoň znát jeho protagonisty osobně. A přesto, nebo spíše právě proto, po třech letech zkušeností s tímto hnutím rozhodli, že odporuje křesťanskému učení a praxi. ■

Poznámky k textu jsou na další straně vlevo dole.

Šedm církevních věků - ilustrace z Branhamovy knihy, často přetiskovaná ve spisech, vydávaných jeho následovníky. V některých z nich je pod sedmou hvězdou doplněno Branhamovo jméno. Foto: archiv

Znovu o roli J. F. Rutherforda za druhé světové války

AD: FIALOVÉ TROJÚHELNÍKY

Zdeněk Bauer

V následující reflexi autor, svědek Jehovův, polemizuje s článkem Petra Velechovského „Fialové trojúhelníky“ (Dingir 4/1999-2000, str. 4 - 5). Velechovského odpověď uveřejňujeme na další straně. (redakce)

Článek *Fialové trojúhelníky* se snaží najít nedostatky v osobnosti druhého prezidenta Watch Tower Society, J. F. Rutherforda, a tím zlehčit jednání svědků Jehovových za druhé světové války. Celá práce se tváří jako historická studie, a tak neznalý čtenář může nechtěně dojít k mylným závěrům. Ve skutečnosti se totiž jedná o nezasvěcený kompilát postavený na nepochopení základních historických skutečností, na polopravdách, a často dokonce na nepodložených spekulacích. - Pokusím se toto hodnocení stručně vysvětlit.

Po nástinu začátků pronásledování článek například uvádí: „Snad aby se alespoň částečně zavděčil Německé říši, Rutherford (v roce 1933) pozměňuje nauku (o návratu Židů).“ Pochopení, že proroctví o návratu Židů se splňuje v duchovním, a nikoli doslovném smyslu, však svědkové Jehovovi publikovali už v druhém svazku knihy *Ospravedlnění* v roce 1932. Tuto skutečnost však článek zamlčuje. Nejde však jen o zkreslení posloupnosti událostí, ale především o to, že autor troufale spekuluje o Rutherfordových pohnutkách a nenabízí přitom čtenáři jediný argument. Tento nešvar,

který je v rozporu s publikováním jakékoli faktografie, se v článku objevuje ještě několikrát.

Jinde se píše, že Rutherford používal v oficiální korespondenci s německým kancléřem uctívá oslovení a vidí v tomto jednání Rutherfordovu snahu dostat se do Hitlerovy přízně. Není přitom nijak zdůvodněno, proč by měl prezident významné americké společnosti a člen newyorského sdružení advokátů Nejvyššího soudu USA projevovat neúctu představiteli suverénního evropského státu. V roce 1933 by jistě nikdo v takových projevech kompromisní jednání nehledal. O deset let později snad už ano, ale tehdy se psal rok 1933 a svět ještě nic nevěděl o koncentračních táborech, holocaustu a zrudnosti celé nacistické ideologie. Článek také zmiňuje Rutherfordovu odvolávku na politický program NSDAP. To rovněž nechápu. Rutherford jako právník dobře věděl, že pokud má mít jeho mise alespoň nějaký smysl, musí se odvolat na normy, které představitelé Německa ctí. Žel, takovými normami byl tehdy program NSDAP. Těžko může někdo Rutherforda vinit z toho, že se neodvolával na americkou ústavu nebo komunistický manifest, když tyto listiny nacistické Německo nectilo. Stejně tak je nesmyslem spílat někomu jen proto, že v oslovení představitele Německa nepoužíval žargon.

Jedna z poznámek článku uvádí, že svědkové Jehovovi během červnového sjezdu v roce 1933 projevíli kompromis, když nechali nad sjezdovou halou viset vlajky s hákovým křížem. Poznámka však nikde neuvádí jasný doklad, že by tam vlajky skutečně visely. Navíc ponechává bez vysvětlení, proč by je svědkové měli sejmout. Pokud by se svědkové Jehovovi chtěli skutečně tímto způsobem nacistickému režimu zalíbit, bylo by logické, kdyby první místo, kam by prapory pověsili, byla budova je-

jich kanceláře v Německu. Tam však žádný nacistický prapor až do zabrání budovy gestapem nevisel.

Konečně i závěrečný odstavec si odporuje s jinými úseky článku. Uvádí, že svědkové trpěli kvůli Rutherfordově dopisu z června 1933. Na jiném místě však článek správně ukazuje, že k největšímu zatýkání a věznění došlo až v letech 1936 - 37, tedy dlouhé tři roky po zmiňovaném dopise. Tato vlna pronásledování následovala po vzniku zvláštního oddělení gestapa, které bylo vytvořeno pro potírání kazatelské služby svědků Jehovových, nikoli kvůli jakémukoli dopisu. (Problematika pronásledování svědků na území Protektorátu zde není vůbec řešena. Ani zde však inkrimovaný dopis nehrál žádnou roli.)

V závěru článku se rovněž uvádí: „Události nemusely nabrat takový spád (míněno těžké pronásledování svědků Jehovových), kdyby byl v dopise Adolfu Hitlerovi (z června 1933) Rutherford... zdrženlivější. Sám vždy dostatečně daleko od ohniska bojů, pronáší i nadále po světě plamenné projevy...“ Jistě, Rutherford mohl svědky Jehovovy povzbuzovat ke spolupráci s nacistickou říší, k zdravení nacistické vlajky a hákového kříže, což bylo tehdejší standardem pro občany nacistické říše. On to však nedělal, přestože sám zažil, co to znamená být pronásledován kvůli víře. V roce 1918 byl uvězněn na základě křivého obvinění z vlastizrady. V roce 1939 příznivci nacismu napadli jeho veřejné vystoupení v Madison Square Garden v New Yorku. A byl to on, kdo po celou dobu od první světové války až do své smrti stál v čele právních bojů za svobodu uctívání v Americe.

Za těch několik tisíc svědků nerozhodoval jeden muž kdesi v Americe, jak se tuto atmosféru snaží článek vyličít. (Vždyť něco takového ani není prakticky možné.) Každý sám se musel rozhodnout, čemu dá přednost. Jako doklad mohou posloužit případy jednotlivců, kteří se během pronásledování rozhodli, že podepíší prohlášení o tom, že se zřikají své víry. Pokud podepsali, nebyli dále už tak krutě pronásledováni. Formuláře o zřeknutí se víry byly k dispozici ve všech koncentračních táborech, ale využilo jich jen několik jednotlivců. Vyzvovat, že Rutherford nese odpovědnost za utrpení svědků Jehovových za druhé světové války, je stejné, jako když někdo tvrdí, že Ježíš nese odpovědnost za pronásledování křesťanů v prvním století a Jan Hus za pronásledování českých reformátorů. ■

Poznámky (k článku na str. 32 - 33)

16. Branham, W., Hlubina volá k hlubině, Washington D. C., červenec, 1954
17. Tamtéž
18. Branham, W., Volba nevěsty, série IX, číslo 12, 29. dubna, 1965
19. Burgess and McGee, editors, Dictionary of Pentecostal and Charismatic Movement, Zondervan Publishing House, Grand Michigan
20. Branham, W., Manželství a rozvod, kázáno v Jeffersonville, 21. února, 1965
21. Tamtéž
22. Tamtéž
23. Branham, W., Neviditelné sjednocení nevěsty Kristovy, kázáno v Sheverport, Louisiana, 25. listopadu 1965
24. Branham, W., Footprints on the Sands of Time: The autobiography of William Marion Branham, Part Two (Jefferson Spoken Word Publications, 1975)
25. Branham, W., Mluvené slovo je to originální semeno, I. díl, kázáno v Jeffersonville 18. března, 1962
26. Riss, R., „Latter Rain“ in: Paul J., The Prophetic in Church History, Prophetic in Practice, Monarch Press, Crowborough, UK

Odpověď Petra Velechovského

Ve svém článku v Dingiru č. 4/99-00 se nesnažím zlehčit jednání svědků Jehovových za druhé světové války, ale ukazují na jednání jejich tehdejšího prezidenta J. F. Rutherforda. Jiné nedostatky jeho osobnosti jsou z historie známější - např. okolnosti jeho předpovědi konce světa na rok 1925, využívání domu pro zmrtvýchvstalé proroky Beth-Sarim jeho osobou, koupě drahých zahraničních automobilů v době těžké hospodářské krize, která tvrdě postihla i jemu oddané svědky atd.

Pokud pan Bauer nazývá článek kompilátem, pak zřejmě z důvodu, že jsem čerpal převážně z literatury samotných svědků Jehovových, a to vždy v přímém citátu a nikoliv s úpravou kontextu. Přihlížel jsem k několika dalším historickým pramenům.

V této souvislosti bych rád zmínil práci prof. M. J. Pantona, který několik let shromažďoval informace týkající se postoje svědků Jehovových a jejich tehdejšího vedení (tj. především Rutherforda), a to od počátku pronásledování až do konce druhé sv. války. Sebral desítky dokumentačních materiálů a shromáždil je v práci „Jehovah's Witnesses, Anti-semitism and the Third Reich: The Watchtower Society's Attempted Compromise with Nazism“. Materiály po důkladném zpracování zaslal vedoucímu sboru svědků Jehovových. Na jeho podnět nikdo z vedení nezareagoval, a proto jej uveřejnil na internetu na adrese www.observer.org pod výše uvedeným názvem.

To, že prorocství o návratu Židů se splňuje v duchovním, nikoli doslovném smyslu, publikovali svědkové Jehovovi - jak správně píšete - již v roce 1932 (zde jsem se o rok zmýlil, ale mýlí se i některé prameny svědků Jehovových), s kontextem to však nemá nic společného, protože fašismus existoval již v roce 1922 a Hitlerovy názory byly dostatečně rozeznatelné z jeho publikovaného díla „Mein Kampf“ (1924). Sami svědkové Jehovovi se chlubí, že již v roce 1929 (!) varovali „před militaristickým Německem“ a „národní socialismus“ označovali za „hnutí ve službách Dávla“ (viz *Probuďte se*, 22. srpna 1995, str. 6).

Souhlasím, že není nic špatného na tom, že Rutherford oslovuje Hitlera jako představitele cizí moci uctivě, ale podivné je, že se v tomtéž dopise odvolává na program NSDAP a píše, že „záležitost badatelů Bible (svědků Jehovových) bude zkoumána platnými zákony“ (nacistickými!) a odvolává se na 24. programový bod NSDAP, v němž se píše např. toto: „...strana

(NSDAP)... potírá židovsko-materialistického ducha jak uvnitř, tak zevnitř a je přesvědčena, že k takovému ozdravení našeho národa může dojít jen zvnitřku...“. Trochu podivný postoj od Rutherforda, když ještě před třemi lety o Židech uvádí ve Zlatém věku z 15. dubna 1930 (časopis badatelů Bible, něm. vydání), že „...Žid je přinejmenším stejně cenný člověk jako vyznavač křesťanství...“. (Citát též v *Probuďte se!*, 22. srpna 1995, str. 7)

Další důvod, proč se Rutherford choval k představiteli nacismu uctivě, byl zřejmě i ten, že většina literatury se tiskla v německé odbočce svědků Jehovových v Magdeburku a svědkové by přišli o velké zisky z prodeje literatury v mnoha zemích, kam literaturu dováželi, pokud by byl tisk této literatury znemožněn.

K nacistickým vlajkám na sjezdové hale svědků Jehovových musím uvést tento citát: „Je ovšem možné, že venku na budově vlajky visely... A tak se Svědkům, kteří v neděli přicházeli na sjezd, možná naskytl pohled na budovu vyzdobenou vlajkami s hákovým křížem...“ (více viz *Probuďte se!*, 8. července 1998, str. 10 – 14). Vlajky by s největší pravděpodobností svědkové Jehovovi snažili, což je zřejmé z jejich postoje k neutralitě. Podivně na účastníky sjezdu muselo také působit, když se při sjezdu zpívaly písně od Haydna, oblíbeného skladatele Adolfa Hitlera. K tomu se vyjadřuje i výše uvedený článek v *Probuďte se!*: „...Někteří delegáti se sice možná zdráhali zpívat píseň 'Slavná naděje Sionu', protože melodie této písně byla od Haydna – stejně jako melodie státní hymny.“ To jsou těžko jenom náhody.

Je chvályhodné, že Rutherford svědky nenabádal ke spolupráci s nacistickou říší, ale je nestoudné, že - pokud proti nacismu kdy mluvil - byl vždy mimo ohnisko pronásledování, které by se mohlo dotknout přímo jeho, anebo chodil s „bodygardy“ vyzbrojenými holemi.

O fanatickém postoji J. F. Rutherforda a bezohlednosti vůči řadovým členům v Německu svědčí např. i tento citát z Rutherfordova dopisu z Kalifornie Adolfu Hitlerovi (Hitler ho obdržel 9. února 1934): „Jestliže do čtrnácti dnů nebudou moci Svědkové Jehovovi v Německu opět svo-

Joseph Franklin Rutherford (1869 - 1942).

Foto: archiv

bodně hlásat biblické pravdy, stane se s Německem to, co se kdysi přihodilo Egypťanům, když Faraó nechtěl věřit slovům Mosesovým, načež Bůh všechny prvorozené zabil a celou říši zničil.“ - Tento citát z *Hlasu revoluce* uvádí též kniha „Fialové trojúhelníky“¹, jejímž spoluautorem je i pan Bauer. Komentář v článku pokračuje Hitlerovou reakcí: „Hitler se nad touto drzostí pochopitelně rozčílil a dal příkazy, aby Svědkové Jehovovi byli zničeni.“

Pan Bauer dále uvádí nepřesnou informaci, že v roce 1918 byl Rutherford uvězněn na základě křivého obvinění z vlastizrady. K jeho uvěznění došlo hlavně kvůli publikování knihy „Ukončené tajemství“ a traktátu „Pád Babylona - Proč křesťanstvo musí nyní trpět konečný výsledek“, které hanobily ostatní církve a vyvolávaly nepokoje.

Doporučuji panu Bauerovi, aby prostudoval další prameny, i když je pochopitelné, že k materiálům svědků Jehovových má nejbližší (svou kontaktní adresu a telefon uvádí do ústředí svědků Jehovových na Černém Mostě v Praze).

Poznámka

¹ Herbert Adamy a kolektiv: *Fialové trojúhelníky*, Ostrov, Praha 2000

Vážený pane šéfredaktore,

předložila mi váš časopis Dingir moje přítelkyně, která už více jak 4 roky sleduje moje psaní telepatické „automatickým písmem“.

I já občas sleduji „kazatele“ různých jmen: nejvíce v Kulturním domě Vltavská, Gong ve Vysočanech a dvakrát jsem byla na přednášce i Ivo Benda.

Mohla bych říci, že, ještě než jsem začala psát s dušemi, tedy cca před 5 lety, jsem navštěvovala přednášky např. rev. Strejčka a biotronika Tomáše Pfeiffra a mohu říci, že tehdy byli „moji učitelé“...

...Chtěla bych říci, že jsem vedena vysokými „dušemi“, i božskými osobnostmi. Poslední připravenou knihu Stvoření světa mi diktoval sám Bůh – a vypořádává vývin života – z „NIC“ – atomu – po jejich božská těla – vývin planet – zvířat – lidstva až po zničení vesmírů, tedy krachu jejich. Nejsme první vesmír! A jsme tak akorát svou početností planet – i s lidmi – a i stářím tohoto vesmíru, na pokraji krachu!

Naše planeta duchovní, tedy „tzv. nebe“, je zavěšena přímo pod naším Měsícem, a jmenuje se ARO. Ano, planeta ERA z Plejád má tedy svou duchovní planetu ERO, Marsol má duchovní planetu LOGO.

Dnes mám obsáhlý přehled, znám i pravidla spiritismu, ochranu před „černými“, kteří by rádi taky psali, - a oni mají tu možnost jen tehdy, když „spiritista nepíše podle pravidel spiritistických“! Vyrazí tedy „tužku“ pišícímu ten černý a diktuje si svoje – i bludy, jen aby si zapsal! Spiritismus totiž dodává duchům sílu, nastavuje dušský život!

A tak např. Ivo Benda klidně věří tomu, že může existovat flotila mimozemská – nahoře ve stratosféře – připravená evakuovat lidstvo Zeměkoule. Plavidla udává, že jsou dlouhá cca 30 kilometrů, ale čluny, které ze Země budou odnášet lidi, aby je zachránily, jsou podle něho jen cca pro 6 osob. Logika, jaká?

Existuje flotila „dušská“, která zaplavila naši Zeměkouli – a ne jen našich zeměkoulských duchů, ale i mimozemských. Po boku ducha Jezuse Krista duchové vědci „zkoumají“ naši planetu, jak ještě dlouho vydrží žít za existence smogu, výfuků atd. Připravují vše pro slet mimozemšťanů, kteří by výsledek tento měli říci našim státníkům, protože situace na naší planetě je taková, že snad žádný státník nemyslí na budoucnost planety a tedy i našich vnuků!...

Z dopisu Anny Petřinové, Praha

Kristovské skupiny v Indii

...Nedávno jsem přednášel v Oxfordu o křesťanství a hinduismu. Vzpomněl jsem si na slova apoštola Petra (Skutky 10,34), kde uznává, že v každém národě je Bohu milý ten, kdo je bohabojný a koná spravedlnost. Také jsem citoval Augustina, když zhruba řekl, že to vše našel u starých Římanů: Bůh je všemohoucí, stvořil nebe a zemi, ale že seslal svého Syna, aby mě spasil, tam nebylo. – A k tomu jsem přidal, že v indickém systému spirituality jsem toho našel víc než v řecko-římském systému, ale že Kristus zemřel za mé hříchy, jsem tam nenašel.

Je jeden ověřený způsob, jak přezkoušet náboženství; jak reaguje na Krista Pána. Jsou-li zaujati jeho velikostí, pak jsou určité na správné cestě...

...Hinduisté jsou našimi bratry na vyšší úrovni ve víře nežli muslimové, protože uznávají božství Kristovo. Také se ke Kristu modlí. Muslim se ke svému proroku nemodlí, jen k Bohu. A Bůh se podle něj nemůže stát člověkem. Hinduista to přijímá. A k „Boho-člověku“ se milerád modlí...

...Ale hinduisté v Indii – jak tedy potkávají Krista Pána? Kostely jsou všude - ve městech. Církev je tam malá, ale silná. Po té mé přednášce ke mně přišel jeden hinduista, a když seznal, že jsem přívětivý k jiným, „kteří se Boha bojí a konají spravedlnost“ (více přívětivý než k racionalistickým protestantům!), předložil mně následující fakt s otázkou, co si to tom myslím: řekl, že se na indickém venkově nachází 27 000 – ano, dvacet sedm tisíc – KRISTOVSKÝCH SKUPIN, které se modlí ke Kristu. „Wonderful“, řekl jsem, „let them go ahead!“ Jen ať pokračují! To by tak chybělo, abychom chtěli zabránit „těm, kdo nechodí s námi“, aby se modlili ke Kristu. Víme z Bible, že jednou přišli ke Kristu učedníci s podobným problémem, a moudrou odpověď Pána známe též.

...To mě ze srdce potěšilo a byla to hojná mzda sama o sobě za tu cestu do Anglie. O to se zde hodlám s jinými podělit. Zeptal jsem se, zdali mají plnou svobodu. „Ano, Indie je svobodná, to není jako Čína za kulturní revoluce“, řekl. „Chodí do nejbližšího kostela?“ - A to bylo hned poté, co řekl, že kostely jsou ve městech.

Věc je ta, že hinduista bere Nový Zákon doslova a vidí v něm potvrzení toho, že Kristus je pravý Bůh. To vpadá do systému jeho vlastní spirituality. Já to vidím jako radostnou zprávu, že nejvyšší Pán církve

jde vlastní cestou a dá se uctívat ne méně než dvaceti sedmi tisíci „Kristovských skupin“.

Z dopisu Johanneses Pragensia, Kodaň

DINGIR

časopis o současné náboženské scéně

Číslo 3/2000 vychází 6. října 2000

Vydává DINGIR, s.r.o.

Jankovcova 31, 170 00 Praha 7
tel: 02/ 8387 2223; fax: 02/ 8387 2222
e-mail: dingir@dingir.cz
internet: www.dingir.cz

Šéfredaktor:

PhDr. Zdeněk Vojtíšek
tel: 02/ 8387 2222
e-mail: vojtitsek@dingir.cz

Redakční rada:

Martina Dvořáková, Jiří Koubek
doc. Tomáš Novotný
MUDr. Prokop Remeš
doc. Ivan O. Štampach

Grafický návrh: Richard Bobůrka

Scan: Jan Kotrč

Zlom: Zdeněk Vojtíšek
Osvit: CDS - Petr Jandík
Tisk: VS ČR, Praha 4

Cena: 39,- Kč / 40,- Sk

Objednávky a urgencye:

SEND - předplatné

P.O. BOX 141

Antala Staška 80, 140 21 Praha 4
tel: 02 / 6100 6608; 6100 6609
fax: 02 / 6100 6563; e-mail: send@send.cz
http://www.send.cz

ISSN: 1212-1371

Registrace:

MK ČR 7943 ze dne 30. 3. 1998
Podávání novinových zásilek povolila
Česká pošta, s.p., odštěpný závod Praha,
č.j. NOV 6481/99 ze dne 26. 3. 1999.

Časopis vychází za podpory Nadace
rozvoje občanské společnosti

*Z rozhovoru s prof. Riesem v minulém čísle (str. 24-26) vypadla poslední tři slova. Panu profesorovi i čtenářům se omlouváme. Poslední věty znějí takto:
„Říká se: nechte dítě, ono se 'potom' samo rozhodne. Ale rozhodne se v dospívání jít na operu ten, kdo v mládí nebyl hudebně kultivován? Stejně se potom bude rozhodovat dospívající jedinec, který nechodil do školy, jež by podněcovala duchovní oblast jeho lidského bytí.“*
red.

PROČ DINGIR

Některé starověké jazyky měly zajímavý zvyk, který spočíval v tom, že do psaného textu vkládaly tzv. ideogramy. Byly to značky, které předjímaly vlastnosti následného slova. A tak se např. v klínopisných textech vkládal před každou věc ze dřeva (např. strom, ale i stůl nebo židli) znak pro dřevo. Před rybníky, řeky apod. se vkládal znak pro vodu atd. Podobně existoval i zvláštní znak, který se musel napsat před jméno jakékoli božské bytosti nebo boha. Těto značce, upozorňující na božskost toho, co bude následovat, se většinou říká podle starého sumerského označení pro boha, DINGIR. Toto slovo je pak zároveň i pravděpodobně vůbec nejstarším označením pro božskou bytost, jaké známe.

Zajímavé je, že klínový znak, který se jako označení DINGIR používá, je ve skutečnosti obrázkem hvězdy, která představuje směr, k němuž člověk hledí a k němuž se upíná. Znak DINGIR se tak může pro nás stát symbolem jistě nezanedbatelného rozměru lidství, který hledá něco, co ho přesahuje, na čem se může orientovat a k čemu může směřovat. Tato lidská touha nachází nejrozmantější podoby v nejrůznějších kulturách a sociálních skupinách. A tak i v naší současné společnosti se setkáváme s desítkami nejrůznějších náboženských a pseudonáboženských skupin, jež jsou výrazem tohoto rozměru člověka.

Chtěli bychom se tedy rozhlížet kolem sebe, pozorovat tuto náboženskou scénu a zamýšlet nad tím, kdo nebo co je DINGIREm těch, kdo se k těmto skupinám hlásí, jak právě jejich DINGIR ovlivňuje jejich život a jaké formy jejich cesta za tímto cílem nabývá. Časopis DINGIR by tak měl pomoci porozumět oblastí, která je od pradávna neodmyslitelnou součástí života lidstva, a přesto zůstává pro mnohé nezmapovanou krajinou.

!!!

POZVÁNÍ A KONTAKTY

Další veřejné přednáškové akce Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů:

3. 11. 2000 „Svědkové Jehovovi a krev“, aula Husitské teologické fakulty UK, Pacovská 350/4, Praha 4, od 9 h.

1. 12. 2000 seminář v Pastoračním středisku, Kolejní 4, Praha 6, od 10 hodin.

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, Jankovcova 31, 170 00 Praha 7, hodiny pro veřejnost: čtvrtek 15,30 - 17,30, tel/fax: (02) 8387 2222, e-mail: sssnns@volny.cz, internet: www.sekty.cz; pobočka Brno, Gorkého 2, 602 00, hodiny pro veřejnost: pondělí 16,00 - 18,00, tel: (05) 4124 8780, e-mail: sssnns.brno@post.cz; Poradna o náboženských sektách (Husitská teologická fakulta UK), Pacovská 350/4, 140 00 Praha 4, tel.: (02) 433 386 nebo (02) 433 280, linka 37.

Na ulicích se můžeme setkat s misionáři Církve Ježíše Krista Svatých Posledních dnů, tedy mormonů. Tato fotografie je z Prahy.
Foto: Petr Velechovský

Interiér nového Islámského centra v Praze.
Foto: Vladimír Sáňka

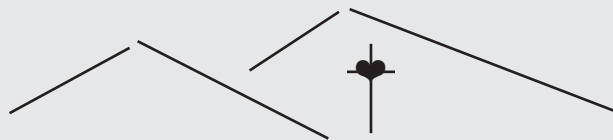

V sobotu 9. září se na dlouho ohlašovaném a inzerovaném Symposiu o lásce sešlo jen několik desítek kontaktérů s mimozemšťany a příznivců Ing. Ivo A. Bendy (na snímku v rozhovoru s policistou).
Foto: Jan Kotrč.

Na obálce: Oddaní Kršny v ulicích Prahy.

Foto: Petr Svoboda.

Na vědomí lidem dobré vůle

Dnešní svět se zmítá v rozporech a nepokoji. Povrchní vnímání současné většiny lidí zavádí vesměs k činnosti motivované ziskem a falešnými jistotami. Tito lidé se dostávají do nešťastného područí toho, čím se obklopili, stojí odvráceni od radosti, od úcty k trvalé a věčné hodnotě a od lásky k poctivé (opravdové!) práci, která k ní vede.

Proto je nesmírně důležité vystavět nyní viditelné zázemí uprostřed co nejméně poničené přírody, kde najdou prostor pro prostou práci lidé, kteří z celého srdce touží po opravdové změně.

Proto jsme se rozhodli založit:

Ozdravné centrum klidu a porozumění

Cíl tohoto snažení je, dát vzniknout místu, kde by lidé žili skutečně jako lidé, v harmonii s přírodou, vesmírem, lidmi, v harmonii těla, duše i ducha.

Proč? - protože k tomuto směřuje vývoj celého lidstva i každého jednotlivce a zřejmě je to i smysl veškerého bytí vůbec. Jde o probouzení Toho Dobrého v nás.

Jak? Máme podán privatizační návrh na získání místa bývalé vesnice včetně polí a zbytku tvrže na Šumavě asi 16 km od Č. Krumlova a v nedaleké obci Světlík máme pronajatu školku, kde již někteří z nás žijí a která slouží jako základna pro naše úsilí.

Vyzýváme všechny

kteří cítí jaké nebezpečí s sebou nese již značný rozklad morálních a mravních hodnot a chtěli by přímo žít v této budoucí ekovesničce nebo se nějakým způsobem který je jim milý chtěli podílet na naší práci, aby tak učinili. (Čím dříve, tím lépe)

Na jaře 1993 začínáme již přímo v terénu a to za všech okolností

Kontaktní adresa a místo: Jitka Míčková, Zdeněk Lukáš

Světlík 77

382 16, tel. 0337/89 138

(Je možno přijet i na krátkodobý pobyt - krásná příroda, harmonická strava)